

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbragt uden for hjemmet

Karakteristik, trivsel, inddragelse og samarbejde

Mette Lausten, Sidsel Vive Jensen, Emma Hoff Søgaard og Freja Bang Mikkelsen

VIVE

*Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbragt uden for hjemmet
– Karakteristik, trivsel, inddragelse og samarbejde*

© VIVE og forfatterne, 2024

e-ISBN: 978-87-7582-348-2

Forsidefoto: Ole Bo Jensen/VIVE

Projekt: 302709

Finansiering: Social- og Boligstyrelsen

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Børnene Først og barnets lov har fokus på at styrke rettighederne for alle børn og unge i udsatte positioner. Samtidig har Børnene Først et særligt fokus på at forebygge omsorgssvigt i familier med minoritetsetnisk baggrund. Formålet med denne rapport er at supplere dette øgede fokus med opdateret viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet. Hvad kendetegner dem, og hvordan er de anbragt? Hvordan oplever de, og hvordan trives de i anbringelsen, og hvordan arbejder de ansatte på børne- og ungehjemmene med børnene, de unge og deres familier? Det er nogle af de resultater, vi kommer med i denne rapport.

Undersøgelsen er gennemført af seniorforsker Mette Lausten, seniorforsker Sidsel Vive Jensen, specialestuderende, nu junior-konsulent hos Røde Kors, Freja Bang Mikkelsen og student og specialestuderende, nu videnskabelig assistent i VIVE, Emma Hoff Søgaard.

Rapporten er gennemlæst og kommenteret af to eksterne reviewere. Vi takker dem for gode og konstruktive kommentarer.

Undersøgelsen er iværksat og finansieret af Social- og Boligstyrelsen.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	6
Afreportering	12
1 Indledning	13
2 Karakteristik af børn og unge anbragt uden for hjemmet	16
2.1 Anbringelsesmønstre	16
2.2 Komplexitet i børnenes/de unges liv	25
3 Underanbringelse	33
3.1 Opdeling på aldersgrupper	35
3.2 Markant forskel	37
4 Trivsel på børne- og ungehjemmet	38
4.1 Forholdet mellem børnene og de unge og de fagprofessionelle på børne- og ungehjemmet	38
4.2 Forholdet mellem børnene og de unge indbyrdes på børne- og ungehjemmet	45
4.3 Hverdagen på børne- og ungehjemmet	47
5 Inddragelse	49
5.1 Inddragelse i sagsbehandlingen	49
5.2 Inddragelse i hverdagslivet på børne- og ungehjemmet	51
5.3 Barrierer for inddragelse	53
6 Religion, sprog og kultur	55
6.1 Sprog	57
6.2 Mad	60
6.3 Højtider	62
6.4 Tro på gud og viden om religion	64
7 Forældresamarbejdet	67
7.1 Forældre med minoritetsetnisk baggrund	70
Dokumentation	75

8	Data og metode	76
8.1	Landeopdeling	76
8.2	De kvantitative data	78
8.3	De kvalitative data	85

	Litteratur	88
--	------------	----

Bilag 1	Bilag med karakteristika på forældreniveau	90
---------	--	----

Hovedresultater

Hvert sjette barn eller ung, der er anbragt uden for hjemmet, har minoritetsetnisk baggrund, men vores viden om denne særlige gruppe af børn og unge er begrænset. Formålet med denne rapport er derfor at opdatere den eksisterende viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet. Hvad kendetegner denne gruppe af børn og unge? Anbringes børn og unge med minoritetsetnisk baggrund i samme omfang som børn og unge med etnisk dansk baggrund? Og hvordan oplever børn og unge med minoritetsetnisk baggrund hverdagen på anbringelsesstedet, og hvordan trives de i den?

Rapporten henvender sig til alle, som har interesse i den nyeste viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, og som fx arbejder eller skal arbejde med denne gruppe af børn og unge enten som børne- og ungerådgiver, som ansat på et børne- eller ungehjem eller som leder for de to grupper af medarbejdere.

Etnisk baggrund er i væsentlig grad afgørende for, hvorvidt børn og unge anbringes

I 2022 var 1 % af alle børn og unge i Danmark uanset etnicitet anbragt uden for hjemmet. Det ser dermed umiddelbart ud til, at børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes uden for hjemmet i samme omfang som etnisk danske børn og unge, og at anbringelsesgrundlaget er det samme for alle. Når vi kigger nærmere på de baggrundsvilkår og komplekse udfordringer, som børn og unge med hhv. minoritetsetnisk og etnisk dansk baggrund kommer ind i anbringelsen med, er dette imidlertid ikke tilfældet. Faktisk viser analyser af kombinationen af anbringelse, etnicitet og de komplekse udfordringer, familierne befinder sig i, at den beregnede andel af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet i 2022, er 2,6 gange højere end den faktiske andel, hvis børn og unge med minoritetsetnisk baggrund blev anbragt med samme baggrundsvilkår som børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Baseret på graden og kompleksiteten af de udfordringer, der objektivt kan ses og måles, bør børn og unge med minoritetsetnisk baggrund altså i langt højere grad være anbragt uden for hjemmet, end tilfældet er i dag. Der er altså statistiske tegn på underanbringelse af børn og unge fra specifikke minoritetsetniske grupper.

Det gælder især for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og for børn og unge fra 'Øvrige Afrika', at de i langt højere grad ville være anbragt uden for hjemmet, hvis de havde været etnisk danske børn og unge med de samme karakteristika. Andelen af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet fra de to landegrupper, ville have været hhv. 4 gange og 2 gange så høj som den faktiske andel børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet.

Opdelt på alder er det tydeligt, at det særligt er de yngste børn fra 'Mellemøsten og Nordafrika', der ikke bliver anbragt i samme omfang som etnisk danske børn med samme baggrundsvilkår. Den beregnede andel af anbragte 0-5-årige og 6-12-årige fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er hhv. 5,4 og 5,5 gange højere end den faktiske andel anbragt uden for hjemmet, mens den beregnede andel af anbragte teenagere fra 'Mellemøsten og Nordafrika' ligger 3,8 gange højere end den faktiske andel.

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes senere og er i højere grad på børne- og ungehjem

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund anbringes senere og er dermed ældre, mens de er anbragt uden for hjemmet, end børn og unge med etnisk dansk baggrund. Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er også i højere grad anbragt på børne- og ungehjem. Tæt på halvdelen (47 %) af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er anbragt på børne- og ungehjem sammenlignet med ca. en tredjedel (34 %) af børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Denne forskel gør sig gældende i alle aldersgrupper, men forskellen er især markant i skolealderen (6-12 år), hvor 36 % af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er anbragt på børne- og ungehjem mod 20 % børn og unge med etnisk dansk baggrund.

Anbringelsesmønsteret for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er i langt højere grad forskelligt fra anbringelsesmønsteret for børn og unge med etnisk dansk baggrund. Sammenholdt med, at børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' udgør en tredjedel af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, og at lige præcis denne gruppe af børn og unge er anbragt i langt mindre grad, end de beregnede andele antyder, de burde være, kalder disse forskelle på refleksion over, om børnene og de unges komplekse udfordringer er sværere at vurdere og afdække, end det er tilfældet for børn og unge med andre baggrunde (fx dansk eller asiatisk).

Børn og unge anbragt uden for hjemmet kommer generelt fra udfordrede familier

På tværs af etnisk baggrund kommer børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, generelt fra familier, der har udfordrende levevilkår i forhold til fx familieforhold, socioøkonomisk status, psykisk helbred og kriminalitet. Mødrene er i langt højere grad enlige forsørgere, de lever i langt højere grad på passiv forsørgelse, og de er i langt højere grad udfordret i forhold til psykisk helbred.

Resultaterne af analyserne viser dog, at familier til børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, på nogle områder er mere udfordrede end de etnisk danske familier, mens de på andre områder synes mindre udfordrede.

Mødre med minoritetsetnisk baggrund står i langt højere grad uden uddannelse og uden for arbejdsmarkedet, når vi ser på børn og unge generelt. Forskellen er stadig markant, når vi ser på mødre til børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, men her gælder dog det modsatte, at etnisk danske mødre oftere står uden for arbejdsmarkedet. Det samme gælder i forhold til mødrenes psykiske helbred og fædrenes kriminalitet, hvor mødre til børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, i langt højere grad er udfordret i forhold til psykisk helbred uanset etnisk baggrund, og fædrene i langt højere grad er dømt for kriminalitet uanset etnisk baggrund, når vi sammenligner grupper af mødre og fædre, hvor børnene ikke er anbragt uden for hjemmet.

Ingen forskel i trivsel blandt etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge i anbringelsen

Når børnene og de unge besvarer spørgeskemaer om, hvordan de trives på deres anbringelsessted, er der ingen forskel at måle i trivslen på tværs af etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge.

Alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, ligger generelt højt i forhold til følelsen af at være holdt af på anbringelsesstedet, oplevelsen af at føle sig hjemme og følelsen af at have det godt med at bo der, hvor de er anbragt, og det samme gælder følelsen af at kunne få social støtte på anbringelsesstedet, når de har brug for det.

Tryk relation til de ansatte er altafgørende for trivslen

Af interviewmaterialet fremgår det, at det vigtigste i de ansattes og børnene/de unges egen vurdering af trivsel på børne- og ungehjemmet er relationen mellem børnene/de unge og de ansatte. En relation karakteriseret ved tryghed, tillid, respekt og nærvær er altafgørende og heldigvis noget, de fleste børn og unge har oplevet i deres anbringelse. Oplevelser med dårlige forhold til de ansatte er der desværre også erfaringer med, og i nogle tilfælde har det haft betydelig negativ indflydelse på børnene/de unges trivsel.

Selvom børnene/de unges minoritetsetniske baggrund ikke bredt set har indflydelse på deres relation til de ansatte, er der eksempler på, at relationen kan udfordres af, at børnene/de unge føler sig forkerte i de ansattes øjne og nedtoner deres minoritetsetniske markører (fx tøj). Omvendt er der også eksempler på, at et fælles minoritetsetnisk udgangspunkt kan være grundlag for en særlig tæt og god relation mellem børn og unge og ansatte.

Børnene og de unge føler samme lave grad af inddragelse

Når besvarelserne i trivselsundersøgelserne opdeles efter oprindelsesland, er der ingen forskel på trivslen blandt børnene og de unge. For alle landegrupper gælder det, at det er ca. hver tredje, der oplever, at de blev taget med på råd, da det blev besluttet, at de skulle bo på det anbringelsessted, hvor de bor. Det betyder, at ca. 2 ud af 3 ikke føler, at de blev inddraget i beslutningen, uanset oprindelsesland.

Interviewene med børn og unge anbragt på børne- og ungehjem bekræfter dette billede. Børnene og de unge har indflydelse på en række områder i deres hverdag på børne- og ungehjemmet. Det handler om dagligdagsting som fælles aktiviteter, lommepenge, madvarer og spisetider. Men samtidig svarer børnene og de unge helt generelt, at de ikke er blevet inddraget i, hvad der var vigtigt for dem, og at de ikke på forhånd har fået information om børne- og ungehjemmet. Flere fortæller, at deres indvendinger ikke er blevet hørt. For nogle af børnene og de unge er dette uproblematisk, mens det for andre opleves som et stort svigt.

Flere børne- og ungehjem har positive erfaringer med at understøtte børn og unges inddragelse i hverdagslivet ved at etablere pålidelige og tydelige veje til indflydelse i form af faste møder mellem anbragte, ansatte og ledelse på stedet. Også her er det vigtigt, at diskussionerne på møderne tilpasses alder og

områder, som børnene og de unge reelt har indflydelse på. Der er også gode erfaringer med at "træne" anbragte børn og unges evne til at deltage i beslutningsprocesser, ved at de fagprofessionelle på møderne præsenterer deres egne forslag til ændringer i hverdagslivet. Herved får børn og unge anbragt uden for hjemmet erfaring med, at deres input fører til reelle forandringer, når et forslag bliver justeret efter diskussionen på mødet.

Anbragtes sproglige, kulturelle og religiøse praksis afhænger af relationen til forældrene

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund risikerer at blive dobbelt udfordret i forbindelse med en anbringelse, fordi de ikke blot afskæres fra deres familie, men også potentielt fra den religiøse, kulturelle og sproglige praksis, de er vokset op med.

Interviewene med børnene og de unge viser, at deres religion, sprog og kultur fylder langt mindre i deres liv nu, end da de boede med deres forældre. For nogle børn og unge har anbringelsen haft den konsekvens, at de helt er holdt op med at praktisere deres forældres religion, kultur og sprog. Andre børn og unge har taget deres religion, kultur og sprog med sig på børne- og ungehjemmet, hvor de har mulighed for i mindre grad at dyrke det sammen med ansatte eller andre børn og unge med samme baggrund, eller hvor de finder fællesskaber af andre børn og unge med samme baggrund uden for børne- og ungehjemmet.

Der er stor forskel på børnene og de unges forhold til deres religion, kultur og sprog, hvilket tydeligt hænger sammen med relationen til deres forældre. De børn og unge, der har oplevet overgreb, knytter typisk forældrenes kultur, sprog og religion til tvang, fordømmelse og vold. De børn og unge, der har et godt forhold til forældrene, sætter pris på deres religion, sprog og kultur, og de vil gerne bevare det. De ansatte oplever, at børn og unge, der er anbragt for ganske nylig, kan have behov for at lægge afstand til deres forældres måde at leve på, inklusive deres religion, kultur og sprog, men at behovet for at genetablere relationen til forældrene og deres oprindelige levevis ofte opstår senere i anbringelsen.

Forældresamarbejdet er vigtigt uanset etnisk baggrund

Der gælder de samme principper for forældresamarbejde, når der er truffet afgørelse om, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet, uanset om der er fokus på børn og unge med etnisk dansk baggrund, eller om der er fokus på børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. Det er ikke kun børnene og de unges relation til forældrene, der har betydning for børnene og de unges trivsel i anbringelsen. Det er lige så meget børne- og ungehjemmets kontakt og relation til forældrene, der har betydning for trivslen.

God og positiv kontakt mellem børne- og ungehjemmet og forældrene øger sandsynligheden for, at børnene og de unge får en god anbringelse med mulighed for trivsel og udvikling. Et godt samarbejde med tæt kontakt, hvor rammerne for børnene og de unges hverdag og udvikling løbende afstemmes og justeres, giver børnene og de unge en oplevelse af kontinuitet på tværs af forældre og børne- og ungehjem.

Undersøgelsens tre datakilder

Registerdata på Danmarks Statistik

Vi anvender data for 2022 fra en række af Danmarks Statistiks registre vedr. baggrundsforhold for børnene og de unge selv og deres forældre, fx demografiske forhold, oprindelsesland, forældrenes socioøkonomiske baggrund, helbredsoplysninger og kriminalitet.

Spørgeskemaundersøgelse om trivsel

Vi anvender besvarelser fra alle eksisterende trivselsundersøgelser blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet (2014-2022). Trivselsundersøgelserne er gennemført blandt børn og unge i alderen 11, 13, 15 og 17 år, som er anbragt uden for hjemmet, og er dermed børnene og de unges egen stemme angående trivsel på anbringelsesstedet og graden af inddragelse i egen sagsbehandling.

Interviews med børn/unge og fagprofessionelle

Vi anvender interviews med børn/unge og fagprofessionelle fra fire børne- og ungehjem med fokus på børnene/de unges eget perspektiv på anbringelsessituationen og de fagprofessionelles oplevelse af samarbejdet med børnene/de unge og forældrene. Interviewene er foretaget i efteråret 2023.

> Afrapportering

1 Indledning

Reformen Børnene Først fra maj 2021 og barnets lov, der trådte i kraft den 1. januar 2024, har fokus på at styrke rettighederne for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, hvor Børnene Først har et særligt fokus på styrkede rettigheder blandt børn og unge med minoritetsetnisk baggrund.

Samtidig peger en af Social-, Bolig- og Ældreministeriets velfærdspolitiske analyser fra 2021 på, at der er forskel på kommunernes brug af foranstaltninger alt efter børn og unges herkomst, og at børn og unge med ikke-vestlig oprindelse anbringes for sent i forhold til de problemstillinger, der ser ud til at gøre sig gældende i børnene og de unges liv (Social- og Ældreministeriet, 2021)¹.

Der findes begrænset viden om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet. De tidligere analyser med fokus på målgruppen er et eller flere årtier gamle (se fx Hammen & Jensen, 2010; Skytte, 2002; 2007), og den nyeste publikation på området (Ankestyrelsen, 2023) har udelukkende fokus på den kommunale praksis i sager om udsatte børn og unge med ikke-vestlig baggrund.

Formålet med denne undersøgelse er derfor – på opdrag fra Social- og Boligstyrelsen – at supplere eksisterende viden ved at belyse

- hvad der kendetegner børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet, sammenlignet med børn og unge med etnisk dansk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet
- om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er over- eller underrepræsenteret i anbringelse, hvis vi sammenligner deres minoritetsetniske forældre med en sammenlignelig gruppe af etnisk danske forældre med samme baggrundsvilkår
- hvordan børn og unge med minoritetsetnisk baggrund oplever anbringelsen og trives i den baseret på både spørgeskemadata fra trivselsundersøgelserne 2014-2022 og interviews med børnene og de unge selv
- hvordan ansatte på børne- og ungehjem arbejder med denne særlige gruppe af børn, unge og deres familier.

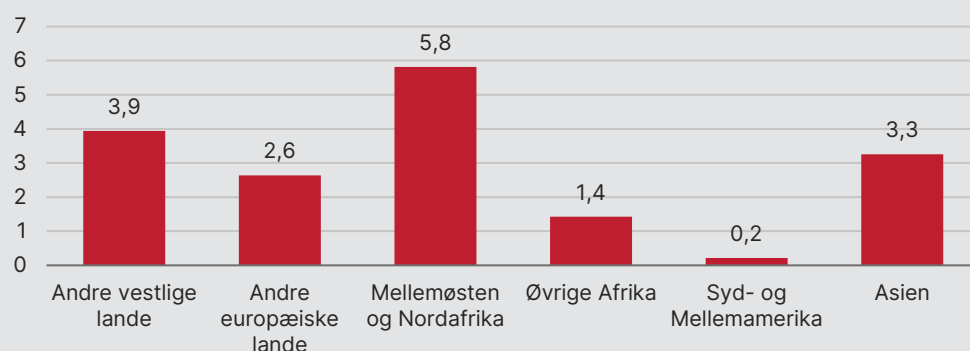
¹ Den velfærdspolitiske analyse opdeler børn og unge i to grupper: Børn og unge fra vestlige lande, som indeholder landegrupperne 'Danmark' og 'Andre vestlige lande' fra vores opdeling, samt børn og unge fra ikke-vestlige lande, som er de resterende fem grupper fra vores opdeling. Se afsnit 8.1 for yderligere information om opdelingen i landegrupper baseret på oprindelsesland.

Undersøgelsen fokuserer på børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet i 2022. Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund analyseres både som en samlet gruppe og opdelt i landegrupper baseret på oprindelsesland.

Vi inddeler alle børn og unge i syv landegrupper på baggrund af deres og deres forældres oprindelsesland:

- Danmark
- Andre vestlige lande
- Andre europæiske lande
- Mellemøsten og Nordafrika
- Øvrige Afrika
- Syd- og Mellemerika
- Asien.

Figur 1.1 Andel børn og unge med minoritetsetnisk baggrund i 2022 opdelt efter oprindelsesland – opgjort i procent

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Denne inddeling er også benyttet i Sundhedsstyrelsens analyse af sundhed blandt borgere med minoritetsetnisk baggrund (Jezek m.fl., 2023). Langt størstedelen af børn og unge i Danmark har etnisk dansk baggrund. Det gælder for 83 % af alle 0-17-årige i 2022. De resterende 17 % fordeler sig over de seks andre landegrupper som vist i Figur 1.1.

Børn og unge med baggrund i 'Mellemøsten og Nordafrika' er den største gruppe blandt børn og unge med minoritetsetnisk baggrund med 5,8 % af børnepopulationen efterfulgt af 3,9 % børn og unge fra 'Andre vestlige lande' og

3,3 % børn og unge fra 'Asien'. Opdelingen er beskrevet nærmere i afsnit 8.1 i data og metode-kapitlet, og listen over, hvilken landegruppe de enkelte lande hører ind under, er vist i Boks 8.1.

Undersøgelsen indeholder både kvantitative og kvalitative analyser. De kvantitative analyser giver mulighed for at sammenligne børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, med børn og unge med etnisk dansk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, både i forhold til deres familiemæssige baggrundsvilkår og i forhold til trivsel i anbringelsen. De kvantitative analyser er baseret på data fra 2022, altså før barnets lov trådte i kraft. Nærværende rapport baserer sig dog på den nye sprogbrug fra barnets lov. De kvalitative analyser formidler erfaringer og perspektiver fra interviews med børn og unge anbragt på børne- og ungehjem og med fagprofessionelle på de samme børne- og ungehjem. Data er yderligere beskrevet i kapitel 8.

Læsevejledning

Rapporten består af syv tematiserede kapitler. Kapitel 2 præsenterer de deskriptive statistikker omkring anbringelse samt baggrundsvilkår for familier med børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. Dette præsenteres både for den samlede gruppe af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, og for de syv landegrupper af børn og unge opdelt efter oprindelsesland. Kapitel 3 beskriver analysen, der fører til resultaterne om, at børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er underanbragt, når der er tale om specifikke minoritetsetniske grupper, mens niveauet af anbringelse for andre grupper er uændret, når grupperne gøres sammenlignelige ved hjælp af matching.

Kapitel 4-7 belyser fire vinkler af, hvordan børn og unge med minoritetsetnisk baggrund oplever anbringelsessituationen og trives i den, hvor hvert kapitel startes med en opsamling af resultaterne. Kapitel 4 belyser temaet omkring trivsel på anbringelsesstedet, kapitel 5 belyser temaet omkring inddragelse og rettigheder, kapitel 6 belyser temaet omkring religion, kultur og sprog, og kapitel 7 belyser forældresamarbejdet. Datagrundlaget for de fire kapitler er en kombination af survey-data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022 blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, og interviews med børn/unge og fagprofessionelle på børne- og ungehjem gennemført i efteråret 2023. De overordnede resultater er samlet i kapitlet Hovedresultater, der er placeret som det første i rapporten.

I kapitel 8 præsenteres datagrundlaget, hvor de anvendte kvantitative og kvalitative data og de tilhørende metoder beskrives nærmere.

2 Karakteristik af børn og unge anbragt uden for hjemmet

I dette kapitel viser vi den deskriptive analyse på data om børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, først i forhold til selve anbringelsen i 2022 og dernæst i forhold til kompleksiteten i børnene og de unges liv. Den første del har kun fokus på selve anbringelsen og mønsteret deri, mens den anden del har fokus på børnene og de unges samlede liv og udfordringer.

Vi har igennem analyserne både fokus på den samlede gruppe af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund sammenlignet med gruppen af etnisk danske børn og unge og fokus på minoritetsetniske børn og unge opdelt i landegrupper.

2.1 Anbringelsesmønster

I Danmark bor der i 2022 1,2 millioner børn og unge i alderen 0-17 år. Godt 210.000 af dem er børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. Det svarer til 17 % af alle 0-17-årige.

1 % af alle børn og unge er i 2022 anbragt uden for hjemmet. Det svarer til 13.708 børn og unge, når vi registrerer alle anbringelser over hele året og ikke blot på årets sidste dag². 16 % af dem er børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. Andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet, svarer altså relativt tæt til andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund i den samlede population af børn og unge.

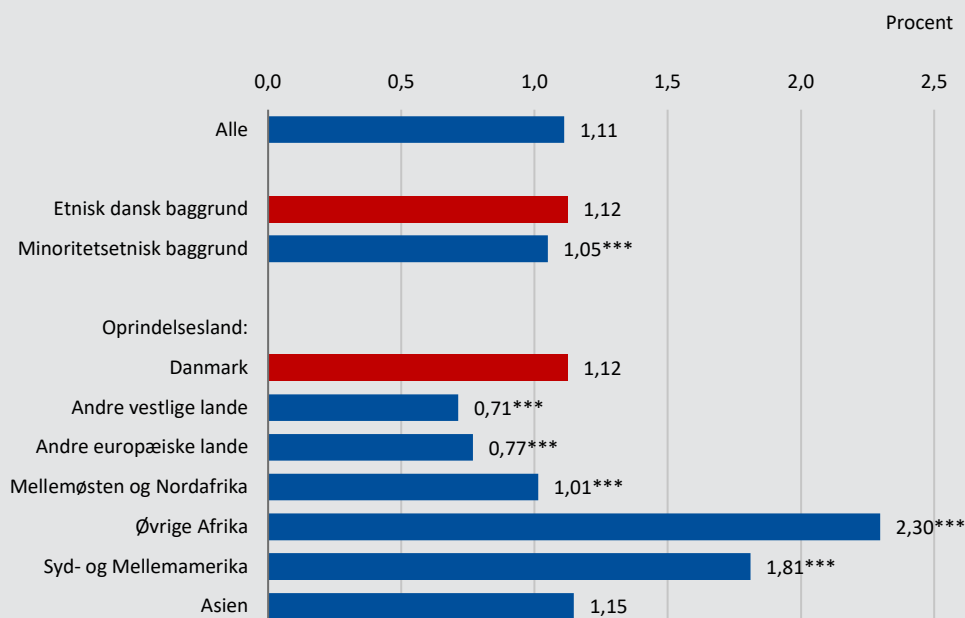
Figur 2.1 viser andelen af anbragte 0-17-årige i 2022 først for alle 0-17-årige, derefter opdelt på etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund og til sidst opdelt efter oprindelsesland. Opdelt på etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund kan vi se, at andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet, er en anelse lavere end andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund, hhv. 1,05 % og 1,12 %³. Dette er en relativt lille forskel, men da datagrundlaget indeholder mange observationer, er forskellen på 0,07 procentpoint statistisk signifikant.

² Normalt opgøres antallet af børn og unge anbragt uden for hjemmet pr. den sidste dag i året. Det officielle tal for 2022 i Statistikbanken (tabel ANBAAR15) er derfor 11.395 0-17-årige, der er anbragt uden for hjemmet pr. 31. december 2022.

³ Vi viser her de enkelte andele af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, med to decimaler for at kunne vise forskellen mellem de enkelte grupper.

Figur 2.1 Andel børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022 – opgjort i procent

Figuren viser andelen af anbragte 0-17-årige i 2022 først samlet for alle 0-17-årige, derefter opdelt på etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund og til sidst opdelt efter oprindelsesland.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

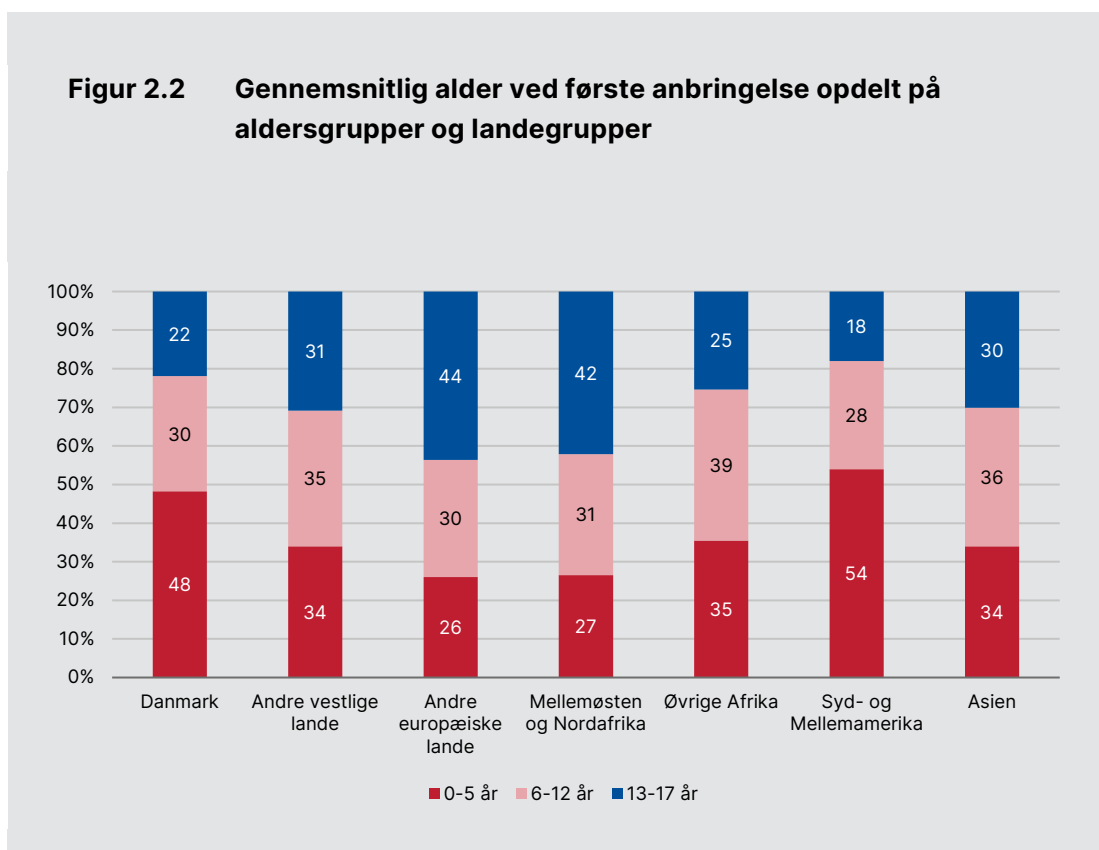
Når vi opdeler børn og unge med minoritetsetnisk baggrund efter oprindelsesland, tegner der sig et lidt anderledes billede. Her ser vi, at børn og unge fra 'Andre vestlige lande' og 'Andre europæiske lande' er anbragt uden for hjemmet i lavere grad end børn og unge med etnisk dansk baggrund. Børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og 'Asien' ligger tættest på den etnisk danske andel på 1,12 %, mens børn og unge fra 'Øvrige Afrika' og 'Syd- og Mellemamerika' i langt større grad er anbragt uden for hjemmet sammenlignet med etnisk danske børn og unge.

De relativt store forskelle inden for gruppen af minoritetsetniske børn og unge betyder altså, at det ikke altid er retvisende at tale om minoritetsetniske børn og unge som en samlet gruppe, når det handler om anbringelse. Mens nogle grupper er anbragt i langt mindre grad end etnisk danske børn og unge, er andre grupper anbragt i langt højere grad.

2.1.1 Alder ved første anbringelse

I dette afsnit tegner vi en række billeder af børn og unge anbragt uden for hjemmet, hvor vi ser på alder, dvs. både alder ved første anbringelse og alder i 2022, hvor data er fra, og anbringelsestype, dvs. hvor børnene og de unge er anbragt.

I Figur 2.2 viser vi den gennemsnitlige alder ved første anbringelse for alle børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, opdelt på aldersgrupper efter førskolealderen (0-5 år), skolealderen (6-12 år) og teenageårene (13-17 år).

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

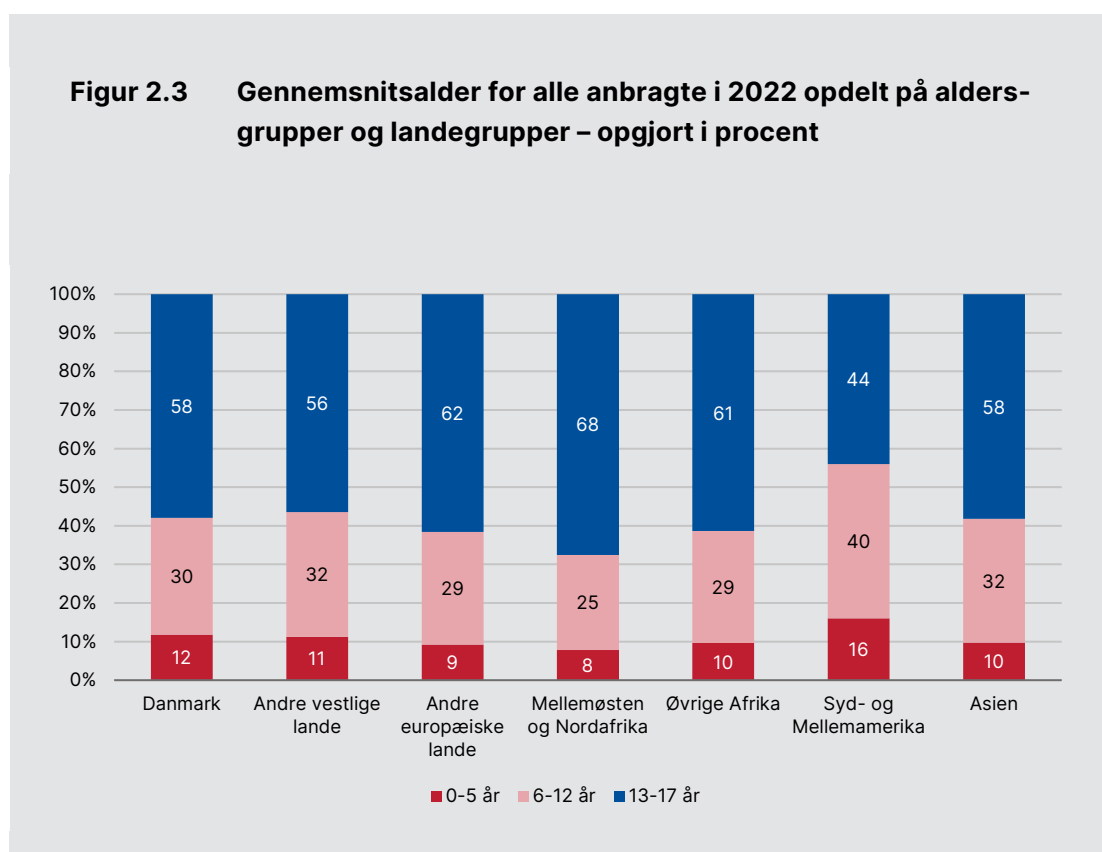
Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Op mod halvdelen (48 %) af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund bliver anbragt første gang i førskolealderen, dvs. som 0-5-årige. For alle andre landegrupper bortset fra børn og unge fra 'Syd- og Mellemamerika' gælder det, at andelen af børn og unge, der anbringes første gang som 0-5-årige, er statistisk signifikant lavere end andelen blandt 0-5-årige børn med etnisk dansk baggrund. Knap en fjerdedel (22 %) af de etnisk danske børn og unge blev anbragt første gang som teenagere, dvs. efter de er fyldt 13 år. For alle andre landegrupper (fraregnet 'Syd- og Mellemamerika') er andelen af unge, der er anbragt første gang, efter de er fyldt 13 år, statistisk signifikant større.

Samlet set er der altså en tendens til, at anbringelse af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund foregår senere end anbringelse af etnisk danske børn og unge. Andelen af førstegangsanbringelser i førskolealderen er signifikant lavere og andelen af førstegangsanbringelser af teenagere er signifikant højere blandt gruppen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund.

2.1.2 Aldersfordeling blandt anbragte i 2022

Figur 2.3 viser fordelingen på alder for alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022 ligeledes opdelt på aldersgrupper efter førskolealder (0-5 år), skolealder (6-12 år) og teenageår (13-17 år).

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

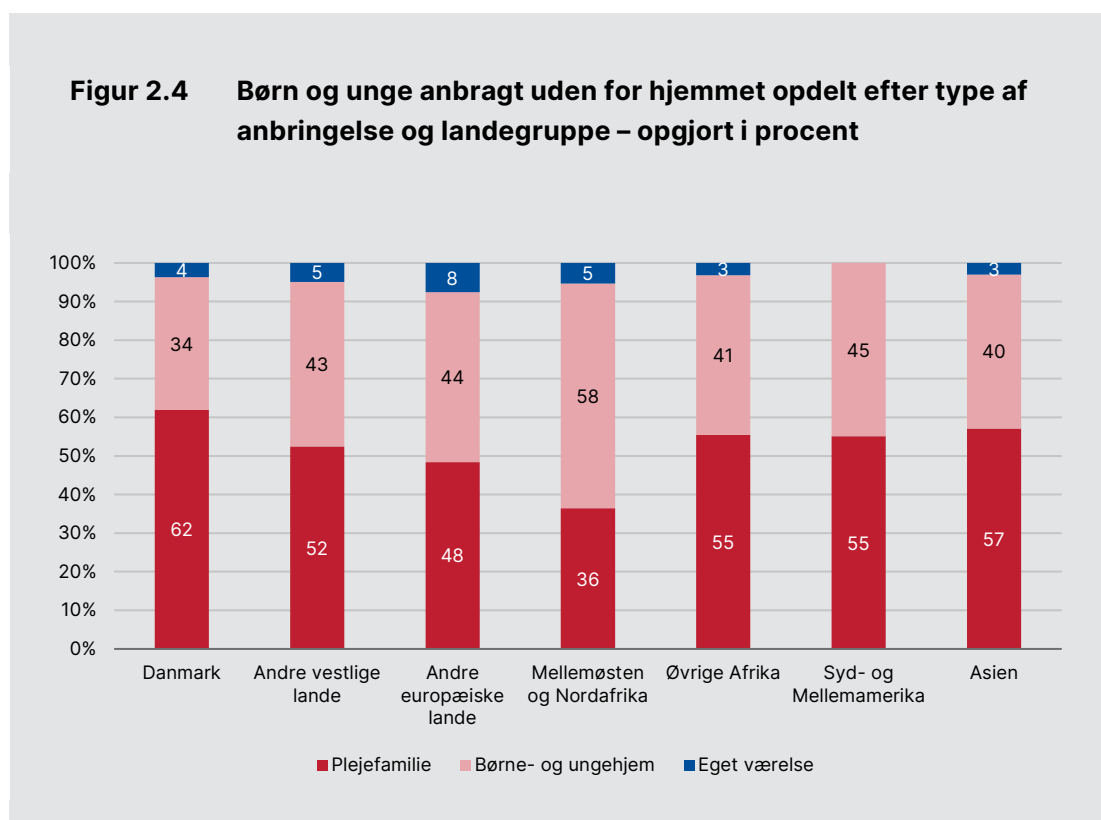
Etnisk danske børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, fordeler sig således, at 12 % er 0-5 år, 30 % er 6-12 år, og 58 % er teenagere. Det er heraf, at udtrykket "anbringelse er et teenagefænomen" stammer. Over halvdelen af alle etnisk danske børn og unge anbragt uden for hjemmet er fyldt 13 år. Det samme billede tegner sig for alle andre landegrupper. Gruppen af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er den eneste landegruppe, hvor andelen af teenagere, der er anbragt uden for hjemmet, er statistisk signifikant højere

end for etnisk danske teenagere. I gruppen af børn og unge anbragt uden for hjemmet fra 'Mellemøsten og Nordafrika' er 68 % i teenagealderen.

Disse forskelle i gennemsnitlig alder mellem landegrupperne for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er med til at understøtte billedet af et anderledes anbringelsesmønster, hvor især gruppen af børn og unge med baggrund i 'Mellemøsten og Nordafrika' anbringes senere end etnisk danske børn og unge, hvilket gør andelen af teenagere større.

2.1.3 Type af anbringelse

Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, anbringes enten i plejefamilie, på børne- og ungehjem eller på eget værelse⁴. Figur 2.4 viser fordelingen af alle børn og unge på de tre typer af anbringelse.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

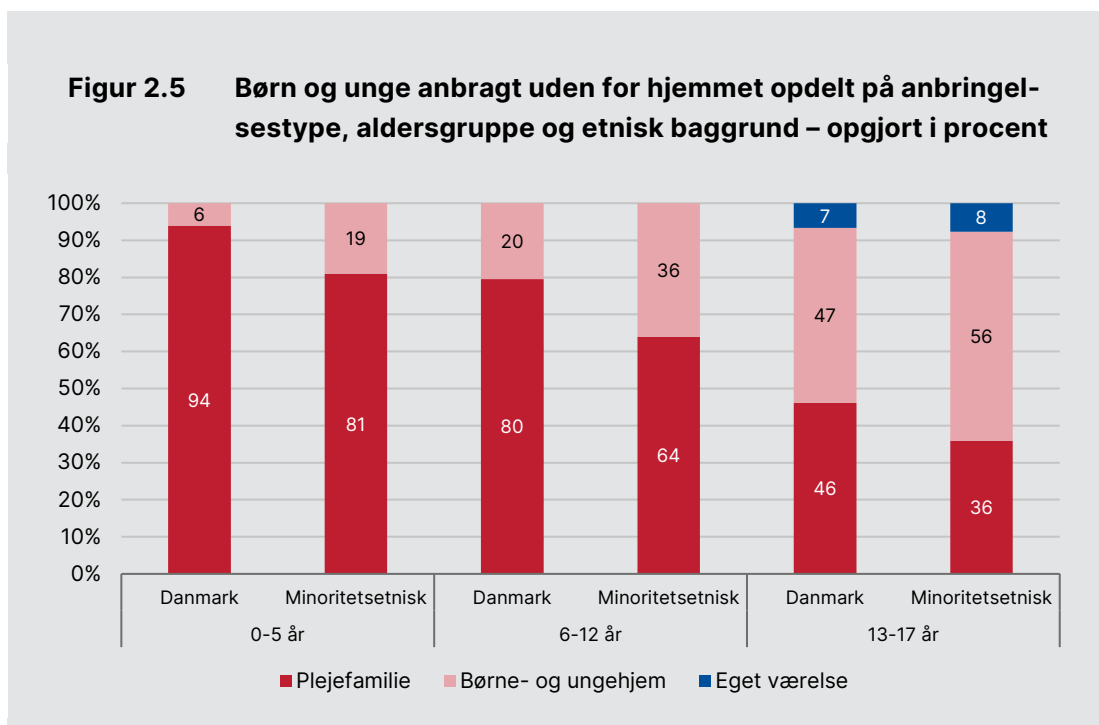
⁴ Vi har i denne analyse udeladt den underopdeling, der findes inden for de tre hovedkategorier af anbringelsessteder (plejefamilie, børne- og ungehjem og anbringelse på eget værelse). Interesserede kan se fordelingen på underkategorier i Lausten m.fl. (2023), tabel 2.4.

Figur 2.4 viser, at 62 % af de børn og unge med etnisk dansk baggrund, der er anbragt i 2022, er anbragt i plejefamilie, 34 % er anbragt på børne- og ungehjem, mens 4 % er anbragt på eget værelse.

Børn og unge fra alle minoritetsetniske landegrupper er i mindre grad anbragt i plejefamilie og i højere grad anbragt på børne- og ungehjem sammenlignet med etnisk danske børn og unge. Denne forskel er statistisk signifikant for alle landegrupper⁵. Her er det især tydeligt, at gruppen af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' anbringes efter et anderledes mønster, da 36 % er anbragt i plejefamilie, og 58 % er anbragt på børne- og ungehjem.

En anden måde at se på, hvor børnene og de unge er anbragt, er at opdele på både etnisk baggrund og alder. Med tre faktorer er vi dog nødsaget til at samle landegrupperne af minoritetsetniske børn og unge under et, for at det samlede billede ikke bliver for fragmenteret.

Figur 2.5 viser flere mønstre på en gang⁶. Først og fremmest er det tydeligt, at børn i 0-5-årsalderen oftest er anbragt i plejefamilie, børn i 6-12-årsalderen er i lidt mindre grad anbragt i plejefamilie, mens de 13-17-årige oftere er anbragt på børne- og ungehjem eller eget værelse end i plejefamilie.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

⁵ Der er ikke statistisk signifikant forskel mellem 'Danmark' og 'Syd- og Mellemamerika', hvilket skyldes det begrænsede datagrundlag for 'Syd- og Mellemamerika'.

⁶ Alle forskelle mellem de etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge bortset fra forskellen i andel anbragt på eget værelse er statistisk signifikante.

Samtidig viser Figur 2.5, at børn og unge med minoritetsetnisk baggrund inden for hver aldersgruppe i højere grad er anbragt på børne- og ungehjem end i plejefamilie sammenlignet med etnisk danske børn og unge. Det gælder således, at 94 % af alle 0-5-årige etnisk danske børn, der er anbragt uden for hjemmet, er anbragt i plejefamilie, mens det samme gør sig gældende for 81 % af alle 0-5-årige børn med minoritetsetnisk baggrund, altså en signifikant lavere andel end blandt de yngste etnisk danske børn. Andelen af 6-12-årige i plejefamilie er hhv. 80 og 64 %, altså en større forskel på 16 procentpoint, mens 46 % etnisk danske teenagere og 36 % minoritetsetniske teenagere er anbragt i plejefamilie.

Anbringelsesmønsteret for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er altså – uanset alder – forskudt over mod anbringelse på børne- og ungehjem frem for anbringelse i plejefamilie.

2.1.4 Underretninger

I 2021 udarbejdede Social- og Ældreministeriet en analyse, der viste, at der i 2019 indgives flere underretninger om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund end om etnisk danske børn og unge (Social- og Ældreministeriet, 2021), og at det især gælder børn og unge fra MENAPT-landene⁷.

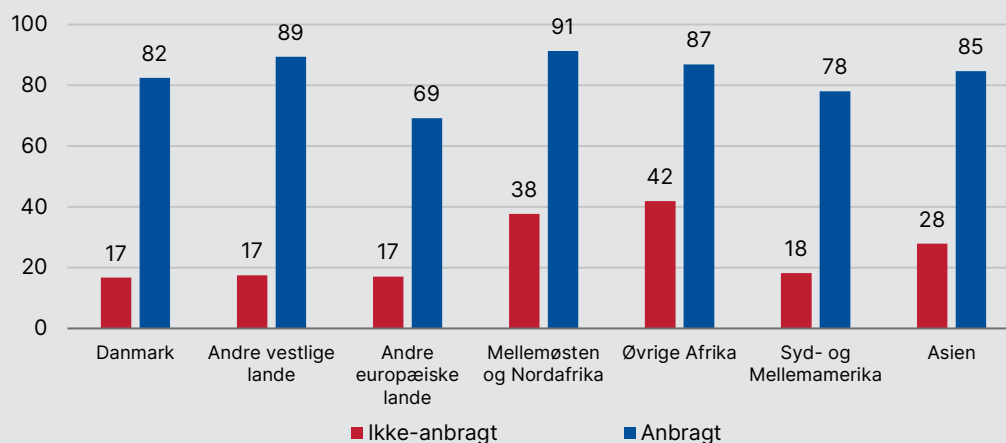
I denne undersøgelse har vi fokus på alle underretninger, dvs. alle underretninger indgivet på børn og unge, uanset hvornår de er indgivet. Figur 2.6 viser, hvor stor en andel af børn og unge, der i 2022 har mindst en registreret underretning, både for børn og unge, som ikke er anbragt, og børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. For etnisk danske børn og unge gælder det, at der er sendt underretninger om 17 % af børn og unge, der ikke er anbragt uden for hjemmet, og 82 % af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Andelen af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, med underretninger er altså meget større end andelen af børn og unge, som ikke er anbragt uden for hjemmet, med underretninger.

Det samme mønster tegner sig for minoritetsetniske børn og unge, også når de er opdelt i landegrupper. For de børn og unge, som ikke er anbragt uden for hjemmet, er der især tre landegrupper, der stikker ud. Børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', 'Øvrige Afrika' og 'Asien', som ikke er anbragt uden for hjemmet, modtager i højere grad end andre børn og unge indberetninger (hhv. 38, 42 og 28 %), og denne forskel er statistisk signifikant for alle tre landegrupper.

⁷ MENAPT-landene er en klassifikation af lande, der kan defineres som muslimske lande, og som omfatter lidt flere afrikanske lande end kategori 4 i landeinddelingen LAND (Sudan, Mauretania, Somalia og Djibouti) samt Afghanistan og Pakistan fra 'Asien'. Definitionen er hentet fra integrationsbarometeret.dk.

Figur 2.6 Andel børn og unge, der er modtaget underretninger om, opdelt på anbringelse eller ej og efter landegruppe – opgjort i procent

Her er medtaget alle underretninger, der er indgivet i barnet/den unges liv.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Det samme gælder for to af landegrupperne, når vi ser på børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Kommunerne modtager i signifikant højere grad underretninger om børn og unge anbragt uden for hjemmet fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og 'Øvrige Afrika' (hhv. 91 og 87 %) end om etnisk danske børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Forskellen mellem landegrupperne for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, er dog ikke nær så markant som forskellen mellem landegrupperne for ikke-anbragte børn og unge. Denne mindre forskel mellem landegrupperne for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, kan tyde på, at der er en positiv sammenhæng mellem underretninger og anbringelse.

2.1.5 Samlet mål for støtte til børn og unge

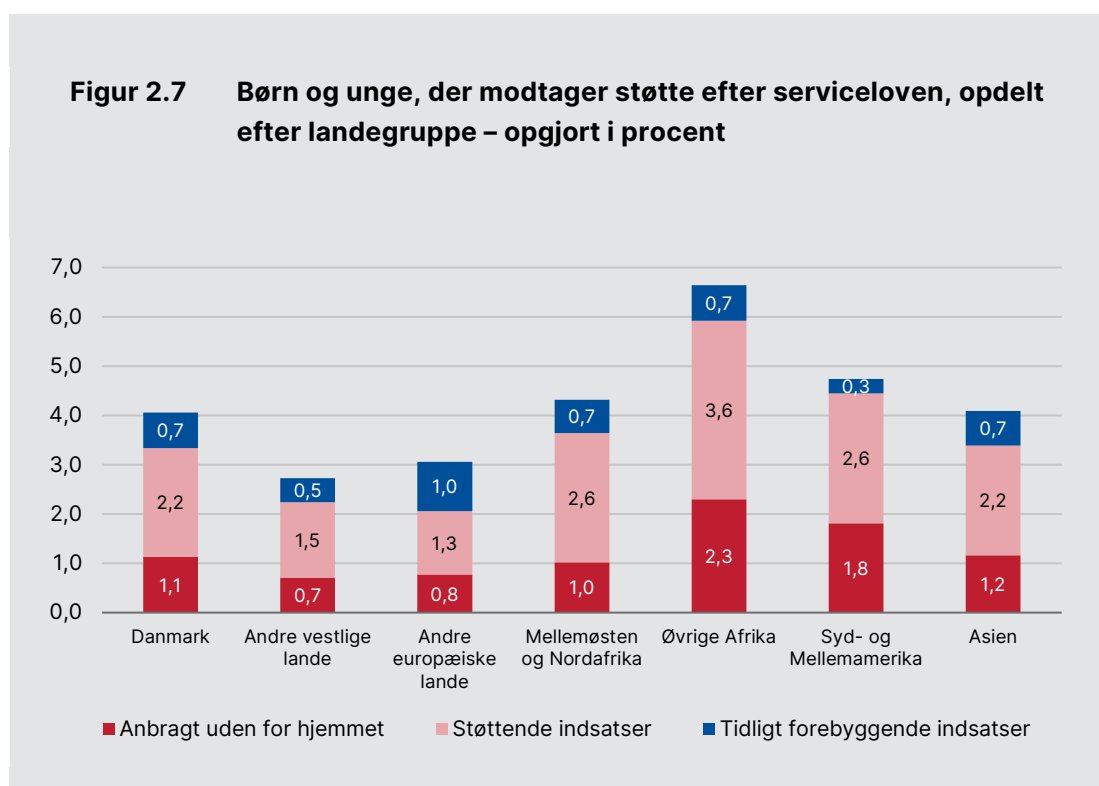
Gruppen af børn og unge i udsatte positioner er den samlede betegnelse for de børn og unge, der modtager støtte efter serviceloven, som i 2022 var den gældende lovgivning for støtte til børn og unge i udsatte positioner. Med baggrund i reformen Børnene Først har barnets lov pr. 1. januar 2024 afløst serviceloven. Barnets lov dækker således den tidligere servicelovs kapitel 11 om særlig støtte til børn og unge og deres familier. I dette afsnit bruger vi dog

servicelovens betegnelser for de indsatser, der er inddraget, da datagrundlaget stammer fra 2022, altså før barnets lov.

Børn og unge kan modtage støtte efter serviceloven på tre forskellige måder:

- Tidligt forebyggende indsatser efter § 11-støtte i serviceloven (nu § 30 i barnets lov).
- Støttende indsatser, der kan gives som både familierettet og personrettet støtte efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 1-6 og 8-9 (nu § 32 i barnets lov).
- Anbringelse uden for hjemmet efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7 (nu §§ 46 og 47 i barnets lov).

Andelen af børn og unge, der i 2022 modtager mindst en af de nævnte former for støtte, er vist i Figur 2.7 som stablede søjler, så den samlede andel af børn og unge, der modtager støtte, kan ses.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1.

De tre kategorier af støtte er gensidigt udelukkende.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

De tre kategorier er konstrueret, så de er gensidigt udelukkende. Børn og unge anbragt uden for hjemmet kan godt modtage en eller flere af de andre former for støtte, men de er til figurens formål kun klassificeret som børn og

unge, der er anbragt uden for hjemmet. Børn og unge, der modtager støttende indsats, kan ikke være anbragt, men de kan godt modtage § 11-støtte ved siden af den støttende indsats. Børn og unge, der modtager § 11-støtte, modtager ikke nogen af de andre former for støtte.

Andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund, der modtager mindst en form for støtte i 2022, er 4,1 %. 1,1 % er anbragt uden for hjemmet, 2,2 % modtager støttende indsats, og 0,7 % får tidligt forebyggende indsats.

Den samlede andel af børn og unge fra 'Andre vestlige lande' og 'Andre europæiske lande', der modtager støtte, ligger statistisk signifikant lavere end andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund, mens andelen af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og 'Øvrige Afrika' ligger statistisk signifikant højere end andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund, når vi ser på støttende indsats og anbringelse uden for hjemmet.

Gruppen af børn og unge fra 'Syd- og Mellemamerika' er relativt lille. Derfor skal der relativt store forskelle til, før det bliver statistisk signifikant. Andelen med tidligt forebyggende indsats er signifikant mindre end blandt etnisk danske børn og unge, mens andelen anbragt uden for hjemmet er signifikant højere (10-%'s niveau), mens andelen med støttende indsats ikke kan testes statistisk signifikant forskellig fra etnisk danske børn og unge. Gruppen af børn og unge fra 'Asien' er ikke signifikant forskellig fra gruppen af etnisk danske børn og unge.

Vi ser altså også her det typiske mønster, hvor børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og 'Øvrige Afrika' ligger signifikant højere end etnisk danske børn og unge, mens børn og unge fra 'Andre vestlige lande' og 'Andre europæiske lande' ligger signifikant lavere, når det gælder den samlede andel af børn og unge, der modtager støtte.

2.2 Komplexitet i børnenes/de unges liv

Når børn og unge anbringes uden for hjemmet, er der forud for anbringelsen foretaget en vurdering af, hvad der er den rette støtte, baseret på kompleksiteten og alvorligheden af sagen. Myndighedsrådgiver har således undersøgt alle forhold rundt om børnene eller de unges liv ved hjælp af en børnefaglig undersøgelse⁸.

For at undersøge kompleksiteten i børnene og de unges liv har vi ud fra eksisterende registerdata konstrueret et kompleksitetsindeks baseret på en række

⁸ Den børnefaglige undersøgelse blev udarbejdet i medfør af § 50 i serviceloven og blev derfor ofte kaldt en § 50-undersøgelse. I barnets lov udarbejdes undersøgelsen i medfør af § 20.

af de udsathedsfaktorer, der optræder i børnene og de unges liv. Komplexitetsindekset er inspireret af den seneste trivselsundersøgelse blandt børn og unge i udsatte positioner (se evt. Lausten m.fl. (2023) for yderligere beskrivelse af indekset).

De valgte udsathedsfaktorer er objektive og målbare karakteristika, der findes i registerdata på Danmarks Statistik. Komplexitetsindekset inkluderer bl.a. de baggrundsvilkår for forældrene, som oftest undersøges, for at se, om familierne oplever udfordringer i større eller mindre grad. Helt konkret måler vi på 15 udsathedsfaktorer: 6 faktorer for børnene og de unge selv og 9 faktorer, hvor mindst en af forældrene er udsat. Datagrundlaget for de 15 udsathedsfaktorer er registerdata på Danmarks Statistik. Definitionen af de enkelte udsathedsfaktorer er specificeret yderligere i Tabel 8.3 i kapitel 8.

Tabel 2.1 viser, hvor mange børn og unge der er registreret med de 15 udsathedsfaktorer, først for alle børn og unge med etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund i kolonne 1 og 2 og dernæst for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, ligeledes opdelt på etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund i kolonne 3 og 4.

Tabel 2.1 skal læses vandret. Række 2 viser fx, at 5 % af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund (kolonne 1) og 2 % af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund (kolonne 2) har fået stillet mindst en psykiatrisk diagnose inden for det offentlige sundhedssystem. Række 2 viser samtidig, at 32 % af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet (kolonne 3), og 20 % af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet (kolonne 4), har fået en psykiatrisk diagnose. Vi kan derfor bruge Tabel 2.1 til at sammenligne både på tværs af etnicitet og på tværs af anbragte og ikke-anbragte børn og unge.

Tabellen viser blandt meget andet forskellene i baggrundsvilkår mellem etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge, som også fremhæves i andre undersøgelser, der har fokus på etnicitet. Det gælder bl.a. den tydelige forskel i forældres uddannelsesniveau og forældres tilknytning til arbejdsmarkedet ved opdeling på etnisk baggrund (se fx Ottosen m.fl., 2022). Når vi i Tabel 2.1 ser på alle børn og unge, har 46 % af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund mindst en forælder, der ikke har uddannelse ud over grundskolen, sammenlignet med 18 % af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund (de to første tal i række 11). Samtidig har 18 % af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund mindst en forælder, der har været på passiv forsørgelse i mindst 1 år af barnet/den unges levetid, sammenlignet med 10 % af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund (række 10).

Tabel 2.1 Udsathedsfaktorer i kompleksitetsindekset opdelt på alle etnisk danske børn og unge, alle minoritetsetniske børn og unge, anbragte etnisk danske børn og unge og anbragte minoritetsetniske børn og unge – opgjort i procent

	(1) Alle etnisk danske børn og unge	(2) Alle minoritetset- niske børn og unge	(3) Anbragte etnisk dan- ske børn og unge	(4) Anbragte mi- noritetsetni- ske børn og unge	
Børnene og de unge selv					
1	Diagnosticeret med mindst en fysisk funktionsnedsættelse	3	3	11	9
2	Har mindst en psykiatrisk diagnose	5	2	32	20
3	Modtager eller har modtaget støttende indsatser	6	8	88	81
4	Er eller har været anbragt uden for hjemmet	1	1	100	100
5	Har været udsat for overgreb (registreret i offerstatistikken)	2	3	22	40
6	Ustabilitet i forhold til bopæl: Har oplevet fem eller flere flytninger igennem sin barndom	4	2	30	17
Forældrene (mindst en forælder ...)					
7	Er død	1	1	9	5
8	Har selv været anbragt	7	2	43	7
9	Har gennemgået fire eller flere skift i mors husstand i barnet/den unges levetid (skilsmisse, opbrud af parforhold, skift fra enlig mor til at bo med partner)	4	2	30	10
10	Har været på passiv forsørgelse mindst 1 år i barnet/den unges levetid	10	18	60	36
11	Har ingen uddannelse ud over grundskolen	18	46	74	65
12	Har udstået fængselsstraf (i barnet/den unges levetid)	5	5	32	19
13	Er diagnosticeret med mindst en fysisk funktionsnedsættelse	14	8	31	19
14	Har mindst en psykiatrisk diagnose (givet i barnet/den unges levetid)	24	18	72	48
15	Er/har været i misbrugsbehandling (i barnet/den unges levetid)	2	1	20	5
	Antal børn og unge	1.049.213	183.983	11.707	2.047

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Den specifikke definition af de enkelte variable kan findes i afsnit 8.2.1.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Hvis vi ser bort fra uddannelse og beskæftigelse, ligger andelen af børn og unge med etnisk dansk baggrund generelt højere inden for de enkelte udsathedsfaktorer end andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund både for alle børn og unge og for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. For eksempel ser vi, at både børn/unge og forældre med etnisk dansk baggrund oftere er diagnosticeret med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse end børn/unge og forældre med minoritetsetnisk baggrund (række 13 og 14). Dette mønster genfindes i Jezek m.fl. (2023), der overordnet set viser ulighed i sundhed mellem borgere med minoritetsetnisk baggrund og borgere med etnisk dansk baggrund, men også stor ulighed mellem forskellige minoritetsetniske grupper.

Når vi ser på udsathedsfaktorerne en for en, er der således en tydelig tendens til, at etnisk danske børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, har langt mere udfordrende baggrundsvilkår end minoritetsetniske børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet⁹. Den eneste udsathedsfaktor, som viser en anderledes tendens, er udsathed for overgreb.

2.2.1 Udsathed for overgreb

En af de udsathedsfaktorer, der i Tabel 2.1 viser en markant forskel mellem anbragte og ikke-anbragte børn og unge, og samtidig en markant forskel mellem anbragte etnisk danske og anbragte minoritetsetniske børn og unge, er registreringen af udsathed for overgreb.

Definitionen af overgreb stammer fra Danmarks Statistiks register over ofre for anmeldte forbrydelser, også kaldet offerstatistikken. Registeret omfatter ofre for straffelovsovertrædelser af personfarlig karakter, dvs. seksual- og voldsforbrydelser, samt særlige berigelsesforbrydelser såsom røveri, hvor offeret er direkte konfronteret med lovovertræderen (Danmarks Statistik, u.å.). Vi har afgrænset den nærværende definition af overgreb mod børn og unge til registrerede seksual- og voldsforbrydelser. Definitionen inkluderer ikke information om, hvorvidt gerningspersonen er i familie med barnet eller den unge, eller om gerningspersonen er dømt for den registrerede forbrydelse.

I 2022 er 2 % af alle etnisk danske børn og unge og 3 % af alle minoritetsetniske børn og unge registreret som ofre for overgreb (række 5 i Tabel 2.1). Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, har oftere oplevet overgreb end børn og unge, der ikke er anbragt uden for hjemmet. Her er andelen på hhv. 22 og 40 % for etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge anbragt uden for hjemmet (ligeledes række 5 i Tabel 2.1). Det svarer til, at hvert femte etnisk

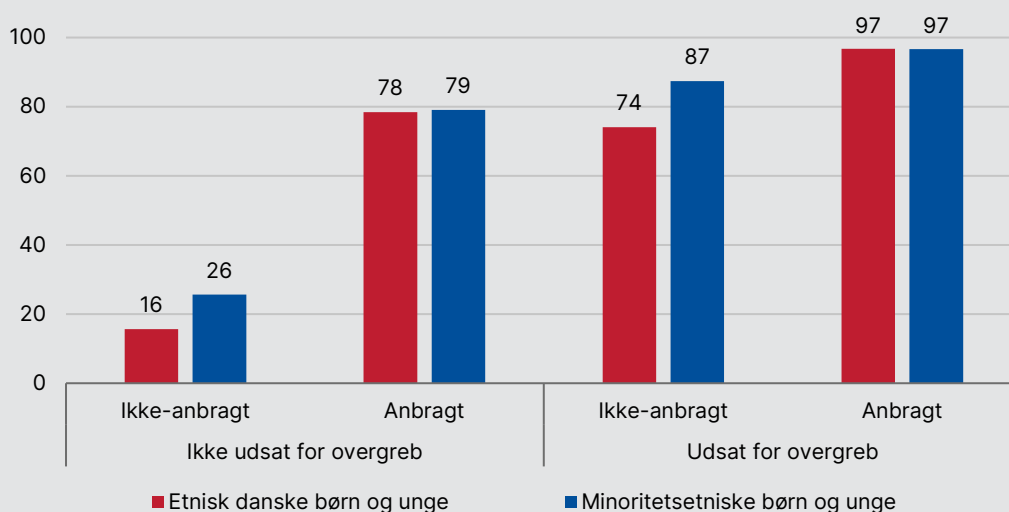
⁹ I Bilag 1 findes en række figurer, der viser ligheder og forskelle mellem alle syv landegrupper på udvalgte udsathedsfaktorer på forældreniveau.

danske barn/unge og næsten hvert andet minoritetsetniske barn/unge, der er anbragt uden for hjemmet, på et tidspunkt i barnet eller den unges liv er blevet registreret som offer for en forbrydelse¹⁰.

De mange registrerede overgreb blandt børn og unge anbragt uden for hjemmet kan hænge sammen med den høje andel af underretninger (jf. afsnit 2.1.4). Alle borgere har pligt til at underrette kommunen, hvis de har mistanke eller viden om overgreb eller omsorgssvigt. Fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt, der går forud for deres tavshedspligt. En underretning om overgreb kan derfor føre til en anmeldelse af overgrebet og dermed en registrering i offerstatistikken, og det kan føre til en anbringelse af barnet eller den unge. Figur 2.8 viser netop denne sammenhæng mellem underretninger, anmeldte overgreb og anbringelse.

Figur 2.8 Andel børn og unge, der er modtaget underretninger om, opdelt på anbringelse eller ej, udsathed for overgreb eller ej og etnisk baggrund – opgjort i procent

Her er medtaget alle underretninger, der er indgivet i barnet eller den unges liv.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

¹⁰ Her er der ikke taget højde for, om overgrebet er anmeldt, før eller efter barnet eller den unge er anbragt uden for hjemmet. Vi kan derfor ikke sige noget om, hvorvidt overgrebet kan have ført til anbringelsen.

Søjlerne i Figur 2.8 viser andelen af børn og unge, der er foretaget underretninger om, hvor de røde søjler er etnisk danske børn og unge, og de blå søjler er minoritetsetniske børn og unge. Der ligger mindst en underretning om 16 % af alle etnisk danske børn og unge, der ikke er anbragt uden for hjemmet og ikke har været udsat for overgreb. Det samme gælder for 26 % af alle minoritetsetniske børn og unge, der ikke er anbragt uden for hjemmet og ikke har været udsat for overgreb. Der er statistisk signifikant forskel på de to grupper.

Den samme forskel gør sig gældende for ikke-anbragte børn og unge, der *har været* udsat for overgreb, hvor forskellen på 74 og 87 % af alle etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge, der er modtaget underretninger om, er statistisk signifikant. Vi bekræfter altså her resultaterne fra Social-, Bolig- og Ældreministeriets analyse om, at der indgives flere underretninger om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund end om etnisk danske børn og unge (Social- og Ældreministeriet, 2021).

Til forskel fra de børn og unge, der ikke er anbragt uden for hjemmet, er der ingen statistisk signifikant forskel i andelen af anbragte etnisk danske og anbragte minoritetsetniske børn og unge, der er modtaget underretninger om. Når børnene og de unge er anbragt uden for hjemmet, gælder det, at 78-79 % af dem, der ikke har været udsat for overgreb, har mindst en underretning, mens 97 % af dem, der har været udsat for overgreb, har mindst en underretning. Der er altså en stærk sammenhæng mellem overgreb og underretninger for alle børn og unge anbragt uden for hjemmet uanset etnisk baggrund.

2.2.2 Samlet kompleksitetsindeks

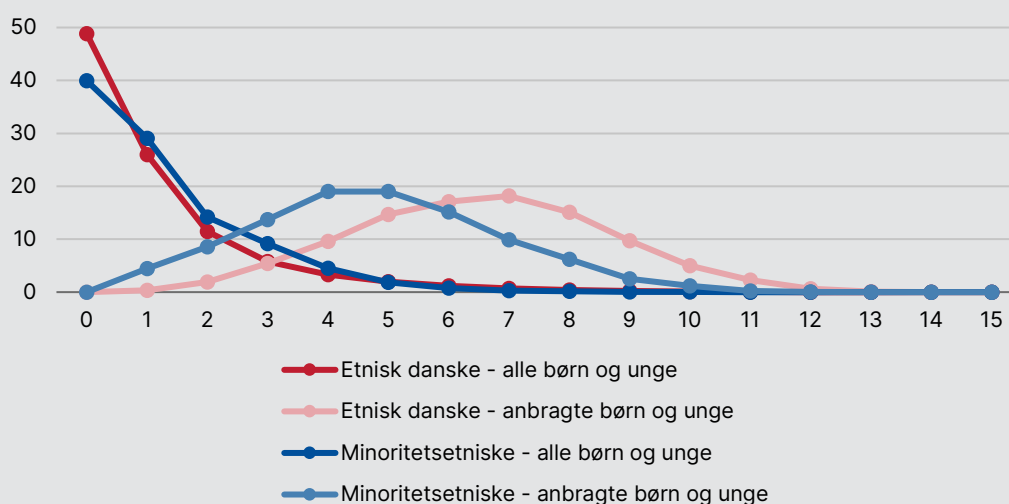
De 15 specificerede udsathedsfaktorer fra Tabel 2.1 kan samles til et samlet kompleksitetsindeks, der viser den samlede grad af kompleksitet i børnene eller de unges baggrundsvilkår. Kompleksitetsindekset ligger således på en skala fra 0 til 15. I Figur 2.9 ses fordelingen af kompleksitetsindekset for alle børn og unge og for børn og unge anbragt uden for hjemmet opdelt på etnisk baggrund.

Halvdelen (49 %) af alle børn og unge med etnisk dansk baggrund har et kompleksitetsindeks på 0. Det samme gør sig gældende for 40 % af alle børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. For begge grupper af børn og unge gælder det, at 26-29 % har 1 udsathedsfaktor, mens 12-14 % har 2 udsathedsfaktorer. De to kurver for etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge ligger således meget tæt, og 9 ud af 10 børn og unge har mellem 0 og 3 udsathedsfaktorer uanset etnisk baggrund.

I gennemsnit har børn og unge med etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund et kompleksitetsindeks på hhv. 1,1 og 1,2 udsathedsfaktorer. Baseret på det

overordnede kompleksitetsindeks er forskellen mellem etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge altså beskeden. Der er dog enkelte landegrupper, der afviger fra dette. Børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og børn og unge fra 'Øvrige Afrika' har et gennemsnitligt kompleksitetsindeks på hhv. 1,9 og 1,7, hvilket er statistisk signifikant højere end børn og unge fra de andre landegrupper, inkl. Danmark.

Figur 2.9 Kompleksitetsindekset opdelt på etnisk danske og minoritetsetniske børn og unge – opgjort i procent

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Det samlede kompleksitetsindeks ligger noget højere for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. Børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, har et signifikant højere antal udsathedsfaktorer og er dermed udfordret af en langt større kompleksitet i deres liv. Det gennemsnitlige kompleksitetsindeks for børn og unge med etnisk dansk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er 6,4, mens det for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, er 4,7. Præsenteret visuelt i Figur 2.9 ligger kurven for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, således til venstre for kurven for børn og unge med etnisk dansk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, og forskellen i indekset mellem de to grupper af børn og unge er på 1,7 udsathedsfaktorer. Baseret på de objektive udsathedsfaktorer, der kan måles ved hjælp af registerdata, har børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet,

altså et liv med færre målbare udsathedsfaktorer end etnisk danske børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Det gennemsnitlige kompleksitetsindeks for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', som er anbragt uden for hjemmet, er 5,3. Dette gennemsnit er statistisk signifikant højere end gennemsnittet for børn og unge fra andre minoritetsetniske landegrupper, som er anbragt uden for hjemmet. Børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', som er anbragt uden for hjemmet, er således den gruppe af børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, som ligger tættest på gruppen af etnisk danske børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, i forhold til de baggrundsvilkår, der kan opfanges gennem udsathedsfaktorerne.

Analyserne med udsathedsfaktorerne og kompleksitetsindekset tager ikke højde for specifikke kombinationer af udsathed, hvor nogle kan skabe større udfordringer for børnene og de unge og dermed øge sandsynligheden for, at de anbringes uden for hjemmet. Analyserne i kapitel 3 vil tage højde for sådanne specifikke kombinationer af udsathed.

3 Underanbringelse

Beskrivelsen af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, og deres forældre med minoritetsetnisk baggrund i kapitel 2 tegner et billede af en gruppe, der på en række parametre har nogle udfordringer, der kunne forklare, at andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, burde ligge højere, end den reelt gør. Samtidig viste de velfærds-politiske analyser fra 2021, at der underrettes betydelig mere om børn og unge fra specifikke grupper af oprindelseslande (Social- og Ældreministeriet, 2021).

For at finde frem til, om der er tale om en under- eller overrepræsentation af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund i anbringelsesstatistikken, benytter vi her den statistiske metode matching (nærmere betegnet Propensity Score Matching (PSM)), hvor den samlede gruppe af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund matches med en gruppe af etnisk danske børn og unge, der har de samme familie- og baggrundsmæssige karakteristika som de minoritetsetniske børn og unge. Når de to grupper er afgrænset til at være helt sammenlignelige, kan man beregne, om den sammenlignelige gruppe af etnisk danske børn og unge er anbragt i større eller mindre grad end gruppen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund.

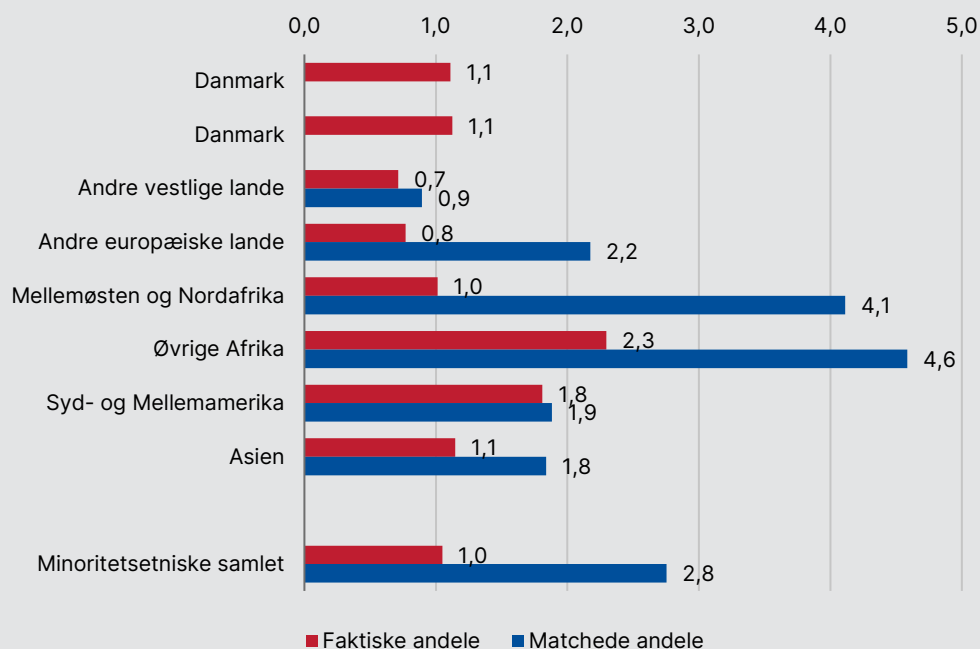
Vi matcher de to grupper af børn og unge på følgende karakteristika knyttet både til børnene eller de unge selv og til forældrene:

- Børnene/de unges køn og fødselsår
- Mors alder og familiestatus
- Om forældrene har psykiatriske diagnoser
- Om forældrene ikke har uddannelse ud over grundskolen (inkl. manglende uddannelsesoplysninger)
- Om forældrene er beskæftiget
- Om forældrene er på kontanthjælp
- Om forældrene er dømt for kriminalitet
- Om forældrene ikke er i data (denne kategori inkluderer forældre, der enten er døde, er udvandret eller aldrig har været i Danmark).

Andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet, som fremkommer ved matchingen, er vist i Figur 3.1.

Figur 3.1 Andel børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022 opdelt efter oprindelsesland

De faktiske andele er baseret på populationstal for 2022, mens de matchede andele er beregnet ved hjælp af matching.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

De røde søjler i Figur 3.1 viser de faktiske andele, som også er vist i Figur 2.1. De blå søjler viser de matchede og dermed beregnede andele.

Den nederste række i figuren viser resultaterne af matchingen på børn og unge med minoritetsetnisk baggrund som samlet gruppe. 2,8 % af børnene og de unge i den matchede gruppe er anbragt uden for hjemmet mod den faktiske andel på 1,0 % af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund. Det betyder, at hvis børn og unge med minoritetsetnisk baggrund blev anbragt i samme omfang som etnisk danske børn og unge baseret på den objektive viden om deres baggrundskarakteristika, burde andelen af børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, være 2,6 gange højere (2,75 % sat i forhold til 1,05 %).

Opdelt i landegrupper er det især tydeligt, at der er store forskelle mellem landegrupperne. Det gælder fx for børn og unge fra 'Andre vestlige lande' og fra 'Syd- og Mellemamerika', at forskellen mellem den faktiske og den matchede

andel er meget lille. Andelen af børn og unge fra disse landegrupper, som er anbragt uden for hjemmet, er stort set, som den ville være, hvis de havde været etnisk danske børn og unge med de samme karakteristika.

Anderledes ser det ud for andre landegrupper. Her er det især børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og børn og unge fra 'Øvrige Afrika', der viser markante forskelle mellem faktiske og matchede andele. Børn og unge fra disse specifikke landegrupper ville i langt højere grad have været anbragt uden for hjemmet, hvis de havde været etnisk danske børn og unge med de samme karakteristika. Andelen af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', som er anbragt uden for hjemmet, ville have været 4,1 %, mens andelen af børn og unge fra 'Øvrige Afrika', som er anbragt uden for hjemmet, ville have været 4,6 % (set i forhold til de faktiske andele på hhv. 1 og 2,3 %). Det svarer til, at andelen af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', som er anbragt uden for hjemmet, burde være 4 gange større, end den reelt er, mens andelen af børn og unge fra 'Øvrige Afrika', som er anbragt uden for hjemmet, burde være 2 gange større end den faktiske andel børn og unge fra de to landegrupper, som er anbragt uden for hjemmet.

Baseret på familiernes grad af udfordringer, der objektivt kan ses og måles og dermed er registreret i data på Danmarks Statistik, bør børn og unge med minoritetsetnisk baggrund således i langt højere grad være anbragt uden for hjemmet.

3.1 Opdeling på aldersgrupper

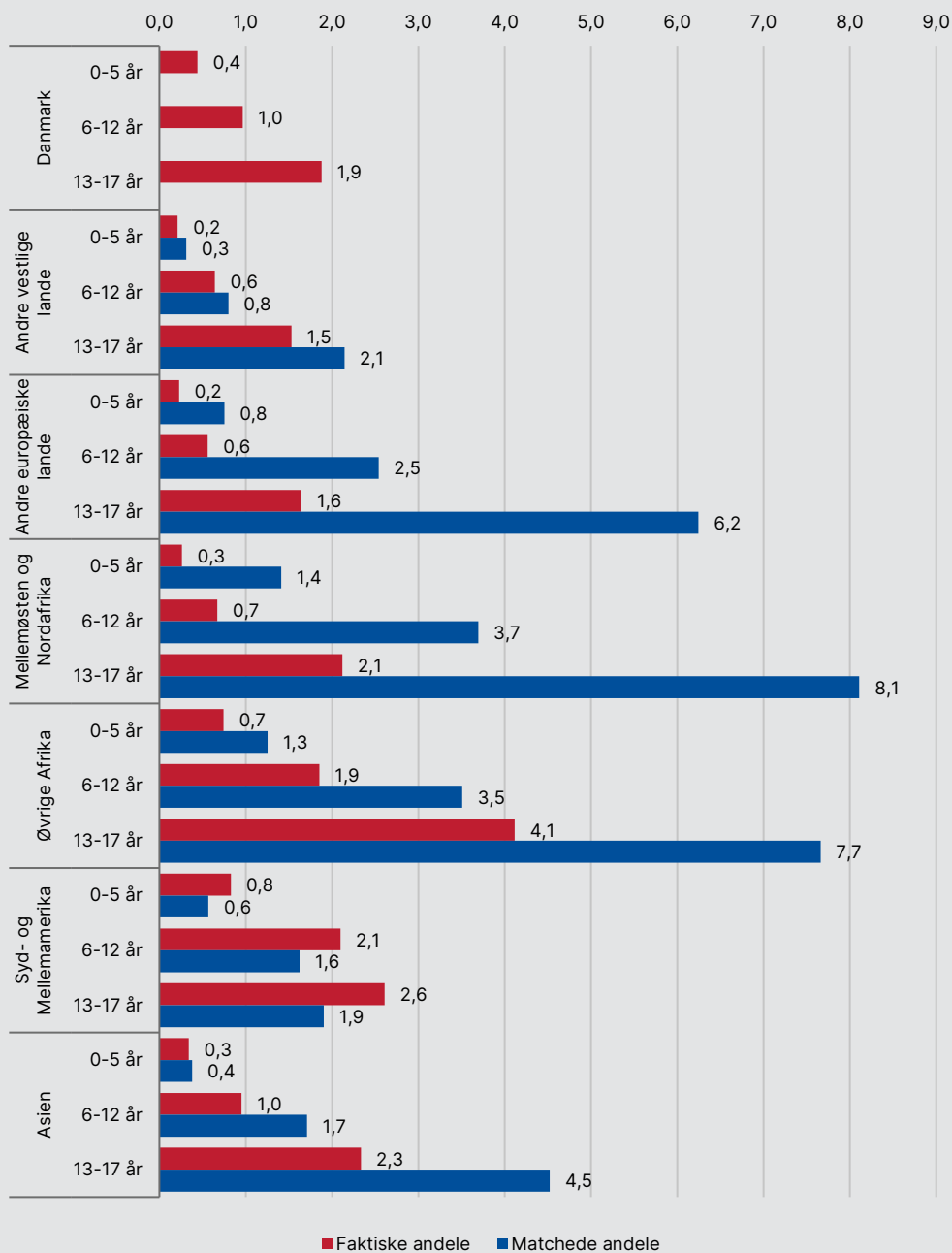
Den velfærdspolitiske analyse fra 2021 viser større systematiske forskelle mellem underretninger og anbringelser, når der deles op på aldersgrupper (Social- og Ældreministeriet, 2021). Vi opdeler derfor vores matching-analyse på aldersgrupperne 0-5 år, 6-12 år og 13-17 år.

Figur 3.2 viser de faktiske og de matchede andele børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, opdelt i landegrupper efter oprindelsesland og aldersgrupper.

Øverst i figuren er de etnisk danske faktiske andele angivet. De viser, at 0,4 % af alle 0-5-årige med etnisk dansk baggrund er anbragt uden for hjemmet, ligesom 1,0 % af alle 6-12-årige og 1,9 % af alle 13-17-årige med etnisk dansk baggrund er anbragt uden for hjemmet. Der er således også inden for børn og unge med etnisk dansk baggrund stor forskel mellem aldersgrupperne, hvor andelen af anbragte teenagere (13-17-årige) er 4 gange så høj som andelen af anbragte førskolebørn (0-5-årige).

Figur 3.2 Andel børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022 opdelt efter oprindelsesland og aldersgruppe

De faktiske andele er baseret på populationstal for 2022, mens de matchede andele er beregnet ved hjælp af matching.

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Når vi sammenligner de faktiske og de matchede andele inden for de enkelte landegrupper, er der også her stor forskel mellem landegrupperne. Hvis vi fokuserer på børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', viser Figur 3.2, at de matchede andele af anbragte for aldersgrupperne er 1,4 %, 3,7 % og 8,1 % for hhv. 0-5-årige, 6-12-årige og 13-17-årige. Disse matchede andele er mere end 5 gange større end de faktiske andele for de to yngste aldersgrupper (de 0-5-årige og 6-12-årige), mens forskellen er 3,8 for teenagerne. Andelen af anbragte førskole- og skolebørn fra 'Mellemøsten og Nordafrika' ville altså have været 5 gange højere, mens andelen af anbragte teenagere ville have været 3,8 gange højere, hvis de havde været etnisk danske børn og unge med de samme karakteristika.

3.2 Markant forskel

Der er altså en betydelig grad af underanbringelse for visse grupper af børn og unge, når de opdeles på oprindelsesland. Det gælder især børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', børn og unge fra 'Øvrige Afrika' og til dels børn og unge fra 'Asien'.

Underanbringelsen er særlig tydelig for børn under 13 år fra 'Mellemøsten og Nordafrika', hvor andelen af anbragte ifølge matchingen burde være 5,5 gange højere.

Sammenholdt med den højere andel af underretninger for lige netop denne gruppe af børn og unge (fra den velfærdspolitiske analyse, Social- og Ældreministeriet (2021)) er det nærliggende at stille spørgsmålet, om det er forskelle som kultur, religion og sprog, der fører til forskelle i selve sagsbehandlingen og de endelige afgørelser omkring anbringelse.

4 Trivsel på børne- og ungehjemmet

I dette kapitel sætter vi fokus på børnene og de unges trivsel i anbringelsen. Vi benytter her (1) data fra trivselsundersøgelserne, der er gennemført blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, i 2014, 2016, 2018, 2020 og 2022 og (2) data fra interviews med børn og unge og fagprofessionelle på børne- og ungehjem, som er gennemført i efteråret 2023, til at belyse børnene og de unges egen opfattelse af trivsel i hverdagen på børne- og ungehjemmet. Se kapitel 8 for mere information om data.

I interviewundersøgelsen har vi spurgt børnene/de unge og de ansatte, hvordan hverdagslivet på et børne- og ungehjem ser ud. Med børnene/de unge har vi talt om, hvilke dele af deres hverdagsliv de særligt sætter pris på, og hvad der kan være udfordrende. Med de ansatte har vi talt om, hvilke forskelle de oplever i trivslen hos børn og unge med etnisk dansk og med minoritetsetnisk baggrund. Både de ansatte og børnene/de unge er enige om, at særligt forholdet til ansatte og forholdet mellem børnene/de unge på børne- og ungehjemmet har stor indflydelse på trivslen. Til gengæld oplever de ansatte ikke, at der er forskelle i trivslen hos anbragte med hhv. etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund.

Når vi taler om trivsel på børne- og ungehjemmet, kommer vi ind på tre væsentlige temaer:

- Forholdet mellem børnene og de unge og de fagprofessionelle på børne- og ungehjemmet
- Forholdet mellem børnene og de unge indbyrdes på børne- og ungehjemmet
- Betydningen af hverdagen på børne- og ungehjemmet.

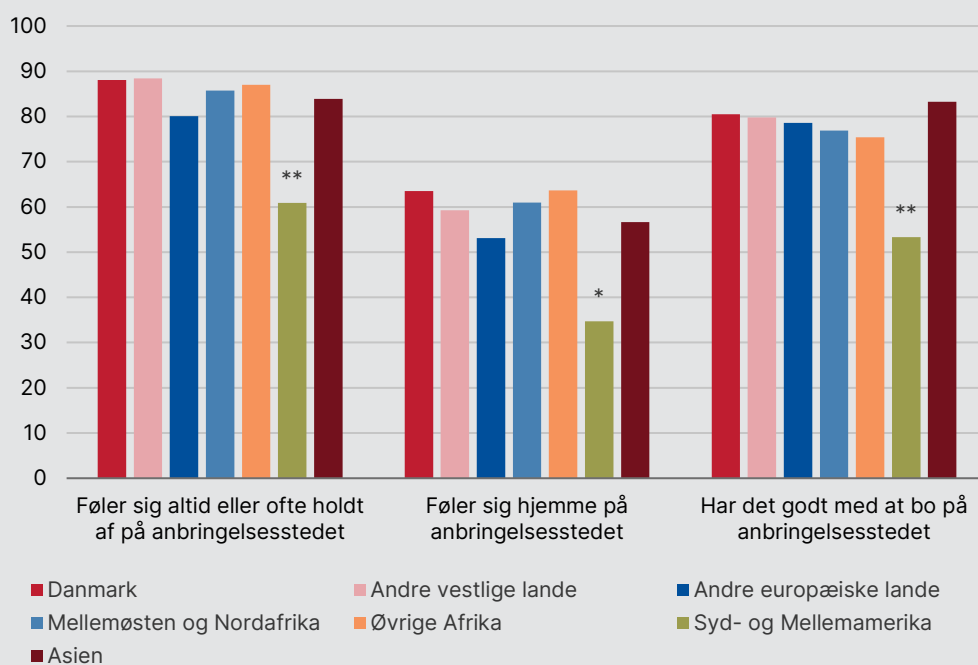
4.1 Forholdet mellem børnene og de unge og de fagprofessionelle på børne- og ungehjemmet

I trivselsundersøgelserne er der spurgt, om børnene og de unge oplever, at der er voksne på deres anbringelsessted, der holder af dem. Her kan børnene og de unge svare, at de altid, ofte, sjældent eller aldrig føler sig holdt af af de voksne på anbringelsesstedet. Oplevelsen af at være værdsat og holdt af på

sit anbringelsessted kan have stor positiv betydning for børnene og de unges trivsel og udvikling (Lausten m.fl., 2023). Dette spørgsmål og spørgsmålene, om de føler sig hjemme på anbringelsesstedet, og om de har det godt med at bo der, hvor de bor, har vi i Figur 4.1 opdelt på de syv landegrupper.

Figur 4.1 Trivsel og hverdag på anbringelsesstedet opdelt efter oprindelsesland – opgjort i procent

Figuren viser andelen, der altid eller ofte føler sig holdt af på deres anbringelsessted, der føler sig hjemme, og som har det godt med at bo på anbringelsesstedet.

Anm.: Datagrundlaget er alle, der har besvaret trivselsundersøgelserne i 2014-2022, se Tabel 8.4. Anbringelsessted er her den samlede betegnelse for plejefamilie, børne- og ungehjem og eget værelse. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$. Vægtede tal.

Kilde: VIVEs egne beregninger på data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022.

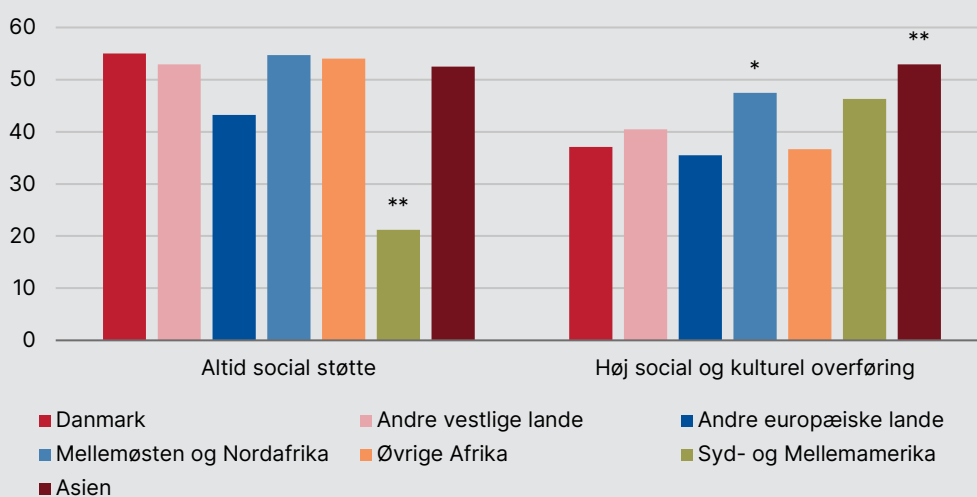
Figur 4.1 viser, at der generelt set ikke er forskel på børnene og de unges svar på spørgsmål om trivsel på anbringelsesstedet, når der opdeles efter oprindelsesland. Langt størstedelen (80-90 % alt efter oprindelsesland) af alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, føler sig holdt af der, hvor de bor. En lidt mindre andel (56-64 %) føler sig hjemme på deres anbringelsessted, mens lidt flere (75-83 %) har det godt med at bo der, hvor de bor.

Den eneste landegruppe, der skiller sig markant ud fra de andre, er 'Syd- og Mellemamerika'. Ud over at det er den gruppe af børn og unge, der er mindst i

selve analysen (se afsnit 8.2.3 i forhold til antal besvarelser), så ligger besvarelserne fra børn og unge fra 'Syd- og Mellemamerika' statistisk signifikant lavere end besvarelserne fra alle andre landegrupper af børn og unge. Dette er det generelle billede, uanset hvilke spørgsmål der analyseres på fra trivselsundersøgelserne.

Figur 4.2 Social støtte og kulturel overføring

Figuren viser andelen af børn og unge, der altid kan få social støtte på anbringelsesstedet, og andelen af børn og unge, der svarer, at de oplever en høj social og kulturel overføring på anbringelsesstedet.

Anm.: Datagrundlaget er alle, der har besvaret trivselsundersøgelserne i 2014-2022, se Tabel 8.4. Anbringelsessted er her den samlede betegnelse for plejefamilie, børne- og ungehjem og eget værelse. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$. Vægtede tal.

Kilde: VIVEs egne beregninger på data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022.

Voksne på anbringelsesstedet, hvad end det er plejeforældre eller ansatte på børne- og ungehjem, er vigtige faktorer i formidlingen af social og kulturel kapital til børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. Denne overføring af social og kulturel kapital kan på sigt give børn og unge forudsætninger for at kunne begå sig i samfundslivet. Formidling og overføring af social og kulturel kapital er belyst ved hjælp af to spørgsmål om, hvor ofte "de voksne på stedet diskuterer politiske eller sociale emner med dig", og hvor ofte "de voksne diskuterer bøger, film eller fjernsynsprogrammer med dig". Hvis de unge har svaret dagligt eller flere gange om ugen på de to spørgsmål, betegner vi det som høj overføring fra voksen til barn/ung, jf. Figur 4.2, hvor det generelle niveau ligger på 35-53 %.

Børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' og børn og unge fra 'Asien' føler i højere grad end børn og unge fra de andre landegrupper, at der er høj social og kulturel overføring på anbringelsesstedet. De føler altså, at de ansatte på stedet i høj grad diskuterer politiske eller sociale emner med dem eller diskuterer bøger, film eller tv-programmer med dem.

Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen bekræftes og suppleres med interviewundersøgelsen. De ansatte på børne- og ungehjemmene oplever ikke generelt set, at der er forskel i trivslen mellem børn og unge med hhv. etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund. Heller ikke når vi spørger til de minoritetsetniske børn og unges hverdagsliv, og hvornår de har det godt eller svært, kommer de eksplicit ind på forhold, der vedrører deres minoritetsetniske baggrund. Interviewene viser til gengæld, at relationen mellem børnene og de unge og de ansatte på børne- og ungehjemmene er helt central i både børnene og de unges og de ansattes oplevelse af god trivsel.

De ansatte og børnene og de unge beskriver, at en relation præget af tryghed, tillid, respekt og nærvær er helt afgørende for børnene og de unges trivsel og udvikling. For børnene og de unge kan en sådan god relation blot bestå i, at de ansatte *er der*. Det skaber tryghed, at der altid er en tilgængelig voksen, som gerne vil snakke, hvis man har behov. Flere børn og unge fremhæver den positive hverdagslige omgang, de har med de ansatte. De joker og hygger, og de ansatte hjælper med praktiske ting og at hente og bringe. Dette skaber mange små situationer af nærvær, som børnene og de unge værdsætter. Andre børn og unge fremhæver det, de oplever, som forkælelse i relationen til de ansatte, fx at blive aet på kinden og få serveret en kop kakao, når man skal op om morgenen, eller at komme på ture og ferier med de ansatte.

Nogle børn og unge oplever det som noget positivt, hvis de kan spejle sig i en af de ansatte, som de så udvikler et nært forhold til. Spejlingen hjælper børnene/de unge på forskellig vis, fx ved at de har nogen at identificere sig med eller nogen at vende deres bekymringer med. Her spiller børnene/de unges minoritetsetniske baggrund i nogle tilfælde en rolle, idet fælles sprog, kultur eller religion kan være genstand for en sådan spejling, når de ansatte også har minoritetsetnisk baggrund. Både børnene og de unge og de ansatte nævner, at netop fælles (minoritets)sprog ofte skaber en genvej til at bygge relationer både mellem børnene/de unge indbyrdes og mellem børnene/de unge og de ansatte (også selvom de ikke nødvendigvis kommunikerer på deres modersmål). Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at fælles kultur, sprog og religion hverken er en nødvendig eller en tilstrækkelig forudsætning for at udvikle et godt forhold. Børnene og de unge med minoritetsetnisk baggrund nævner også andre områder, hvor de oplever positiv spejling. En ung er fx særlig tæt med en ansat, der ligesom hende selv er meget optaget af mode, og en anden ung fremhæver en ansat, der ligesom ham selv har oplevet at komme til Danmark som flygtning.

Helt centralt for børnene og de unges oplevelse af deres relation til de ansatte er forholdets autenticitet. Selvom børnene og de unge selvfølgelig er klar over, at de ansatte *bare gør deres arbejde*, så har de både en oplevelse af og en forventning om, at de ansatte skal være ægte til stede og investere sig personligt. Ahmed siger fx:

De pædagoger, hvor man kan mærke, at de er der, fordi de har lyst, fordi de gerne vil, det er også altid de pædagoger, som jeg personligt elsker mest. Som jeg kan bedst med, fordi de behandler mig, som om jeg var deres søn. Og de har den der kærlighed. De har den der forståelse og omsorg. De kommer ind og giver dig et kram, når du har det dårligt. Nogle gange har jeg oplevet, at de sidder og snakker rigtig meget med mig, inden jeg sover, så jeg kan få det bedre.

Ahmeds beskrivelse illustrerer både den dybe taknemmelighed, man som anbragt kan have i forhold til de ansatte, og de høje krav, børnene og de unge også kan stille.

For de ansatte er relationen til børnene og de unge noget, de arbejder målrettet for at styrke, og noget, de bruger aktivt for at støtte børnene og de unges udvikling. Derfor bestræber de sig på altid at møde børnene og de unge med nysgerrighed, åbenhed, ro og tålmodighed. Flere af de ansatte fremhæver, at de netop i modsætning til børnene og de unges forældre er i stand til at slå en streg over konflikter, når først de er på den anden side. De bærer ikke nag og holder ikke børnene eller de unge op på tidligere fejltagelser eller misforståelser. I stedet starter de på en frisk og møder igen børnene eller de unge med venlighed og interesse. For nogle af de ansatte er roen særlig afgørende i deres relation til børnene og de unge. Ved at være helt rolig i situationer, hvor børnene eller de unge er meget urolige, forsøger de ansatte at vise børnene eller de unge, at de kan rumme dem, uanset hvad der sker. Fordi mange børn og unge kommer til børne- og ungehjemmet med brudte relationer til voksne omsorgspersoner, er de ansatte opmærksomme på, at den gode relation tager tid at opbygge, og at den ikke nødvendigvis kan skabes mellem børnene/de unge og samtlige ansatte. Når en god relation er skabt, bruger de ansatte deres relationer aktivt til at støtte børnene og de unge. Frederik, der er ansat på et børne- og ungehjem, fortæller:

Der kan være nogle ting, som det er nemmere at tale med én om. Lad os nu sige, at vi havde en mistanke om, at der var en konflikt mellem en ung og forældrene, uden vi helt ved det. De unge er jo udstyret med telefoner... Så sætter vi selvfølgelig ind med det, vi ved, der fungerer for ham eller hende. Det kan være denne her unge godt kan lide at spille fodbold, og der er en [af de ansatte] man taler rigtig godt med, så siger denne her kollega selvfølgelig

"ud at spille fodbold!". Så gør vi det på den måde, så den unge også får pladsen til at sige det. Det kan være svært, når man bor mange mennesker under samme tag, at få roen til at få snakket om det, der fylder. Det gør vi generelt, det her med at bruge den, som vi ved er fortrolig med den unge.

Børnene/de unge fremhæver også de særlig nære relationer til nogle ansatte, som de også føler sig mere forpligtede over for. Her gør børnene og de unge sig umage for at leve op til den tillid, der er blevet vist dem, og for ikke at skuffe de voksne, som har tiltro til dem. Både for de ansatte og for børnene og de unge er den gode relation mellem dem altså betydningsfuld ikke kun for børnene/de unges trivsel, men også for hvordan de opfører sig og udvikler sig, og i hvor høj grad de har mulighed for at modtage hjælp og støtte.

Ligesom det gode forhold mellem de ansatte og børnene/de unge er centralt for børnene og de unges trivsel, kan et dårligt forhold være en væsentlig kilde til mistrivsel. I de tilfælde, hvor børnene og de unge aktivt søger forståelse og støtte fra de ansatte, kan det påvirke dem meget, hvis ikke de føler sig hørt eller set. Et dårligt forhold kan også være præget af utryghed. Det kommer fx til udtryk ved, at børnene eller de unge ikke ved, hvor de *har* den ansatte. Børnene og de unge taler om at kunne *læse* de ansatte som en særlig evne, de opøver: Hvem er til at stole på, hvem kan man regne med, hvem skal man holde afstand til? I den sammenhæng er de utryghedsskabende ansatte dem, som børnene/de unge ikke kan placere. Her fortæller Sana om sin utrygge relation til en af de ansatte, og hvordan det påvirker hende:

Det kan være lidt svært at finde ud af ham. For nogle gange vil han godt en, og nogle gange så vil han ikke. Så bliver jeg bare lidt undrende, ja, det er bare nogle tanker, jeg får. Og de andre unge, de siger, de godt kan lide ham. Jeg har lyst til at være ligesom dem og kunne lide ham og bare være afslappet med ham. Men jeg føler ikke, han vil, selvom jeg vil. Jeg behandler ham ligesom de andre pædagoger. Men det gør han ikke rigtig. Jeg synes, det er lidt mærkeligt, at jeg skal have det på den måde på grund af en pædagog. Fordi jeg synes ikke, at jeg fejler noget. Jeg skal ikke ændre mig selv på grund af en pædagog. Jeg er jo den, jeg er, men når han er mærkelig, så føler jeg, at jeg har nogle fejl. Jeg går rundt og tænker meget på det.

Sana har forsøgt at tale med pædagogen om deres relation, men det har ikke ændret på situationen, og hun oplevede ikke, at hun blev taget alvorligt. I den forbindelse peger hun på et andet forhold, som børnene/de unge oplever påvirker deres relation til de ansatte negativt: At pædagogerne holder sammen. For nogle børn og unge kan det sammenhold, der er mellem pædagogerne, opleves som en front mod børnene/de unge. Hvis pædagogerne fx er mere

optagede af at tale med hinanden end at tale med børnene/de unge, opfatter nogle af børnene/de unge det som en afvisning. Det gælder særligt, hvis de ansatte taler om private forhold, som fx hvor de skal hen på ferie. Det er sårbart for børnene/de unge at blive mindet om – selvom de godt ved det – at det, der er et hjem for børnene/de unge, er et arbejdssted for de ansatte.

Der er også børn og unge, for hvem relationen til de ansatte i hvert fald i starten af deres anbringelse har mindre betydning. Her fortæller Bilal, hvordan hans og de andre unges fordomme mod de ansatte bevirkede, at de ikke havde nogen tillid til dem eller ønske om at betro sig til dem. Det er først, da Bilal har forladt børne- og ungehjemmet, at han er i stand til at se, at de ansatte forsøgte at hjælpe ham og de andre unge.

Jeg tror ikke engang, det [at tale med pædagogerne] var noget, vi gjorde. (...) Når det blev for meget, så blev man vred og gik ud eller smækkede med dørene eller valgte at gå fra hjemmet. Stak af eller sådan noget. Så det var ikke rigtig den form for kommunikation, vi havde med de voksne. Ikke fordi de ikke ville lytte. Det var bare ikke noget, vi gjorde. (...) Nu hvor jeg er flyttet, så lægger jeg mærke til, at de lyttede dengang. Da jeg boede der, og da det var meget hektisk, så tror jeg, ingen af de unge troede, at de voksne ville lytte. Vi havde jo allesammen de her fordomme. Og vi kunne ikke lide de voksne. Det var meget sådan krig mellem de unge og de voksne. Men så finder man ud af, så snart man flytter ud, at de faktisk bare vil vores bedste. Men det er meget svært at leve i, når du er sammen med en masse unge. Så hører du deres historier, og de hører din historie. Så får man fordomme imod de voksne og tænker "ok de voksne er her faktisk bare for at skade dig".

De ansatte anerkender, at mistillid eller manglende evne og vilje til at modtage hjælp udgør en væsentlig barriere for børnene og de unges trivsel. Som vi har beskrevet ovenfor, lægger de ansatte derfor stor vægt på at bygge gode relationer til børnene og de unge.

Generelt har børnene og de unges minoritetsetniske baggrund ikke nogen fremtrædende betydning for relationen til de ansatte. I interviewene er der dog nogle få eksempler på, at de unge føler sig forkerte, fordi de ikke er etnisk danske. Nadia fortæller fx, at hun undlader at gå i sit arabiske tøj, fordi hun frygter, at pædagogerne på børne- og ungehjemmet vil lægge afstand til hende.

Jeg ville egentlig gerne rende rundt i det tøj, som jeg plejede at rende rundt i derhjemme, uden at synes, at det er pinligt. Men jeg føler lidt, at det er pinligt, at pædagogerne skal kigge på mig, fordi de er danskere. Så tænker jeg "ej, jeg vil ikke have det her på, jeg

vil hellere have noget flot på, som de synes godt om". Og det vil jeg gerne have ændret, jeg vil gerne gøre alle de ting, jeg har lyst til, uden at tænke på, hvad de synes.

Hvad er det for noget tøj?

Sådan fx lidt dækket tøj eller arabisk tøj. Ville de acceptere mig som en normal pige, hvis jeg også er sådan en araber? Jeg føler mig bare meget flov nogle gange, jeg tror ikke så meget på mig selv. Derfor vil jeg altid gerne tilfredsstille dem, så de accepterer mig.

Hvad kan du godt lide ved det arabiske tøj?

Altså det er ikke, fordi jeg mener, at jeg gerne vil gå med arabisk tøj, men jeg er bare lidt bange for det nogle gange. Fordi jeg har altid hørt, at mine forældre siger, at danskerne ikke er gode og sådan. De siger, at danskerne ikke accepterer noget [fremmed]. Hvis jeg nu en dag tænker, at jeg gerne vil have tørklæde på, så har jeg lidt svært ved at tro på, at pædagogerne kan acceptere det.

Selvom disse overvejelser fylder meget for Nadia, er det ikke noget, hun har talt med de ansatte om. Fordi de ansatte ikke har spurgt direkte ind til hendes tidligere livsvilkår, og hvad der er vigtigt, for at hun trives i hverdagen, kender de ikke til hendes overvejelser om tøj og behovet for, at hendes arabiske side også bliver accepteret.

Selvom der ikke er nogen generel sammenhæng mellem børnene/de unges minoritetsetniske baggrund og deres forhold til de ansatte, er der altså i interviewene eksempler på, både at relationen styrkes, hvis børnene og de unge og de ansatte deler sprog, kultur og religion, og at relationen udfordres, hvis børnene og de unge har den opfattelse, at der bliver set skævt til deres minoritetskultur.

4.2 Forholdet mellem børnene og de unge indbyrdes på børne- og ungehjemmet

Et andet væsentligt tema i særligt børnene og de unges beskrivelse af god trivsel er relationen til de andre børn og unge på børne- og ungehjemmet. Det føles godt at være del af en *god børne-/ungegruppe*, og nogle af børnene/de unge har endda haft en bedste ven på børne- og ungehjemmet. Disse relationer beskrives som særlig fortrolige og familiære, og børnene/de unge oplever støtte og forståelse gennem de helt nære venskaber. Den mere generelle

hverdagslige omgang, som børnene/de unge sætter særlig pris på, forekommer primært på et børne- og ungehjem, hvor der kun er piger med minoritets-etnisk baggrund. Her fremhæver børnene/de unge, hvordan de inspirerer hinanden og finder glæde i lange diskussioner om alt muligt hen over aftensmaden. Selvom børnene/de unge har meget forskellige baggrunde, oplever de også, at de har meget tilfælles. De ansatte opfatter børnene/de unges samvær og diskussioner som en oplagt mulighed for, at de får øvet sig i at sætte sig i andres sted og respektere forskellige synspunkter.

Desværre er det også fremtrædende i interviewene med børnene/de unge, at forholdet mellem dem også kan være en alvorlig barriere for trivsel. Børnene/de unge fortæller fx om oplevelser med at blive frosset ud af børne-/ungegruppen og om at være udsat for manipulation. Ligesom i børnene/de unges forhold til de ansatte gælder det om at kunne læse de andre, men relationen til de andre børn og unge er langt mere ustabil end relationen til de ansatte. En af de unge har fx oplevet, at hun og hendes bedste veninde nu dårligt kan være i samme lokale, uden at de kommer op at skændes. Selvom de ansatte har hjulpet dem med deres relation, har hun erkendt, at det bare er for svært for dem at være venner. Fordi mange af børnene/de unge desuden har psykiske udfordringer, kan deres humør og væremåde være ekstremt svingende. Nogle af de anbragte er derfor konstant på vagt i deres samvær med de andre børn og unge.

Et forhold, der særligt udfordrer den gode relation mellem børnene/de unge, er udskiftning i gruppen af anbragte. Det kan være svært, når der kommer en ny ind, der er i krise, og som måske ikke ønsker at være på børne- og ungehjemmet. En af de unge fortæller om en ny, som etablerede et meget højt konfliktniveau i forhold til både de ansatte og de andre unge. For den unge, der havde boet på stedet i mange år, og som betragtede det som sit hjem, var det ekstremt frustrerende. En anden ung, der også har været anbragt i mange år, kæder stemningen på børne- og ungehjemmet direkte sammen med *de bølger af unge*, der har boet på stedet igennem årene: Stemningen og trivslen for den enkelte ændrer sig, alt efter hvem der ellers bor der.

Når forholdet til de andre udfordrer trivslen, har børnene/de unge mulighed for at trække sig tilbage til deres værelser for at få en pause. Alligevel beskriver flere, hvordan de oplever, at de ikke kan slippe væk fra drama og den hektiske stemning, der kan være mellem børnene/de unge. Faisal fortæller:

Jeg hang meget ud sammen med de andre unge, der boede på [børne- og ungehjem].

Og det kunne du godt lide?

Både og. Der var jo nogle problemer. Hvis du bliver presset sammen med nogle unge, så kan det godt blive hektisk. Så nogle gange om aftenen, så blev det for meget.

Havde du så mulighed for at trække dig, hvis det var det, du havde brug for?

Både og. Det er ikke altid, du kan trække dig, fordi vores værelser er så tætte på hinanden. Så ikke altid. (...) De andre er meget sådan "åh, kom nu. Nu skal vi ud at lave det og det her. Nu skal vi snakke om det og det." Så man har bare ikke rigtig så meget tid til sig selv. Det lægger man ikke rigtig mærke til, mens det står på. Men det bliver for meget, når man hele tiden skal hænge ud med hinanden. Vi bankede hele tiden på hinandens døre, så folk får ikke så meget en pause. Og vi var også oppe til rigtig, rigtig sent om natten og sad og lavede alle mulige ting, som vi ikke måtte.

4.3 Hverdagen på børne- og ungehjemmet

I de ansattes forståelse er struktur, forudsigelighed, faste regler og kontinuitet afgørende for børnene/de unges trivsel, uanset hvilken etnisk baggrund børnene/de unge har. Derfor er disse elementer også helt centrale i tilrettelæggelsen af hverdagen på børne- og ungehjemmet. Selvom strukturen er fast, fremhæver flere af de ansatte, at der også er fleksibilitet efter behov. For eksempel er reglen på et af børne- og ungehjemmene, at man laver aftensmad på sin månedlige maddag. Hvis man har haft en dårlig dag eller er meget træt, kan man dog få lov til bare at sidde i køkkenet sammen med den ansatte, der tilbereder maden, eller hjælpe med at dække bord. På samme måde kan reglen om, at der skal være ordentligt på børnene/de unges værelser, også tilpasses det enkelte barn/den enkelte unge. En ansat fortæller:

Der er børn, der har levet i kaos, og de lever bedst i kaos. Forstå mig ret: Det er det, de kan finde ud af i hvert fald. Og det er en proces, hvor vi ikke kan stå her fra start af og sige "jamen fredag, der rydder vi op på værelset". Der er altså nogle, som skal have rigtig meget hjælp til det. Og der er vi måske nødt til at sige: "det er her, vi er lige nu". Og det skal vi også respektere.

Også børnene/de unge fremhæver de undtagelser, der kan være fra strukturen, som noget positivt. Omvendt er der ikke mange, der tillægger deres pligter nogen særlig betydning for deres trivsel. Nogle af børnene/de unge fremhæver selv struktur som betydningsfuldt for deres trivsel, men det er typisk i

forbindelse med en struktur, de selv har etableret (og ikke den, der etableres for dem på børne- og ungehjemmet).

Andre aspekter af hverdagen, som både børnene/de unge og de ansatte fremhæver som betydningsfulde for trivslen, er ture ud af huset og aktiviteter, der involverer alle beboere (der har lyst) og ansatte på børne- og ungehjemmet. Børnene/de unge fremhæver restaurantbesøg og ture i biografen som et særlig positivt element i deres hverdag. Disse ture arrangeres i nogle tilfælde for et enkelt barn/en enkelt ung alene (fx hvis barnet/den unge har samlet point for at opnå en bestemt individuel belønning). De fælles aktiviteter kan være hverdagsbegivenheder som fodbold eller træning, som de fleste børn og unge vil deltage i, eller det kan være særlige begivenheder i forbindelse med højtider. Børnene/de unge fremhæver både jul og eid som højtider, der er forbundet med meget hyggeligt samvær og fejring på børne- og ungehjemmet.

Et sidste tema, som ikke er så fremtrædende i materialet, men som til gengæld ser ud til at have stor betydning for trivslen hos børnene/de unge, der nævner det, er sociale fællesskaber uden for børne- og ungehjemmet. De sociale fællesskaber kan være tilknyttet forskellige fritidsaktiviteter som sang eller dans, men der er også eksempler på, at nogle af børnene/de unge går til noget uden overhovedet at have noget med de andre på holdet at gøre. De stærkeste fællesskaber, som særligt to af de interviewede unge oplever som betydningsfulde for deres trivsel, er knyttet til en lokal kirke og til frivilligt arbejde. I begge tilfælde oplever de unge, at de er del af noget betydningsfuldt, hvor de gør en forskel for andre. Særligt om det frivillige arbejde fortæller Salomeh:

[Det jeg bedst kan lide ved min hverdag] er allermest mit frivillige arbejde. Jeg kan godt lide at hjælpe børn – jeg elsker at være omkring dem og lege med dem og være der for dem. Jeg elsker, når de kommer hen til mig og stoler på mig og siger "jeg har det dårligt", eller hvis de har brug for at snakke. Vi er forpligtet til at være deres kontaktperson og snakke med dem, hvis der er det mindste. Så det gør mig glad. Når jeg kommer hjem, får jeg sådan en varm følelse af, at jeg kan hjælpe mennesker. Det elsker jeg.

5 Inddragelse

Børneinddragelse og inddragelse af børn og unge i egen sagsbehandling er emner, der er meget fokus på i disse år. Der er udarbejdet relativt mange undersøgelser om dette emne, der stort set alle viser, at børnene og de unge ikke føler, de bliver hørt og inddraget i den kommunale sagsbehandling (se fx Bengtsson & Henze-Pedersen, 2022). I trivselsundersøgelserne 2014-2022 spørges der ind til inddragelse i sagsbehandlingen fra myndighedsrådgivers side, mens der i interviewene med børn, unge og fagprofessionelle på børne- og ungehjemmene er fokus på inddragelse på børne- og ungehjemmet.

I interviewundersøgelsen har vi spurgt de ansatte, hvordan de arbejder med at inddrage børnene/de unge, og vi har spurgt børnene/de unge, hvordan de bliver inddraget i forhold til deres hverdagsliv og i forhold til valg af børne- og ungehjem. Hos både børnene/de unge og de ansatte er den overvejende oplevelse – selvom der også er udfordringer – at inddragelse i hverdagslivet fungerer godt. Til gengæld er ingen af børnene/de unge blevet ordentligt inddraget i valget af børne- og ungehjem. Hverken børnene/de unge eller de ansatte tillægger børnene/de unges minoritetsetniske baggrund nogen betydning i forhold til inddragelse, og de refererer hverken til kultur, religion eller sprog i deres overvejelser om og oplevelser med inddragelse.

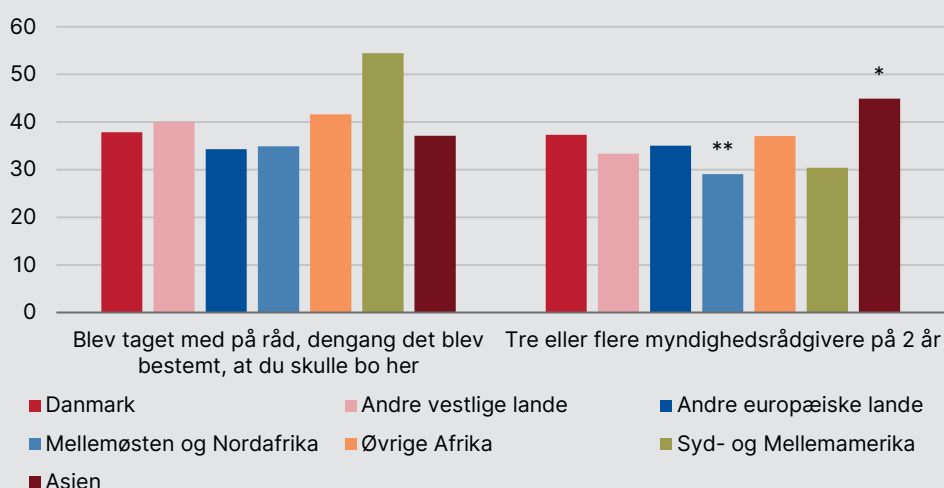
5.1 Inddragelse i sagsbehandlingen

Baseret på trivselsundersøgelserne og børnene og de unges oplevelse af myndighedsrådgivers inddragelse viser Figur 5.1, at omkring en tredjedel af alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, uanset oprindelsesland føler, at de blev taget med på råd, da det blev besluttet, at de skulle bo på deres nuværende børne- og ungehjem. Der er således ingen forskel i følelsen af inddragelse i sagsbehandlingen i forhold til børnene og de unges etniske baggrund.

Samtidig viser Figur 5.1, at omkring en tredjedel af alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, svarer, at de har haft tre eller flere myndighedsrådgivere de seneste 2 år. Hyppige skift i myndighedsrådgiver vanskeliggør ofte den gode inddragelse, og der eksisterer da også en tydelig og statistisk signifikant sammenhæng mellem antallet af myndighedsrådgivere og børnene og de unges oplevelse af inddragelse (Lausten m.fl., ikke vist i figuren).

Figur 5.1 Manglende inddragelse og kontinuitet i sagsbehandlingen – opgjort i procent

Figuren viser andelen af børn og unge, der oplevede, at de blev taget med på råd, da det blev besluttet, at de skulle bo på deres nuværende anbringelsessted, og andelen, der har haft tre eller flere myndighedsrådgivere inden for de seneste 2 år.

Anm.: Datagrundlaget er alle, der har besvaret trivselsundersøgelserne i 2014-2022, se Tabel 8.4. Anbringelsessted er her den samlede betegnelse for plejefamilie, børne- og ungehjem og eget værelse. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etniske danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$. Vægtede tal.

Kilde: VIVEs egne beregninger på data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022.

I interviewundersøgelsen har vi spurgt børnene/de unge, hvordan de er blevet inddraget i valget af anbringelsessted. Fordi de ansatte ikke har indflydelse på beslutningen (der jo ligger forud for børnene/de unges indskrivning), er de ikke interviewet om valg af anbringelse. Eftersom vi ikke har haft mulighed for at interviewe myndighedsrådgivere eller forældre, præsenterer vi her udelukkende børnene/de unges perspektiv.

Ingen af børnene/de unge oplever, at de er blevet inddraget i valget af anbringelsessted. De er ikke blevet spurgt, hvad der er vigtigt for dem i forhold til, hvor de skal bo, og de har ikke fået meget at vide om børne- og ungehjemmet, inden de flyttede dertil. Der er heller ikke nogen af børnene/de unge, der har fået præsenteret nogle valgmuligheder, eller som har haft mulighed for at besøge stedet, inden de flyttede dertil. For nogle af børnene/de unge foregår anbringelsen samme dag, som det bliver besluttet, at de skal fjernes fra hjemmet. I de tilfælde har der slet ikke været en dialog eller information om børne- og ungehjemmet. For andre børn og unge gives beskeden med meget kort varsel, så børnene/de unge ikke kan nå at vænne sig til tanken. Når børnene/de unge klager over beslutningen, oplever de, at de ikke bliver hørt.

For nogle af børnene/de unge har det ikke været et problem, at de ikke er blevet inddraget. De er glade for det sted, hvor de bor, og de synes, at deres myndighedsrådgiver har fundet et sted, der passede godt til dem. Andre børn og unge fremhæver det som et stort svigt, som har påvirket dem meget. Det gælder fx Amina, som sammen med sin søster uden varsel er blevet fjernet fra sine forældre. Hun fortæller:

Da jeg skulle komme her, blev jeg meget sur og ked af det over, at jeg ikke kunne bestemme, hvor jeg ville være henne. Så jeg hadede dem rigtig meget. Det er ikke dem, der skal bo her. Det er jo mig, der skal tage alt det negative, fordi jeg ikke har lyst til at bo her. Jeg havde det meget svært ved at bo her. Jeg følte ikke, pædagogerne var søde, og jeg gav det ikke en chance, fordi det gad jeg ikke. Og jeg synes ikke, at jeg blev hørt, at jeg ikke ville bo her. Jeg blev meget ked af, at de ikke gider at høre på mig. Jeg følte mig sådan, de render bare rundt med mig. Det første sted, der var det meningen, at jeg skulle bo der 1 år, og så efter 3 måneder, så hurtigt "nu skal du bare flytte næste onsdag". Og jeg tænkte sådan, det er meget mærkeligt, at de bare flytter med mig, fordi jeg synes ikke, at det var okay.

Amina var sammen med sin søster i første omgang blevet placeret på et børne- og ungehjem, hvor hun havde det godt, og hvor hun nåede at etablere en rigtig god relation til pædagogerne. I løbet af de første måneder opstod der dog den bekymring, at søstrene var anbragt for tæt på deres forældre, og derfor blev det besluttet, at de skulle flyttes. Amina har på interviewtidspunktet været anbragt samme sted i flere år, og hun har affundet sig med stedet, selvom hun i lang tid efter ankomsten havde det meget svært.

Samlet set oplever børn og unge med minoritetsetnisk baggrund de samme udfordringer, når det drejer sig om inddragelse og kontinuitet i sagsbehandlingen, som ses blandt børn og unge med etnisk dansk baggrund.

5.2 Inddragelse i hverdagslivet på børne- og ungehjemmet

Både de ansatte og børnene/de unge er enige om, at inddragelse i hverdagslivet afhænger meget af, hvilket område af hverdagslivet der er tale om. På nogle områder har børnene/de unge fuld selvbestemmelse, som fx i forhold til hvad de laver, når de ikke er i skole, hvordan deres fødselsdag skal fejres, hvordan deres religiøse behov varetages, og hvilke fritidsaktiviteter de går til. På andre områder inddrages børnene/de unge ikke, eller der er i hvert fald

områder af deres hverdagsliv, der ikke er til forhandling. Det gælder fx de huslige pligter, der er på børne- og ungehjemmet, og de grundregler, der er for adfærd (fx at man ikke taler nedsættende om andre). Og endelig er der områder, hvor børnene/de unge ikke har fuld selvbestemmelse, men hvor de har en vis indflydelse. Det varierer naturligt nok fra sted til sted, præcis hvor børnene/de unge har fuld selvbestemmelse, hvor de ikke har indflydelse, og hvor de har indflydelse.

Børnene/de unge har indflydelse på en række områder af deres hverdagsliv på børne- og ungehjemmet, fx:

- Hvilke fælles aktiviteter der skal arrangeres.
- Hvor meget de får i lomme penge.
- Hvornår spisetiderne er, og hvilken mad der serveres.

Børnene/de unge kan søge indflydelse på deres hverdagsliv kollektivt eller individuelt. De muligheder, børnene/de unge har for individuel indflydelse, går gennem børnene/de unges kontaktperson på børne- og ungehjemmet, de øvrige pædagoger og lederen af børne- og ungehjemmet (i nogle tilfælde også myndighedsrådgiveren). De muligheder, børnene/de unge har for kollektiv indflydelse, går via forskellige organer, der varierer fra sted til sted (ungeråd, husmøde, elevråd, personalemøde), og hvor enten en repræsentant eller alle børn og unge deltager. Der er fast mødekadence (hver eller hver anden uge), og lederen af børne- og ungehjemmet deltager typisk. Her føler børnene/de unge, at der bliver lyttet til dem, og at de bliver taget alvorligt, selvom de ikke får alle deres ønsker igennem. De lægger særlig vægt på, at ledelsen deltager, og oplever, at lederen er helt central i forhold til at få deres ønsker igennem.

Både ansatte, børn og unge oplever beslutningsprocessen som dialogisk. Nogle gange har de ansatte besluttet nogle ændringer til hverdagslivet, som de præsenterer for børnene/de unge. Børnene/de unge kan komme med ændringsforslag til de ansattes oplæg, og der kan blive indført en prøveperiode, hvor ændringerne testes. Andre gange er det børnene/de unge, der tager initiativ til at lave ændringer, og et sted er det fx lykkedes dem at få forhøjet deres lomme penge og at få afskaffet vegetardagen. I et enkelt tilfælde har børnene/de unge gentagne gange klaget over en ansat (der opførte sig på en måde, som de unge oplevede som ubehagelig), og i sidste ende stoppede den ansatte med at komme på børne- og ungehjemmet.

5.3 Barrierer for inddragelse

De fleste børn og unge og ansatte beskriver børnene/de unges individuelle og kollektive indflydelse på hverdagslivet som velfungerende. Der er dog også enkelte væsentlige barrierer, der er gennemgående i flere interviews. Enkelte børn og unge og flere ansatte nævner, at børnene/de unges mistillid i forhold til de ansatte og deres hårde facader kan gøre det svært for dem at benytte de muligheder for indflydelse, de præsenteres for. Det kommer fx til udtryk hos Jeremy, der beskriver, hvordan han holder sine følelser for sig selv:

Oplever du, at de ansatte forstår dig? Altså lytter de, når du fortæller om, hvad du kunne tænke dig, eller hvordan du har det?

Hvis du skal vide en ting om mig, så er det, at jeg ikke taler om mine følelser. Så det ved de ikke noget om.

Du fortæller dem ikke, hvordan du har det?

Nej. Jeg holder mine følelser for mig selv. Fordi alle har jo problemer. Så det er bedre, hvis du bare beholder dine egne problemer og får andre til at smile og selv finder nogle løsninger.

Synes du så, at du kan finde løsninger selv? Uden at involvere de ansatte?

Vi har jo AI, ved du. Så jeg spørger bare "AI, hvordan gør jeg det her?", og så får jeg en løsning. Så jeg kan hjælpe mig selv.

OK. Så du har ikke behov for at involvere de ansatte her?

Nej.

Ville det måske ikke være rart at tale med dem?

Nej.

Andre børn og unge giver på tilsvarende vis udtryk for, at de ikke har nogen forventninger til eller ønske om at blive inddraget eller lyttet til. De forholder sig til hverdagen på børne- og ungehjemmet, som den er, uden at være optaget af, at det kunne være anderledes. Som en anden ung bemærker: "Det er bedre end fængsel." Flere af de ansatte har gjort lignende observationer om børnene/de unge og kæder det sammen med børnene/de unges manglende erfaringer med netop inddragelse. Deres løsning er at arbejde for at opbygge en tillidsfuld relation til børnene/de unge og at fortsætte med at insistere på at invitere børnene/de unge til indflydelse.

I vores interviews med de ansatte har vi kun hørt om meget få eksempler på, at sproget er en barriere for inddragelse. I de fleste tilfælde, hvor børnene/de unge ikke taler dansk eller engelsk, er der en ansat, der kan fungere som tolk. Hvis der ikke er ansatte, der taler børnene/de unges sprog, er det naturligvis en stor udfordring at kommunikere med og dermed inddrage børnene/de unge. De ansatte udtrykker særlig bekymring for børnene/de unges sagsbehandling og sætter spørgsmålstegn ved, hvor meget børnene/de unge reelt forstår af de betydningsfulde beslutninger, der træffes på møder med myndighedsrådgiveren. En af de ansatte fortæller fx om en ung, der har misforstået, hvor længe han skulle blive på det konkrete børne- og ungehjem.

Jeg husker meget tydeligt, at han var blevet anbragt for 1 år, og at der var lavet en aftale om at forhandle igen derefter. Men det havde han ikke forstået. Og da vi tager en snak den aften, hvor han ankommer, siger han, at han ikke vil hjem om 1 år. Og så var det selvfølgelig hurtigt at få forklaret ham, at pointen med at aftale for 1 år ikke er, at han så skal herfra om 1 år. Det er bare, at vi skal se, om det går godt, og om han er glad for det. Det er ikke, fordi han kun må være her i 1 år. Og det havde han ikke fået forståelsen af fra start. Og det er jo der, hvor sprogvanskelighederne kommer ind en gang imellem. Hvis vi ikke har siddet med til møderne, så er vi måske ikke klar over, at de ikke har forstået det.

De eksempler, der nævnes i interviewene, vedrører nogle ganske få børn og unge, som er kommet til Danmark uden deres forældre, eller børn og unge, som er blevet fjernet fra hjemmet, meget kort tid efter at de er kommet til Danmark.

6 Religion, sprog og kultur

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund risikerer at blive dobbelt udfordret i forbindelse med en anbringelse, fordi de ikke blot afskæres fra deres familie, men potentielt også fra den religiøse, kulturelle og sproglige praksis, de er opvokset med. Dette gælder naturligvis i nogen udstrækning for alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, men da den etnisk danske kultur ganske naturligt er dagsordensættende på børne- og ungehjemmene, er udfordringen mindre for børn og unge med etnisk dansk baggrund. I FN's Børnekonvention (Udenrigsministeriet, 1992), som Danmark har forpligtet sig til at leve op til, fremgår det i artikel 20, stk. 3, at "Ved overvejelse af mulige løsninger [i form af anbringelse uden for hjemmet] skal der tages tilbørligt hensyn til ønskeligheden af sammenhæng i et barns opvækst og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund." Artikel 30 dikterer desuden, at "I stater, hvor der er etniske, religiøse eller sproglige mindretal eller personer tilhørende urbefolkninger, skal et barn, der tilhører et sådant mindretal eller en sådan urbefolkning, ikke nægtes retten til i fællesskab med andre medlemmer af sin gruppe at udøve sin egen kultur, at bekende sig til og udøve sin egen religion eller bruge sit eget sprog."

Dansk lovgivning har det samme fokus på hensyntagen til religiøse, sproglige og kulturelle forhold og på at skabe sammenhæng på disse områder i anbragte børn og unges liv. I vejledningen om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier (Social- og Ældreministeriet, 2019, pkt. 445) hedder det:

Ved valg af anbringelsessted til børn og unge fra etniske minoriteter må kommunen tage tilbørligt hensyn til de særlige forhold, som barnets eller den unges etniske, religiøse, kulturelle og sproglige baggrund giver anledning til. Der må særligt lægges vægt på hensynet til, at der skabes sammenhæng i barnets eller den unges opvækst, og herunder om at have forståelse for de vilkår, der kan gøre det sværere for forældre og børn at håndtere en anbringelse: Det kan f.eks. være sprogproblemer, andre samfundsforståelser, eller forhold som at anbringelsesstedet mangler personale med samme etniske baggrund eller personale med forståelse for familiens etniske baggrund.

Interviewundersøgelsen afspejler lovgivningens fokus på sammenhæng i den sproglige, religiøse og kulturelle praksis blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet. Vi har talt med børnene/de unge om den kontinuitet, de oplever (eller ikke oplever) i deres religiøse, sproglige og kulturelle praksis, og hvilken betydning det har for dem. Med kontinuitet forstår vi dels en sammenhæng over tid (fx før og efter anbringelse) og dels en sammenhæng på tværs af de forskellige arenaer (fx børne- og ungehjem, familie, skole, vennegruppe

og fritidsinteresser), børnene/de unge i deres nuværende situation bevæger sig i. Vi har talt med de ansatte om, hvorvidt og hvordan de understøtter børnene/de unges mulighed for at praktisere deres religion, kultur og sprog på børne- og ungehjemmet, og hvordan de håndterer den diversitet, der kan være, når børn og unge med meget forskellige baggrunde bor sammen. I vores interviews har vi brugt nogle brede definitioner af kultur og religion og ladet det være op til børnene/de unge og de ansatte at bringe de emner op, som var relevante for dem. I dette kapitel gennemgår vi sprog, mad, højtider, bøn, tro på gud og viden om religion, som var de temaer, der fyldte mest i interviewene med børnene/de unge og de ansatte.

Tre generelle pointer går igen på tværs af temaerne. For det første oplever børnene og de unge, at deres religion, sprog og kultur fylder langt mindre i deres liv nu, end da de boede med deres forældre. Til gengæld er der stor forskel på, hvor meget det fylder i deres hverdag. For nogle børn og unge har anbringelsen haft den konsekvens, at de helt er holdt op med at praktisere deres forældres religion, kultur og sprog (særligt i de tilfælde, hvor der er ingen eller meget begrænset kontakt med forældrene). Andre børn og unge har taget deres religion, kultur og sprog med sig på børne- og ungehjemmet, hvor de har mulighed for at dyrke det sammen med ansatte eller andre børn og unge med samme baggrund, eller hvor de finder fællesskaber af andre børn og unge med samme baggrund uden for børne- og ungehjemmet.

For det andet er der stor forskel på børnene/de unges forhold til deres religion, kultur og sprog, og dette forhold er tydeligt påvirket af relationen til deres forældre. De børn og unge, der er anbragt på grund af overgreb begået af deres forældre, knytter forældrenes kultur, sprog og religion til tvang, pres, fordømmelse og i nogle tilfælde vold. De børn og unge, der har et godt forhold til forældrene, sætter typisk stor pris på deres religion, sprog og kultur og vil gerne bevare det. I denne gruppe er der dog også børn og unge, der lægger mindre vægt på fx deres religion eller sprog.

Den tredje generelle pointe er, at børnene/de unges forhold til deres religion, kultur og sprog er meget foranderligt. Flere af de ansatte beskriver, hvordan de ofte oplever, at børn og unge, som er anbragt for ganske nylig, kan have behov for at lægge afstand til deres forældres måde at leve på, inkl. deres religion, kultur og sprog. De ansatte betragter det som en løsrivelsesproces og er opmærksomme på, at behovet for at genetablere relationen til forældrene og for at genetablere elementer fra den oprindelige levevis ofte kan opstå, når børnene/de unge er faldet lidt til ro i anbringelsen. Flere af de unge beskriver lignende bevægelser – at de tidligere har ønsket at lægge afstand til eller været ligeglade med deres religion, kultur og sprog, men at det er meget vigtigt for dem nu. Andre børn og unge er ikke så optagede af deres forældres religion, kultur og sprog, men håber, at det vil fylde mere i deres liv, når de bliver ældre.

6.1 Sprog

For børn og unge, der har et andet modersmål end dansk, markerer anbringelsen et brud i deres sproglige praksis. Børnene/de unge beskriver, hvordan deres liv inden anbringelsen har været flersprogligt; de har talt dansk i skolen og deres modersmål med deres forældre i hjemmet. Efter anbringelsen har de børn og unge, der har samvær med deres forældre, fortsat den praksis, at de taler deres modersmål med deres forældre. Det er tydeligt, at muligheden for at tale sit modersmål med andre end forældrene er meget afhængig af, hvilket sprog børnene/de unge har. Der er en overvægt af både ansatte og unge, der taler arabisk, hvorimod afrikanske og asiatiske sprog er sjældne. De børn og unge, der ikke har mulighed for at tale deres modersmål i hverdagen på børne- og ungehjemmet, og som har meget begrænset kontakt med deres forældre, oplever, at det har store konsekvenser for deres sproglige niveau.

Linn har været anbragt i en lang årrække, siden hun var helt lille, og i flere år havde hun ingen kontakt med sine forældre. Forældrene taler et sprog, der er sjældent i Danmark, og Linn har derfor ikke haft adgang til at tale sit modersmål i den periode, hvor hun ikke havde kontakt med forældrene. Hun mærker, at hun ikke længere taler sit modersmål så godt, men det er ikke vigtigt for hende, selvom det gør det svært for hende at kommunikere ordentligt med sine forældre. Hun har accepteret, at hun må klare sig med det niveau, hun har, og det giver ikke mening for hende at øve sig på det alene. Linn fortæller:

Jeg kan mærke, at jeg kan det der basic. Jeg kan godt forstå, hvad de siger, men jeg kan ikke komme i en fuld samtale. Det kan jeg ikke. Der er nogle ord, hvor jeg er sådan "hvad er det for noget?". Jeg er nødt til lige at tænke mig om. Nu er det bare en vane for mig at snakke dansk. Jeg har snakket dansk meget mere, end jeg har snakket mit eget sprog.

Hvordan har du det med det?

For mig er det lige meget. Jeg forstår mine forældre. Mine forældre forstår mig. Det er mest det, det handler om for mig.

Er det noget, som betyder noget for dine forældre?

Ja, for dem betyder det meget, at jeg stadig kan sproget. Men nu er de vant til at høre mig med det der basic, jeg kan. De siger til mig, når jeg tager hjemad [til børne- og ungehjemmet], at jeg skal snakke mit sprog med mig selv, men det er lidt svært, når jeg ikke har nogen herude til at snakke det med.

En anden ung, Jenny, der heller ikke har talt sit modersmål i mange år, oplever det som et væsentligt afsavn. Hun har endda overvejet at opsøge andre med samme modersmål ved at flytte til en anden landsdel, når hun bliver myndig, fordi begge forældre bor uden for Danmark. Hun fortæller:

Min søster og jeg får ikke dyrket så meget af vores eget sprog her, fordi vi har kun hinanden, og vi taler mest engelsk og dansk sammen. Oprindeligt er vores modersmål et afrikansk sprog, som der ikke er så mange, der taler. Min familie vil gerne have, at vi beholder det, netop fordi det er et sprog, som ikke så mange kender til. Efter jeg er blevet ældre, har jeg indset, at det er virkelig noget, som jeg gerne vil dyrke mere. Jeg vil gerne kunne give det videre til mine børn, til min egen familie. Og når jeg en dag måske tager tilbage til mit hjemland, vil jeg gerne kunne tale det, men jeg har kun mulighed for at tale det sammen med min familie, og dem ser jeg så sjældent. [...] Nogle gange har vi spurgt, om det var muligt at have noget personale med afrikansk baggrund. Der er jo rigtig mange mellemøstlige unge, og de har rigtig mange mellemøstlige personaler. Det ville være ret dejligt at have nogen, men jeg tror, det er svært at finde nogen. Fordi der måske ikke er så mange, der uddanner sig til det. Mig og min søster har haft svært ved at finde en omgangskreds af afrikanere, som ikke er somaliere. Enten er de svære at finde, eller også kigger vi ikke det rette sted. Et af vores mål er faktisk at komme til København, fordi der er et større miljø af afrikanere, som kommer fra vores område. Men ellers har vi ikke så meget kendskab til andre personer fra vores land end os selv.

Som det fremgår, er behovet for at tale sit modersmål noget, der ikke nødvendigvis har været til stede i hele anbringelsen. Det er opstået, i takt med at Jenny er blevet ældre og er begyndt at tænke over, hvilken rolle hendes afrikanske identitet skal spille i hendes fremtid. Citatet afspejler også, hvordan oplevelsen af, at andre unge på børne- og ungehjemmet taler deres modersmål med de ansatte, kan bidrage til, at de unge bliver opmærksomme på, at de har et tilsvarende behov.

For de børn og unge, der *har* mulighed for at tale deres modersmål i deres hverdagsliv på børne- og ungehjemmet, er det for de flestes vedkommende kilde til stor glæde. Det betyder ikke, at de nødvendigvis bruger deres modersmål særlig meget, men de sætter pris på fra tid til anden at kunne tale med udvalgte ansatte eller andre børn og unge på deres eget sprog. Andre børn og unge har det mere ambivalent med deres modersmål og vil helst kun tale det med deres forældre – de holder sig til dansk, også når de taler med ansatte og andre børn og unge, som de deler modersmål med.

På nogle af børne- og ungehjemmene er der regler for sprog. Reglerne er lavet med udgangspunkt i, at dansk er det fællessprog, man taler på børne- og ungehjemmet. Derfor må man ikke tale andet end dansk, når man opholder sig i fællesarealerne, eller når der er nogen til stede, man kan komme til at udelukke ved at tale andet end dansk. Både de ansatte og børnene/de unge angiver, at de forstår og anerkender behovet for reglerne, men også at det er dilemmafyldt at håndhæve dem. Som det fremgår af nedenstående uddrag af et interview med to ansatte, hvoraf den ene taler arabisk (B), og den anden ikke gør (A), har reglerne for sprog ikke kun konsekvenser for børnene/de unge, men også for de ansatte.

B: Det spiller en stor rolle, at de unge taler det samme sprog. Det er ofte dem med samme sprog, de unge henvender sig til, når de kommer her som nye. De føler, at de har noget med sig, hvis de kan tale sproget. Det er ikke noget, de skal give slip på.

A: En form for tryghed kan man sige, når man kommer hjemmefra, at det er en ting, man sådan forbinder med hjem, at man kan formulere sig, som man plejer.

B: Ja.

A: Det, at der er lidt arabisk snak i hverdagen, sætter ro på de unge. Men det sætter også os, der ikke kan arabisk, på et sidespor, når det bliver brugt offentligt, fx når vi er i køkkenet, eller når vi er ude på tur, og der bliver talt arabisk i bilen. "Bagtaler de nogen", tænker man. Vi prøver at normalisere, at når man snakker et sprog ikke alle kan, så skal man gøre det alene. Fordi der er også tit nogle gnidninger imellem de unge: "Hvorfor sagde I det der på arabisk og ikke på dansk, når vi lige sidder her?". Der er sådan tit nogle ting, som kan misforstås. Derfor prøver vi også for det meste at respektere, hvis der fx sidder to ude i køkkenet og snakker [på deres sprog], så går man ikke ind. Men normalt, så siger man lige "hvis det er noget, der ikke kan gøres på dansk, som alle kan forstå, så må I lige gemme den til lidt senere".

B: Så i fællesstuen og sådan noget der skal man tale dansk.

A: Det er svært at blande sig og bestemme "du må ikke snakke dit eget sprog", men det er jo af hensyn til de andre, der ikke forstår det. Vi har jo unge, der kommer fra mange forskellige steder, som ikke snakker det samme sprog.

B: Men det er også mere, så de selv lærer, at det faktisk mere er af respekt over for andre. Det er ikke noget, vi vil tage fra jer – det tager vi aldrig nogensinde fra jer. Vi støtter dem faktisk i, at de taler arabisk sammen, så de beholder det. Det har jeg i hvert fald sagt til dem flere gange, at de skal blive ved med at tale det sammen. Hvis de indlærer et nyt sprog, så gør de det bedre, hvis de har deres modersmål. Så det støtter jeg – det støtter vi allesammen. Men vi vil også gerne lære dem, at det faktisk er respektløst over for andre, når man taler et sprog, og der er nogen til stede, der ikke forstår det. Så får de den fornemmelse af, at der bliver talt om dem, selvom man i princippet ikke gør.

Blandt børnene/de unge er der eksempler på, at man bevidst søger at udfordre eller provokere ansatte ved at tale til dem eller om dem på et sprog, de ikke forstår. For nogle af børnene/de unge bliver sproget således et middel til at udfordre de ansattes autoritet. Andre børn og unge oplever reglerne som udtryk for manglende tillid, og de er stødt over, at de ansatte indirekte antyder, at de kunne finde på at bagtale andre. Fælles for de to typer af børn og unge er, at de på den ene side godt forstår, hvorfor reglen er der, men samtidig anfægter de, at nogen skal bestemme over, hvilket sprog de taler i deres hjem.

6.2 Mad

Både for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund og for de ansatte er mad en kulturel markør. En af de ansatte siger fx: "Det er jo meget i madlavningen, at vi ser en anden kultur, men så synes vi, det er spændende, at de skal prøve at lave noget mad til os." Og en af de unge siger: "Jeg er trådt meget væk fra min kultur, men jeg savner den rigtig meget. Jeg savner maden, det var rigtig godt." For nogle af børnene/de unge er maden ikke blot en kulturel praksis, de kan til- eller fravælge, men ret afgørende for deres velbefindende. Disse børn og unge har ofte svært ved at spise maden på børne- og ungehjemmet, fordi den er så fremmed for dem, og flere bruger deres lomme penge på at købe deres egen mad. Louis sætter meget eksplicit ord på sin negative oplevelse af den mad, der laves på børne- og ungehjemmet:

Jeg kan ikke lide eftermiddagsmaden her. Det tynde brød, det kan jeg ikke lide. Jeg spiser det aldrig. Så venter jeg til aftensmaden, og nogle gange kan jeg heller ikke lide det. Så bliver jeg nødt til at gå tilbage til Netto for at købe noget mad. Kiks og sodavand.

Har du fortalt det til de ansatte?

Jeg har sagt det, men de vil ikke gøre noget ved det. De siger, at det er almindelig mad, men det er ikke almindeligt for mig. Jeg kan spise hvad som helst. Men rugbrød og suppe med brød ... Og det, jeg hader mest, er det der hakket oksekød formet som en cirkel. Hvem har dog fundet på det?

Ligesom i en burger?

Ja, som i en burger. Der smager det godt, men ikke alene. Det er bare forkert.

Så hvad for noget mad kan du lide?

Jeg kan spise hvad som helst. Det prøver jeg at sige til dem, jeg siger det til lederen. Men der sker ikke noget. Så det, jeg gør, er, at jeg tager på McDonald's eller i Netto hver eneste dag.

Louis' oplevelse af de ansattes manglende lydhørhed i forhold til at ændre på den mad, der bliver serveret på børne- og ungehjemmet, stemmer ikke overens med de ansattes generelle oplevelse (vi har ikke informationer om, hvordan de har forholdt sig specifikt til Louis' ønsker). På de børne- og ungehjem, vi har besøgt, er maden netop noget af det, som de ansatte nævner, at de unge har indflydelse på. Der er eksempler på, at både spisetiderne, hvad der serveres, hvor man spiser og hvordan, er blevet tilrettet for at imødekomme børnene/de unges ønsker. Det ændrer dog ikke på, at den grundlæggende model for, hvordan spisningen foregår, og hvad der serveres, tager udgangspunkt i danske normer, og det er en tilvænning for de fleste af børnene/de unge med minoritetsetnisk baggrund. I den forbindelse fremhæver nogle af børnene/de unge, at det kunne være dejligt, hvis de ansatte havde større opmærksomhed på maden og fx spurgte ind til, hvad man er vant til at spise hjemmefra, mens andre synes, at det har været helt fint at lære at spise dansk mad.

Ved særlige lejligheder bliver der serveret minoritetsetnisk mad på flere af børne- og ungehjemmene, fx hvis nogle af børnene/de unge selv tager initiativ til at lave nogle af de retter, de kender hjemmefra. Selvom de ansatte bakker op om initiativet og støtter børnene/de unge i madlavningen, er det ikke nogen nem øvelse, fordi der kan være ingredienser, de ikke kender, og retter, de aldrig har hørt om. De ansatte anser madlavningen som en mulighed for at få en snak med børnene/de unge om, hvordan og hvad de spiser sammen med deres familie. For børnene/de unge er der dog ofte mere på spil, og flere af dem fremhæver, at den mad, de kan lave på børne- og ungehjemmet, ikke kommer til at smage rigtigt. Hassan nævner fx, at selvom han ved, hvordan man laver de traditionelle retter, så er det svært, og han tilføjer: "Jeg kan aldrig lave det lige så godt, som

min mor kan." Andre børn og unge, som ikke selv ved, hvordan man laver retterne, fortæller, at nogle af de minoritetsetniske ansatte nogle gange laver traditionel mad, og at det er meget værdsat.

6.3 Højtider

Et andet område, som både børnene/de unge og de ansatte opfatter som en kulturel markør, er højtiderne. På de børne- og ungehjem, vi har besøgt, er det tydeligt, at særligt de danske højtider som jul og påske og de muslimske højtider som ramadan og eid er noget, der fylder på børne- og ungehjemmene. Alle steder har man en eller anden form for markering eller fejring af de forskellige højtider, som passes lidt til i forhold til den eksisterende børne-/ungegruppe. Et enkelt sted er det endda en fast tradition, at forældrene inviteres til fest på børne- og ungehjemmet to gange om året – til julefest og til eidfest. Både de ansatte og børnene/de unge lægger vægt på, at der er lighed mellem de forskellige kulturer, som børnene/de unge har, i forhold til at der skal være plads til at fejre deres højtider på børne- og ungehjemmet. For nogle af de ansatte er det vigtigt at støtte børnene/de unge i, at de kan dyrke deres etniske minoritetskultur, samtidig med at de får ejerskab i forhold til danske traditioner og højtider. For de ansatte og for de fleste børn og unge er højtiderne – uanset deres kulturelle afsæt – forbundet med hygge og god stemning. For enkelte kan fejringen af højtider, som de tidligere har fejret med deres familie, dog også vække nogle svære følelser, som det fx fremgår i interviewet med Aya:

Vi har holdt eid her, hvor vi bare fik noget arabisk mad. Og så spiste vi og sådan noget, men det var ikke det samme. Jeg synes ikke, det var godt.

Ville du hellere helt have ladet være med at gøre det?

Nej, jeg ville gerne prøve. Men det var bare en dårlig dag, jeg havde. Fordi jeg blev mindet om nogle ting. Og sådan noget.

Så det, at der blev fejret eid her, gav dig minder om, hvad du har oplevet med din familie?

Ja. Og blev lidt ked af, at det ikke var det samme også. Og det var mærkeligt, at det skulle være sådan.

Ayas oplevelser af, at eid ikke er det samme, som hun har oplevet sammen med sin familie, forstærkes af nogle meget stærke minder, hun har fra sit hjemland, hvor hun sammen med sine søskende oplevede ramadan og eid som en helt magisk tid, hvor der var en særlig stemning i hele deres nabolag.

Børn og unge med en kulturel baggrund, der ikke er så kendt i Danmark som den muslimske, oplever i mindre grad, at deres højtider bliver fejret på børne- og ungehjemmet, hvis overhovedet. Det samme gælder for børn og unge med muslimsk baggrund, hvis ikke der er ansatte på børne- og ungehjemmet, som selv har muslimsk baggrund. For nogle få børn og unge er det lykkedes at skabe kontakt til en gruppe med samme kulturelle baggrund uden for børne- og ungehjemmet, som børnene/de unge fejrer deres højtider med. En ansat fortæller:

Hun har jo fundet sig et lille samfund, eller hvad skal man sige, af nogle nogenlunde jævnaldrende med samme kultur, der bor ovre i en anden by. Og så har de det sammen. Fordi hun er den eneste her fra det land og den eneste afrikaner. Og så har hun fundet nogle andre gennem sociale medier og er blevet gode venner med dem. Og det, at de har det sammen, det holder hun fast i. Det er ikke nødvendigt for hende at inddrage os herude i det [højtiderne], for nu har de det sammen, og det støtter vi op omkring.

Selvom højtiderne typisk er forbundet med hygge og god stemning uanset minoritetsetnisk baggrund, kan det også medføre nogle praktiske udfordringer og uenigheder mellem børnene/de unge og de ansatte. Det gælder særligt ramadanen og fasten. For nogle af de ansatte er det blot en praktisk ting, der skal løses, at nogle af børnene/de unge spiser senere aftensmad og tidligere morgenmad. Andre mener, det er problematisk, at der sker en opdeling af børne-/ungegruppen i den periode, hvor nogle unge faster, mens andre ikke gør. Birgitte fortæller:

Måltidet handler jo ikke kun om at spise, det er også et pædagogisk måltid. Har man så to-tre, der lige pludselig ikke vil spise med, så er de jo ekskluderet fra måltidet, og det er jo både personale og de unge, der faster. [...] Og hvis vi så vælger at bryde fasten med de unge, som ikke har spist, så er der nogle andre, der er ekskluderet, fordi de bryder ingen faste. Jeg tror, vi løser det lidt forskelligt hvert år afhængigt af vores ungegruppe, fordi vi vil gerne imødekomme deres ønske om at faste. Men vi er også nødt til at forholde os til, at når vi samler nogle for at bryde fasten, så laver vi noget særligt for dem. Og det er jo et ret specielt måltid, de har lækre ting fra forældrene og alt muligt. Men så er der nogle [andre unge], der ikke har noget der. Og samtidig er der nogle, som ikke vil deltage i aftensmåltidet, som plejer at være et socialt samlepunkt. Så det er faktisk lidt svært, synes jeg, for begge parter at mødes. Vi plejer at gøre det, uden at der kommer de store konflikter ud af det. Men det rejser altid nogle dilemmaer.

Som det fremgår af Birgittes citat, handler dilemmaet om, både at der er nogle, der ekskluderer sig selv fra en social aktivitet (det sædvanlige aftenmåltid), og at der er andre, der ekskluderes fra en social aktivitet (at bryde fasten). Fra vores interviews med børnene og de unge har vi ikke noget indtryk af, at børn og unge, der ikke faster, føler sig ekskluderet fra de aktiviteter, der er på børne- og ungehjemmet i den forbindelse. Til gengæld fortæller nogle af de unge, der er blevet begrænset i forhold til muligheden for at faste (fx om sommeren, hvor morgenmåltidet skal indtages meget tidligt), om deres frustrationer i den forbindelse. Sara fortæller fx:

Men det har været rigtig svært, fordi der er noget personale, der ikke bryder sig om, at vi vågner klokken 4 om morgenen og spiser, før solen kommer op. Så de var meget sådan "det skal man ikke gøre". Så snakkede vi med lederen, som sagde "bare gør det, så længe I ikke larmer". For det var sådan noget, jeg gjorde, når jeg var med min mor, så vækkede hun mig og sagde "kom så, vi skal spise", og så var der mad, og vi bad sammen. Jeg prøver stadigvæk at holde fast i det, men de lader mig ikke tage til min mor og gøre det. Og så siger jeg "det er unfair, at de ikke lader mig tage til min mor, men vi må ikke gøre det med de andre unge her". Vi vil gerne holde fast i noget, der er godt. Det er ikke noget dårligt, vi gør. Så det er lidt svært nogle gange, når de siger imod.

Omvendt fortæller de børn/unge, som oplever, at de ansatte støtter dem i at faste og måske endda prøver at faste sammen med dem, at de sætter meget stor pris på den interesse og anerkendelse, som det repræsenterer for dem.

6.4 Tro på gud og viden om religion

Mange af de børn og unge, vi har interviewet, kommer fra familier, hvor religion er en integreret og betydningsfuld del af livet. Selvom flere af børnene/de unge har været væk fra deres forældre i mange år, og selvom nogle har et ambivalent forhold til deres religiøse ophav, holder nogle af dem fast i deres tro på gud. Mary er et eksempel på en af de unge, som har oplevet religion som noget tvunget og fordømmende. Ligesom flere af de andre børn og unge har hun dog fundet sin egen vej til et forhold til gud, som på en gang er i forlængelse af hendes forældres tro og et opgør med netop forældrenes version af kristendommen.

Da jeg kom til Danmark, havde jeg faktisk ikke lyst til at fortsætte med at være kristen, fordi det var noget, mine forældre pressede rigtig meget på mig. Og det var noget, som jeg ikke havde det behageligt med, fordi jeg følte, at de lagde rigtig høje forventninger til

os om, at vi skulle være de perfekte kristne. Og det synes jeg aldrig, at jeg havde været for dem. Og da jeg kom til Danmark, altså så gav jeg op på det, og så stoppede jeg egentlig med at være kristen i 2 til 3 år. Men jeg synes, det var lidt svært at vænne mig selv til, jeg ved det ikke, altså jeg synes, det var meget svært at gå fra at tro på Gud og så til ikke at tro på Gud. Og så finde en mening inden for livet. Og jeg prøvede ikke at være kristen i rigtig lang tid. Fordi jeg troede altid, det var noget, jeg fik fra mine forældre, men så prøvede jeg faktisk at søge inden for det selv. [...] Og den Gud, jeg fandt, var ikke den Gud, mine forældre havde vist mig. Han var ikke sådan langt væk, og han var ikke sådan en, der dømte mig hele tiden. Han var faktisk en, der var megasød og megaimødekommende og gerne ville lære mig at kende. Og det følte jeg ikke, var det billede, jeg fik af mine forældre. Og jeg er glad for, at jeg fik lov til at skabe mit eget billede af kristendommen.

For andre af de børn og unge, der har dårlige oplevelser med religion, har anbringelsen givet anledning til, at de lagde helt afstand til deres forældres religion. Aisha fortæller:

Derhjemme var jeg presset til at tro på min religion, så jeg var nødt til at acceptere det. Jeg kunne ikke gøre noget. Indtil jeg kom herud og fandt ud af, at jeg kunne godt have gjort noget. Jeg kan godt bestemme selv, hvis der er noget, jeg vil. Og jeg kan godt bestemme, hvis der er noget, jeg vil tro på eller ej. Jeg er blevet til en ateist. Jeg gad ikke at tro på noget mere.

Flere af de børn/unge, der holder fast i deres religion, oplever et behov for viden. Det gælder særligt, hvis de ikke har kontakt med deres forældre, eller hvis de som Mary har behov for at redefinere deres tro i forhold til det udgangspunkt, de har fra deres forældre. En af de ansatte, som selv er muslim, fortæller, hvordan flere af børnene/de unge kommer til hende med spørgsmål om både islam og kristendommen. Børnene/de unge fortæller også om, hvordan de støtter hinanden i selv at søge information. For enkelte har deres manglende viden om religion konsekvenser i forhold til, hvorvidt de føler sig værdige til at praktisere deres religion. Joumana, der er muslim, siger fx, at hun ikke beder til gud, selvom hun gerne vil. Hun føler sig ikke klar. Som svar på spørgsmålet om, hvad der skal til, for at hun ville føle sig klar, siger hun: "Det er, når jeg ved mere om muslimsk religion. For jeg har ikke lært det på en god måde. Jeg har lært at blive bange for min egen gud."

6.4.1 Bøn

En del af de kristne og muslimske børn og unge, vi har talt med, fremhæver bøn og samtaler med gud som en væsentlig del af deres hverdag. Børnene/de unge oplever, at bønnen har forskellige positive funktioner. En ung muslimsk pige med psykiske udfordringer fortæller, at de daglige bønner bibringer hendes hverdag en struktur, hun har behov for, for at finde ro. Hun har endda flere gange bedt de ansatte om at hjælpe hende tilbage i rutinen med bønnerne, når hun er kommet ud af det. For andre er det særligt samtalen med en lyttende og forstående gud, der giver dem værdi. Ali, der, efter han blev anbragt, er stoppet med at beskæftige sig med sin religion, fortæller, at selvom han ikke savner alle dele af religionen, så savner han sine samtaler med gud. Han siger:

Ja, jeg føler, det er meget terapeutisk – religion. Jeg tror også, det er rigtig godt for dit mentale helbred, fordi nogle gange kan du bare – selvom du ved, du ikke får noget svar tilbage, så kan du godt bare lukke alt ud. Fordi man siger "Gud ved alt og ser alt", så uanset hvad, så er det Gud, der faktisk ved alt om dig. Så du kan sådan lukke det hele ud.

Som det fremgår, er det netop afgørende for Ali, at han er alene i sine samtaler med gud. I andre sammenhænge som fx i forbindelse med den muslimske fredagsbøn er hele formålet at samles med andre. Nogle af de muslimske børn og unge deltager i fredagsbøn med deres forældre, når de er på hjemmebesøg, mens andre beklager sig over, at de ikke har mulighed for at blive kørt fra børne- og ungehjemmet, så de kan nå at deltage. Hvor den individuelle bøn opfattes som et personligt møde med gud, taler børnene/de unge mest om fredagsbønnen som et hyggeligt sted, hvor man er sammen med ligesindede.

Det er, at man samler sig som en hel flok, og så beder man sammen. Og så møder man nye mennesker og nye venner, og nogle gange møder man nogle, man allerede kender. Og så sidder man og snakker. For eksempel der er meget krig i Gaza lige nu, og mange af os har familie dernede. Os så sidder vi og snakker om "Har du fået fat på din? Nej. Har du fået fat på din? Nej." Det er meget hyggeligt, at vi kan sidde og kommunikere på den måde også.

Nogle af de kristne børn/unge fremhæver tilsvarende sociale aspekter ved at mødes til gudstjeneste med deres menighed.

7 Forældresamarbejdet

Forældre spiller en central rolle i børn og unges opvækst, trivsel og udvikling. Dette gælder også, selvom børnene/de unge er anbragt uden for hjemmet (Lausten m.fl., 2023). Resultaterne fra vores interviews med børn/unge og ansatte på børne- og ungehjem peger på, at det også gælder, selvom børnene/de unge for at beskytte dem mod forældrene er anbragt et sted, som forældrene ikke har kendskab til.

I interviewundersøgelsen har vi spurgt de ansatte, hvori forældresamarbejdet består, og hvorvidt de vurderer, at der er nogle særlige forhold, der gælder for forældre med minoritetsetnisk baggrund. Vi har ikke interviewet forældrene, og vi har ikke spurgt børnene/de unge, hvordan de oplever relationen mellem forældrene og børne- og ungehjemmet.

Overordnet set spiller forældre altid en central rolle i børn og unges opvækst, trivsel og udvikling, uanset om børnene/de unge er anbragt eller ej, og uanset hvilken baggrund de kommer med. Derfor gælder der de samme principper for forældresamarbejde, uanset om forældrene har minoritetsetnisk baggrund eller ej. Relationen mellem forældrene og de fagprofessionelle har stor betydning for samarbejdet. Hvis ikke forældrene har tillid til børne- og ungehjemmet og føler sig trygge ved rammerne, kan de modarbejde anbringelsen, og børnene/de unge kan komme i en loyalitetskonflikt.

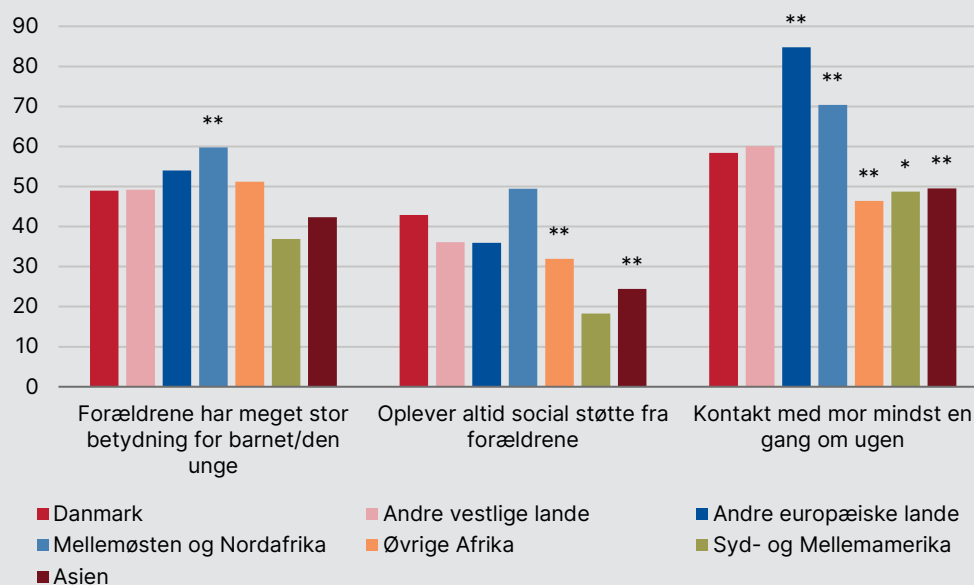
God og positiv kontakt mellem børne- og ungehjem og forældrene øger sandsynligheden for, at børnene/de unge får en god anbringelse med mulighed for trivsel og udvikling. Et godt samarbejde med tæt kontakt, hvor rammerne for børnene/de unges hverdag og udvikling løbende afstemmes og justeres, giver en oplevelse af kontinuitet på tværs af forældre og børne- og ungehjem.

Den vigtige kommunikation mellem forældre og fagprofessionelle kan dog være begrænset af sproglige og kulturelle forskelle. Det har derfor stor betydning for samarbejdet, at de fagprofessionelle hurtigst muligt bliver klar over forældrenes dansk kundskaber og eventuelle behov for tolk. Det bør aldrig forekomme, at et barn eller en ung agerer tolk mellem forældre og fagprofessionelle. Det er udelukkende de fagprofessionelles ansvar, at familien både hører og forstår, hvad der bliver aftalt. De fagprofessionelle kan derudover gøre brug af en række tilgange, som kan være positivt afgørende for at få skabt den gode relation til forældrene; anerkendende, respektfulde, åbne, lyttende og spørgende tilgange, hvor forventningerne afstemmes, og forældrene får mulighed for at ytre deres bekymringer og behov.

Fra trivselsundersøgelserne kan vi se, at nogle grupper af børn og unge har et tættere forhold til deres forældre end andre grupper af børn og unge, jf. Figur 7.1. Mens omtrent halvdelen af alle børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, svarer, at forældrene har stor betydning for dem, er andelen højere for børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', hvor 60 % svarer, at forældrene har meget stor betydning for dem.

Figur 7.1 Relationen til forældrene – opgjort i procent

Figuren viser andelen af børn og unge, der svarer, at forældrene har meget stor betydning for dem, andelen, der altid oplever at kunne få social støtte fra forældrene, og andelen, der er i kontakt (enten fysisk eller pr. telefon) med deres mor mindst en gang om ugen.

Anm.: Datagrundlaget er alle, der har besvaret trivselsundersøgelserne i 2014-2022, se Tabel 8.4. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$. Vægtede tal.

Kilde: VIVEs egne beregninger på data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022.

Det er ligeledes børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' sammen med børn og unge fra 'Andre europæiske lande', der oftere har kontakt med mor mindst en gang om ugen, sammenlignet med etnisk danske børn og unge. Her svarer 70 % af børn og unge fra 'Andre europæiske lande' og mere end 80 % af børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika', at de har kontakt med mor enten fysisk eller pr. telefon mindst en gang om ugen, mens det samme gør sig gældende for 60 % af børn og unge med etnisk dansk baggrund. Samtidig har børn og unge fra 'Øvrige Afrika', 'Syd- og Mellemamerika' og 'Asien' mindre kontakt med mor og oplever mindre grad af social støtte fra forældrene.

Alle de ansatte, vi har talt med (på nær dem, der ikke har kontakt med forældrene), fremhæver, at forældresamarbejdet er en meget stor og vigtig del af deres arbejde og noget af det mest afgørende for, om børnene/de unge udvikler sig, mens de er på børne- og ungehjemmet.

Samarbejdet med forældrene varierer fra sted til sted, men fælles er, at kontakten til forældrene primært går gennem børnene/de unges kontaktperson. Nogle steder er der meget fokus på, at det kun er kontaktpersonen, der kommunikerer med forældrene, for at sikre, at der er sammenhæng i kommunikationen. Andre steder er der flere personer, der har kontakt med forældrene, og kontaktpersonens ansvar er blot at sørge for, at forældrene bliver kontaktet på aftalte tidspunkter. Boks 7.1 viser en liste over nogle af de opgaver, de ansatte løfter i forhold til forældresamarbejdet.

Boks 7.1 Opgaver, de ansatte løfter i forhold til forældresamarbejdet

- Afholder indskrivningsmøde og viser forældrene rundt på børne- og ungehjemmet.
- Afholder faste statussamtaler pr. telefon (hver eller hver anden uge).
- Deler praktisk information med forældrene i forbindelse med samvær (fx om medicin, togtider mv.).
- Rådgiver forældrene i forhold til deres børn/unge (fx når børnene/de unge er hjemme, og forældrene har svært ved at håndtere det).
- Underviser forældrene i forhold til bestemte udfordringer, deres barn/unge har.
- Overvåger samvær (telefonisk).
- Afholder opfølgningssamtale efter samvær (fx hvis børnene/de unge er kede af noget, der er sket hjemme).
- Mægler mellem børnene/de unge og forældrene i forbindelse med konflikt (de ansatte tager altid børnene/de unges perspektiv).
- Afstemmer fælles regler, der gælder for dette barn/denne unge på tværs af forældre og børne- og ungehjem.
- Afholder forældrearrangementer.
- Besøger forældrene i eget hjem.

Der er naturligt nok stor forskel fra familie til familie og også mellem børne- og ungehjem på, hvor meget de forskellige opgaver fylder, og hvor meget kontakt der i det hele taget er med forældrene. De ansatte nævner en række tilgange, som de bruger for at skabe det bedst mulige forældresamarbejde. Disse tilgange omhandler forskellige måder at møde forældrene på, som ifølge de ansatte er afgørende for, at de kan skabe en god relation til forældrene. De enkelte tilgange supplerer hinanden, og de omfatter:

- At anerkende, at forældrene gør det bedste, de kan.
- At være åben og lyttende uden at dømme (skaber tryghed).
- At være respektfuld.
- At lade forældrene vide, at de er vigtige og betydningsfulde for deres børn/unge.
- At afstemme forventninger til anbringelsen.
- At spørge aktivt ind til forældrenes tanker og behov.
- At indsamle og bruge viden om familien (fx om traumer eller sygdom hos forældrene).

De ansatte oplever, at disse tilgange forbedrer relationen til forældrene, uanset om forældrene har minoritetsetnisk baggrund eller ej. Listen med tilgange, man bedst møder forældrene med, kan derfor bruges i forhold til alt forældresamarbejde.

7.1 Forældre med minoritetsetnisk baggrund

Selvom de ansatte oplever, at der er mange lighedspunkter i forældresamarbejdet, uanset om forældrene har etnisk dansk eller minoritetsetnisk baggrund, er der alligevel en række områder, hvor de minoritetsetniske forældre ofte skiller sig ud. De ansatte oplever, at de minoritetsetniske forældre særligt skiller sig ud på fem områder.

For det første kan de have behov for mere hjælp til at forstå systemet omkring anbringelse. De ansatte oplever typisk, at enhver forælder til et anbragt barn eller en anbragt ung har behov for at blive introduceret til de særlige rammer og vilkår, der gælder på anbringelsesområdet, da det typisk ikke er noget, de har kendskab til på forhånd. I forhold til de minoritetsetniske forældre oplever de ansatte, at forældrene har brug for yderligere hjælp til også at forstå det kommunale system, som de ikke er vokset op med.

For det andet nævner de ansatte, at det i nogle tilfælde kan kræve en ekstra indsats at vinde forældrenes tillid og få dem med på, at de fortsat spiller en vigtig rolle, selvom børnene/de unge er anbragt.

Et tredje område, hvor de ansatte oplever, at forældrene skiller sig ud, er i forhold til den skam, forældrene oplever i forbindelse med anbringelsen. Ifølge de ansatte er en anbringelse for de fleste familier forbundet med sorg og skam. For nogle familier med minoritetsetnisk baggrund kan skammen være ekstra svær for forældrene at bære, fordi den ikke kun vedrører dem, men hele deres familie både i og uden for Danmark.

For det fjerde oplever de ansatte, at nogle minoritetsetniske forældre har urealistiske forventninger til, hvad et børne- og ungehjem er og kan. En ansat fortæller fx, at nogle forældre undrede sig over, at deres barn, som havde været involveret i kriminalitet, ikke straks begyndte at passe sin skole og ændrede sin adfærd, efter at han var flyttet til børne- og ungehjemmet. De ansatte oplever generelt, at det er nødvendigt så tidligt som muligt at afstemme forventningerne til anbringelsen.

Det sidste og femte område, hvor de ansatte oplever, at de minoritetsetniske forældre kan skille sig ud, gælder nogle af de normer, som forældrene har for det gode liv eller den gode relation mellem forældre og børn/unge. En ung anbragt pige har fx som et udviklingsmål, at hun skal blive mere selvstændig og i stand til at sove alene. Pigen har svært ved det og forlader ofte børne- og ungehjemmet for at tage hjem til sin mor og sove. Pigens kontaktperson har mange samtaler med moren om, at hun skal sende pigen retur, så hun kan lære at sove alene, men moren sover heller aldrig alene og kan ikke forstå, hvorfor det er vigtigt for hendes datter at lære. Den ansatte beskriver, hvordan moren selv i sådanne situationer kan føle sig splittet i forhold til, hvad der egentlig er det rigtige at gøre, fordi hun oplever, at begge perspektiver har noget sandt i sig.

I forhold til forældresamarbejdet oplever de ansatte det som en klar fordel, hvis kontaktpersonen har en kulturel baggrund, der ligner forældrenes – det øger tilliden og hjælper samarbejdet på vej.

7.1.1 Sprog

De ansatte oplever, at det er en væsentlig barriere for samarbejdet, hvis forældrene ikke taler tilstrækkelig godt dansk. På nogle børne- og ungehjem bruges der tolk til de fastlagte samtaler, men i den daglige uformelle kontakt med forældrene, som er afgørende for relationen, er der ikke tolk. Her opstår der misforståelser og usikkerhed om aftaler, hvis forældrene ikke taler dansk. I

nogle tilfælde agerer børnene eller de unge tolk, og det kan have helt afgørende og meget negative konsekvenser som i det nedenstående eksempel, hvor en ansat fortæller om et møde, hvor den unge agerer tolk for forældrene:

Der var en ung, der skulle indskrives, og så sidder han med forældrene der. Det er ham, der er tolk for forældrene. Og så skal de skrive under på, at han skal være på en delvis lukket anbringelse. Og så lige pludselig, nej, så bliver det ikke til noget. Der er det vores formodning, at han har sagt til dem, at "det kan ikke lade sig gøre alligevel" eller et eller andet. Han har i hvert fald fået det til at fremstå, som om det papir, der egentlig var en aftale om, det skal i hvert fald ikke skrives under. Så måtte vi jo starte med den åbne anbringelse. Også selvom vi 15 gange har dokumenteret, at det ikke går.

Der er bred enighed blandt de ansatte om, at børn og unge ikke bør agere tolk ved sådanne vigtige møder, men de fortæller også, at det i praksis er svært helt at undgå. Det skyldes fx, at de ansatte ikke har tilstrækkelig viden eller har forkert viden om forældrenes sprog. I det ovenstående eksempel havde de ansatte, som ikke tidligere havde mødt forældrene, fået det indtryk, at forældrene talte et rimeligt dansk, og at der ikke var behov for tolk. Det er først ved selve indskrivningssamtalen, at det går op for dem, at de ikke kan kommunikere med forældrene. På de børne- og ungehjem, hvor der er ansatte, der taler forskellige minoritetssprog, bruges dette aktivt, og det løser en stor del af problemet. Dog er den uformelle kontakt stadig svær, fordi det ikke altid er sikkert, at der er en på arbejde, der taler forældrenes sprog, når de ringer.

7.1.2 Kultur

Forskelle i kulturelle normer, forståelser og traditioner kan have betydning for forældresamarbejdet på flere forskellige måder. Det kan fx påvirke den relation, som de ansatte fremhæver som afgørende vigtig. Flere ansatte fortæller fx, hvordan de føler sig særlig velkomne og påskønnede, når de inviteres ind i hjemmet hos familier med minoritetsetnisk baggrund. Her bydes de på mad, og hele familien sætter tid af til at være til stede. Omvendt er der også eksempler på, at ansatte oplever en mangel på respekt eller et mindreværd, fordi der er nogle forældre, der ikke giver hånd til dem. En ansat, Lene, fortæller:

Jeg har jo nogle gange været til noget, hvor manden ikke ville give mig hånd. Det er meget mærkeligt for mig i forhold til mit arbejde. "Prøv at hør, jeg hjælper dit barn, jeg nusser ham, hvis han bliver ked af det, jeg gør rent på hans værelse sammen med ham, jeg vækker ham, men vi kan ikke give hånd?" Det er svært for mig. Jeg tror ikke, det er så svært, som det har været, fordi jeg har lært at

sætte pris på denne her "hånden på hjertet". Altså det betyder noget, når man tager hånden på hjertet. Så kan jeg godt hilse på den måde. Men i starten var det da vanvittig svært, fordi det der håndtryk bare betyder noget. Så kommer jeg til at føle mig andenrangs. Og det er jo slet ikke det. Men jeg følte mig mindreværdig, selvom det måske ikke var sådan ment.

Lenes beskrivelse illustrerer, hvordan forskellige normer for acceptabel adfærd påvirker hendes relation til forældrene, på trods af at hun er fuldstændig bevidst om, at det skyldes kulturelle forskelle.

I nogle sammenhænge opfatter de ansatte de minoritetsetniske forældres bekymringer som en afspejling af deres kulturelle normer eller behov for at kontrollere deres børn. Hvis forældrenes bekymringer af den årsag affejes som irrelevante, kan de ansatte komme til at overse reelle problemer, som børnene/de unge har behov for hjælp til. For eksempel fortæller en ansat om en mor, der i forbindelse med anbringelsen af sin datter er meget bekymret for, at datteren skal være sammen med unge mænd på børne- og ungehjemmet. Den ansatte tolker det umiddelbart som morens behov for at kontrollere datteren, så hun ikke bringer skam over familien. Hun forklarer moren, at i Danmark kan piger og drenge godt bo sammen. I interviewet med pigen præsenteres morens bekymring på en tilsvarende måde, idet pigen også er meget bevidst om morens bekymring for de unge mænd på børne- og ungehjemmet, og hun siger, at i arabisk kultur skal man jo passe på pigerne. Samtidig fortæller pigen – med ironisk distance – at hun trods sin unge alder har været i flere forhold, og at nogle af disse har været voldelige:

Ej du ved, jeg er meget til de der indvandrers-psykisk syge-psykopat fyre. Sådan nogle meget overbeskyttende. Ham den nye, jeg har mødt, ham har jeg spurgt: "Hvordan er du som fyr?" Så siger han: "Hvis jeg går med dig på gaden, og der er en, der kigger på dig, rører din røv eller noget, så tramper jeg ham. Så skyder jeg ham." Så siger jeg: "Nå o.k., måske ikke lige skyder, men o.k., du snakker med ham?" "Nej nej, jeg klasker ham!" Yes, det synes jeg bare er dejligt.

Det kan du godt lide? Det overbeskyttende?

Ja, det er meget dejligt. Jeg har jo haft nogle forskellige fyre, hvor jeg ikke er blevet behandlet rigtig godt. Hvor jeg har fået nogle slag og sådan noget.

I interviewet med den ansatte fremgår det også, at pigens skiftende kæreste-forhold nogle gange har ført til selvskade, og at man er opmærksomme på, at

hun har svært ved at håndtere romantiske relationer. Eftersom vi ikke har interviewet moren, er det umuligt at vide, hvad hendes bekymring skyldes. Den ansatte og pigens udsagn indikerer dog, at morens bekymring ikke kun skyldes kulturelle normer, men måske dækker over en væsentlig problemstilling, som der er behov for opmærksomhed omkring.

I andre situationer kan forældrene have brug for hjælp til at forstå, hvorfor børnene/de unge lægger afstand til dele af deres kultur, selvom det opleves som meget smertefuldt for forældrene. I dette arbejde er det igen en stor fordel, hvis kontaktpersonen har en kulturel baggrund, der svarer til forældrenes, eller i hvert fald viden om, hvordan børnene/de unges adfærd påvirker forældrene. En ansat fortæller fx om en anbragt pige, der valgte at lægge tørklædet. Forældrenes reaktion var meget voldsom, og de ønskede i første omgang ikke at have mere med datteren at gøre. Fordi den ansatte forstod, at det at smide tørklædet blev oplevet som en ekstremt voldsom og tydelig afstandsmarkering fra pigen i forhold til forældrene, gik hun i dialog med forældrene for at reparere relationen. Hun forklarede, at datterens fralæggelse af tørklædet ikke havde noget med dem at gøre, men at det var nødvendigt for datteren i den identitetsproces, hun gennemlevede, og at hun havde brug for sine forældres støtte og accept i denne proces. Forældrene var lettede over, at de ikke havde mistet deres datter, og relationen blev repareret på trods af det manglende tørklæde. På den måde fungerer de ansatte også i nogle tilfælde som kulturelle oversættere mellem børnene/de unge og deres forældre.

➤ **Dokumentation**

8 Data og metode

Denne analyse fokuserer på børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet.

Vi belyser både kvantitativt og kvalitativt, hvad der kendetegner børnene, de unge og deres familier, og hvilke ressourcer og udfordringer de har. Derudover analyserer vi, om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er over- eller underrepræsenteret blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, og hvordan børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, trives i anbringelsen sammenlignet med børn og unge med etnisk dansk baggrund, og vi belyser, hvordan børnene, de unge og de fagprofessionelle oplever samarbejdet omkring anbringelsen med fokus på børnene og de unges rettigheder og inddragelse.

I de følgende afsnit gennemgår vi de kvantitative og kvalitative dataspor samt de analysemetoder, der er anvendt.

8.1 Landeopdeling

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er den meget brede betegnelse for gruppen af børn og unge, der enten selv har et andet oprindelsesland end Danmark, eller hvor forældrene har et andet oprindelsesland end Danmark. Oprindelsesland er det mest anvendte mål for etnicitet i befolkningsgrupper. I denne undersøgelse inddeler vi børnene og de unge i syv landegrupper på baggrund af deres og deres forældres oprindelsesland.

Denne opdeling i syv landegrupper er også benyttet i Sundhedsstyrelsens analyse af sundhed blandt borgere med minoritetsetnisk baggrund (Jezek m.fl., 2023). De syv landegrupper er:

- Danmark
- Andre vestlige lande
- Andre europæiske lande
- Mellemøsten og Nordafrika
- Øvrige Afrika
- Syd- og Mellemamerika
- Asien.

De specifikke lande, der ligger inden for de enkelte landegrupper, er vist i Boks 8.1, og antallet af børn og unge i den enkelte gruppe er vist i Tabel 8.1.

Boks 8.1 Etnisk baggrund er inddelt i syv grupper inspireret af Sundhedsstyrelsen (Jezek m.fl., 2023)

Danmark: Danmark, Grønland og Færøerne.

Andre vestlige lande: 26 EU-medlemslande (Tyskland, Frankrig, Italien, Nederlandene, Belgien, Luxembourg, Irland, Grækenland, Portugal, Spanien, Finland, Sverige, Østrig, Cypern, Estland, Letland, Litauen, Malta, Polen, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet, Ungarn, Rumænien, Bulgarien og Kroatien) samt Andorra, Australien, Canada, Island, Liechtenstein, Monaco, New Zealand, Norge, San Marino, Schweiz, Storbritannien, USA og Vatikanstaten.

Andre europæiske lande: Albanien, Armenien, Aserbajdsjan, Bosnien-Hercegovina, Georgien, Hviderusland, Kasakhstan, Kosovo, Makedonien, Moldova, Montenegro, Rusland, Serbien, Ukraine samt det tidligere Sovjetunionen og det tidligere Jugoslavien.

Mellemøsten og Nordafrika: Algeriet, Bahrain, Egypten, Forenede Arabiske Emirater, Irak, Iran, Israel, Jordan, Kuwait, Libanon, Libyen, Marokko, Oman, Palæstina, Qatar, Saudi-Arabien, Syrien, Tunesien, Tyrkiet og Yemen.

Øvrige Afrika: Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Cameroun, Centralafrikanske Republik, Congo, Comorerne, Djibouti, Elfenbenskysten, Eritrea, Etiopien, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kap Verde, Kenya, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauretania, Mauritius, Mozambique, Namibia, Niger, Nigeria, Rwanda, Sao Tome og Principe, Senegal, Seychellerne, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Swaziland, Sydafrika, Sydsudan, Tanzania, Tchad, Togo, Uganda, Zambia, Zimbabwe og Ækvatorialguinea.

Syd- og Mellemamerika: Antigua og Barbuda, Argentina, Bahamas, Barbados, Belize, Brasilien, Bolivia, Chile, Colombia, Costa Rica, Cuba, Dominica, Dominikanske Republik, Ecuador, El Salvador, Grenada, Guatemala, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaica, Mexico, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Skt. Kitts og Nevis, Skt. Vincent og Grenadinerne, Surinam, Trinidad og Tobago, Uruguay og Venezuela.

Asien (inkl. øvrige Oceanien): Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Brunei, Cambodja, Cook-øerne, Fiji, Filippinerne, Indien, Indonesien, Japan, Kina, Kirgisistan, Kiribati, Laos, Malaysia, Maldiverne, Mongoliet, Myanmar, Nauru, Nepal, Nordkorea, Pakistan, Palau, Papua Ny Guinea, Salomonøerne, Samoa, Singapore, Sri Lanka, Sydkorea, Tadsjikistan, Taiwan, Thailand, Tibet, Tonga, Turkmenistan, Tuvalu, Usbekistan, Vietnam, Vanuatu og Østtimor.

8.2 De kvantitative data

Den kvantitative analyse har tre overordnede formål:

- At belyse, hvad der kendetegner børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet, sammenlignet med børn og unge med etnisk dansk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet.
- At afdække, om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er under- eller overrepræsenteret i anbringelse, hvis vi sammenligner deres minoritetsetniske forældre med en sammenlignelig gruppe af etnisk danske forældre med samme baggrundsvilkår.
- At belyse børnene og de unges trivsel ud fra spørgeskemadata.

De to første formål belyses ved hjælp af registerdata på Danmarks Statistik, mens børnene og de unges trivsel belyses ved hjælp af allerede indsamlede spørgeskemadata til trivselsundersøgelserne blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet (Lausten m.fl., 2023).

8.2.1 Registerdata

Vi anvender registerdata på individniveau på Danmarks Statistik, hvor vi har adgang til den fulde børnepopulation i 2022 og deres forældre. Fordelen ved at bruge registerdata er, at alle karakteristika er objektivt specificeret ud fra de oplysninger, der er indberettet til Danmarks Statistik, således at der er ensrettede og detaljerede oplysninger om alle, der inkluderes i analyserne. Anvendelsen af registerdata giver os mulighed for at trække informationer om baggrundskaraktistika for en række centrale dimensioner omkring børnene/de unge og deres familie. Vi kan belyse familiernes situation i forhold til demografi, fødested, socioøkonomi, somatisk og psykisk helbred og kriminalitet.

Ulempen ved at bruge registerdata er, at der ikke findes data om subjektive faktorer som personlige udfordringer og livsforhold i familierne. Det gælder fx selvværd, adfærdsmønster, venskaber og fritidsinteresser, dysfunktionelle eller understøttende familieforhold, forældreevne, religion, kultur, sprog i hjemmet m.m. Der findes ingen direkte undersøgelser af sammenhængen mellem de objektive faktorer fra registerdata og de subjektive faktorer fra spørgeskemadata og kvalitative interviews og observationer.

På trods af det har vi på basis af en række erfaringer fra tidligere undersøgelser blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, en stærk antagelse om, at de detaljerede og objektive registeroplysninger er tilstrækkeligt korrelerede med de uobserverede subjektive faktorer, til at registerdata giver

en god indikation af familiers udsathed. Derfor benyttes registerdata oftest til at belyse ligheder og forskelle i objektive baggrundskarakteristika i sammenligningen mellem to eller flere grupper i befolkningen.

Det overordnede datagrundlag for de kvantitative analyser er alle børn og unge med etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund i alderen 0 til 17 år, der er registreret med bopæl i Danmark i 2022. Baseret på beregninger på registerdata på Danmarks Statistik er der i alt 1.233.196 børn og unge i Danmark i 2022. Opdelt i landegrupper efter oprindelsesland fordeler børnene og de unge sig som vist i Tabel 8.1.

Tabel 8.1 Alle børn og unge i Danmark i 2022 opdelt i landegrupper efter oprindelsesland – opgjort i antal og procent

Landegruppe	Antal	Procent
Danmark	1.019.654	82,7
Andre vestlige lande	48.607	3,9
Andre europæiske lande	32.517	2,6
Mellemøsten og Nordafrika	71.728	5,8
Øvrige Afrika	17.676	1,4
Syd- og Mellemerika	2.762	0,2
Asien	40.252	3,3
Børn og unge i alt	1.233.196	100,0

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Næst efter 'Danmark', der er oprindelsesland for tæt på 83 % af alle børn og unge, er børn og unge fra 'Mellemøsten og Nordafrika' den største gruppe med 5,8 % af alle børn og unge. Knap 4 % af børnene og de unge kommer fra 'Andre vestlige lande', som er den gruppe, der oftest omtales som vestlige lande kontra ikke-vestlige lande, som er de øvrige landegrupper samlet.

De 10 største grupper af børn og unge fra helt specifikke oprindelseslande ud over Danmark er (nævnt i sorteret rækkefølge fra flest til færrest):

1. Tyrkiet (Mellemøsten og Nordafrika)
2. Syrien (Mellemøsten og Nordafrika)
3. Ukraine (Andre europæiske lande)
4. Pakistan (Asien)

5. Polen (Andre vestlige lande)
6. Irak (Mellemøsten og Nordafrika)
7. Libanon (Mellemøsten og Nordafrika)
8. Rumænien (Andre vestlige lande)
9. Somalia (Øvrige Afrika)
10. Afghanistan (Asien).

Børn og unge med minoritetsetnisk baggrund fra disse 10 specifikke lande udgør knap 10 % af alle børn og unge i Danmark, og de stammer fra 5 af de 6 minoritetsetniske landegrupper. De 3 største grupper, dvs. børn og unge med baggrund i Tyrkiet, Syrien og Ukraine, udgør samlet 4,5 % af alle børn og unge i Danmark. Denne gruppe indeholder således efterkommere af den store gruppe af arbejdsmigranter fra Tyrkiet i 1960'erne og 70'erne samt børn af de nye flygtningegrupper efter 2015, Syrien og Ukraine.

Datagrundlaget for analyserne af børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, er vist i Tabel 8.2.

Tabel 8.2 Børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, i 2022 opdelt i landegrupper efter oprindelsesland – opgjort i antal og procent

Landegruppe	Antal	Procent
Danmark	11.466	83,6
Andre vestlige lande	347	2,5
Andre europæiske lande	250	1,8
Mellemøsten og Nordafrika	727	5,3
Øvrige Afrika	406	3,0
Syd- og Mellemerika	50	0,4
Asien	462	3,4
Børn og unge i alt	13.708	100,0

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Tallene i Tabel 8.2 danner grundlag for alle analyserne i kapitel 2, hvor vi ser på alder ved første anbringelse, fordeling på aldersgrupper i 2022 og fordeling på type af anbringelse i 2022.

8.2.2 Definition af de 15 udsathedsfaktorer

Tabel 8.3 viser beskrivelsen og definitionen af de 15 udsathedsfaktorer, der indgår i kompleksitetsindekset i afsnit 2.2.

Tabel 8.3 Definition af de 15 udsathedsfaktorer og beskrivelse af de variable og registre, de stammer fra

Udsathedsfaktor	Definition (registre på Danmarks Statistik)
Barnet eller den unge er diagnosticeret med mindst en fysisk funktionsnedsættelse.	En fysisk funktionsnedsættelse er her defineret som funktionsnedsættelse i bevægeapparatet (fx cerebral parese, epilepsi og erhvervet hjerneskade), funktionsnedsættelse i sanseapparatet (fx syns- og høretab) eller ord-, tal- eller talevanskeligheder (dvs. specifikke udviklingsforstyrrelser i forhold til tale og sprog) (LPR_ADM, se Mortensen m.fl. (2020), for yderligere definition).
Barnet eller den unge har mindst en psykiatrisk diagnose.	Barnet eller den unge er registreret med mindst en diagnose inden for ICD-10-koderne for psykiske og adfærdsmæssige forstyrrelser, F0-F9 (PSYK_ADM).
Barnet eller den unge modtager eller har modtaget støttende indsatser.	Barnet eller den unge modtager eller har modtaget støttende indsatser efter servicelovens § 52, stk. 3, set over hele barnet/den unges levetid (BUFO).
Barnet eller den unge er eller har været anbragt uden for hjemmet.	Barnet eller den unge er eller har været anbragt uden for hjemmet efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7 (BUAF).
Barnet eller den unge har været udsat for overgreb.	Barnet eller den unge har været udsat for seksualforbrydelse eller voldsforbrydelse (målt via variabelen OFR_GER7 i registret KROF).
Barnet eller den unge oplever ustabilitet i forhold til bopæl.	Barnet eller den unge har oplevet fem eller flere bopælsflytninger i løbet af livet, inkl. flytning fra hjem til anbringelse (FLYT).
Mindst en af forældrene er død.	Barnet eller den unge har en mor eller far, som er død (målt via variabelen DODDATO i registret DOD).
Mindst en af forældrene har selv været anbragt.	Barnet eller den unges mor eller far har selv været anbragt uden for hjemmet (BUAF).
Barnet eller den unge har gennemgået fire eller flere skift i mors husstand i barnet/den unges levetid (skilsmisse, opbrud af parforhold, skift fra enlig mor til at bo med partner).	Barnet eller den unge har oplevet fire eller flere skift i mors familiekonstellation i løbet af livet (målt ved hjælp af variabelen FAMILIE_ID). FAMILIE_ID er et nummer, der identificerer familien. Hvis der over tid sker skift i mors FAMILIE_ID, betyder det, at mor har gennemgået skilsmisse, at der er sket opbrud af parforhold, eller at en enlig mor skifter fra at være enlig til at bo med en partner (BEF).
Mindst en af forældrene har været på passiv forsørgelse mindst 1 år i barnet eller den unges levetid.	Barnet eller den unges mor eller far har været på passiv forsørgelse mindst 1 år i barnet/den unges levetid. Passiv forsørgelse defineres her som kontanthjælp, førtidspension, efterløn og folkepension (målt via variabelen SOCIO13 i registret AKM).
Mindst en af forældrene har ingen uddannelse ud over grundskolen.	Barnet eller den unges mor eller far har ingen uddannelse ud over grundskolen (målt ved hjælp af variabelen AUDD i registret UDDA).
Mindst en af forældrene har udstået fængselsstraf (i barnet eller den unges levetid).	Barnet eller den unges mor eller far har udstået fængselsstraf i barnet eller den unges levetid. Her er medtaget personer, som er eller har været varetægtsfængslet eller afsøner en dom i mindst 7 dage (målt ved fængslingskoden IND_FGSLKOD i KRIN).
Mindst en af forældrene er diagnosticeret med mindst en fysisk funktionsnedsættelse.	Se beskrivelsen ved fysisk funktionsnedsættelse for børn og unge.

Udsathedsfaktor	Definition (register på Danmarks Statistik)
Mindst en af forældrene har mindst en psykiatrisk diagnose (givet i barnet eller den unges levetid).	Mindst en af forældrene er registreret med mindst en diagnose inden for ICD-10-koderne for psykiske og adfærdsmæssige forstyrrelser, F0-F9, i barnet eller den unges levetid (PSYK_ADM, hvor diagnoser givet før barnet/den unges fødsel ikke medtages).
Mindst en af forældrene er eller har været i misbrugsbehandling (i barnet eller den unges levetid).	Barnet eller den unges mor eller far er eller har været i misbrugsbehandling i barnet eller den unges levetid (SIB, register over stofmisbrugere i behandling).

8.2.3 Survey-data

Vi anvender data fra eksisterende spørgeskemaundersøgelser til at undersøge, hvordan børn og unge med minoritetsetnisk baggrund trives i anbringelsen.

Vi har data for trivsel på anbringelsesstedet og i hverdagen blandt 11-, 13-, 15- og 17-årige fra trivselsundersøgelserne blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, som er gennemført i 2014, 2016, 2018, 2020 og 2022. Resultaterne af trivselsundersøgelserne for de respektive år kan læses i Ottosen m.fl. (2015), Lausten & Jørgensen (2017), Rambøll (2018), Lausten & Andreasen (2022) og Lausten m.fl. (2023).

Samlet over årene har vi 5.883 besvarelser fra børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. 10 % af dem, svarende til 585 børn og unge, har minoritetsetnisk baggrund. Det giver os mulighed for at få en indikation af, om børn og unge med minoritetsetnisk baggrund trives på niveau med andre børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, eller om deres trivsel afviger på en række af de mest interessante parametre inden for trivsel blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet.

Samtidig betyder det dog, at underopdelingen i landegrupper giver nogle meget små grupper af børn og unge. Derfor skal svarene fra især 'Andre europæiske lande' og 'Syd- og Mellemamerika' tages med forbehold, da datagrundlaget er meget lille, jf. Tabel 8.4.

Tabel 8.4 Datagrundlag for analyserne af trivsel blandt børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, med fokus på minoritetsetniske børn og unge – opgjort i antal og procent

Landegruppe	Antal	Procent
Danmark	5.298	90,1
Andre vestlige lande	95	1,6
Andre europæiske lande	32	0,5
Mellemøsten og Nordafrika	162	2,8
Øvrige Afrika	136	2,3
Syd- og Mellemamerika	15	0,3
Asien	145	2,5
Total	5.883	100,0

Kilde: VIVEs egne beregninger på data fra trivselsundersøgelserne 2014-2022.

De forhåndsgivne temaer i trivselsundersøgelserne er:

- Hverdag på anbringelsesstedet
- Trivsel, helbred og fritid
- Skolegang
- Risikoadfærd, udsathed og kriminalitet
- Kontakt med familie og nære relationer
- Inddragelse og rettigheder i forhold til anbringelsen.

8.2.4 Kvantitative metoder

Størstedelen af de kvantitative analyser er udarbejdet ved hjælp af enkle statistiske metoder, hvor vi på en række parametre og indikatorer sammenligner gennemsnit for to grupper af børn og unge (børn og unge med minoritetsetnisk baggrund og børn og unge med etnisk dansk baggrund). Alle sammenligninger er testet med chi²- og t-test for at undersøge, om der er forskel mellem børn og unge med minoritetsetnisk baggrund og børn og unge med etnisk dansk baggrund. De steder, hvor de to gennemsnit med 95 % sandsynlighed er forskellige fra hinanden, er forskellen angivet med to eller tre stjerner i tabellerne. To stjerner (**) indikerer, at de to testede gennemsnit er statistisk signifikant forskellige på et 95-%s niveau, dvs. der er højst 5 % sandsynlighed for, at forskellen i tallene blot er udtryk for statistisk tilfældighed (dette markeres ofte med $p < 0,05$), mens tre stjerner (***) indikerer, at de to testede gennemsnit er statistisk signifikant forskellige på et 99-%s niveau ($p < 0,01$).

Enkelte steder benytter vi én stjerne (*), hvor de to testede gennemsnit er statistisk signifikant forskellige på et 90-%s niveau ($p < 0,1$).

Derudover benytter vi statistisk matching for at analysere, hvorvidt børn og unge med minoritetsetnisk baggrund er underrepræsenteret – eller overrepræsenteret – i anbringelsesstatistikken, hvis man tager højde for de minoritetsetniske familiers karakteristika. Matching er en statistisk metode til at korrigere for registrerbare forskelle mellem to grupper af personer, så man statistisk kan sammenligne et bestemt udfald for de to grupper, der nu er gjort sammenlignelige.

Matching foretages på de observerbare karakteristika fra registerdata ved hjælp af statistisk matching (Propensity Score Matching (PSM), Abadie & Imbens (2016)), hvor den samlede gruppe af minoritetsetniske familier i Danmark matches med en gruppe af etnisk danske familier, der har de samme karakteristika. Ved at sammenligne de to grupper kan man se, om de minoritetsetniske familiers over- eller underrepræsentation i anbringelsesstatistikken skyldes den situation, de står i, fx familieforhold, uddannelse og beskæftigelse, eller handler om nogle forhold, der ikke optræder i Danmarks Statistiks registerdata, fx kulturelle, sproglige og religiøse forskelle.

Matching-metoden reducerer den del af forskellen mellem to grupper, der skyldes målbare forskelle i familiesituation og levevilkår, men fjerner den ikke helt. Der vil sandsynligvis være uobserverede forskelle mellem børn og unge med minoritetsetnisk og etnisk dansk baggrund – fx ikke-registrerede helbredsforhold og forældrenes opvækstforhold – som matchingen ikke er i stand til at tage højde for. Disse uobserverede forskelle kan skævvride resultaterne, og vi kan derfor ikke være sikre på, at resultaterne kan fortolkes som årsags-sammenhænge. De bør i stedet fortolkes som *korrigerede* sammenhænge, der gælder, når der er matchet på udvalgte karakteristika. Analysens konklusioner skal derfor læses med dette forbehold.

Vi matcher børnene og de unge på følgende karakteristika knyttet til både børnene og de unge selv og forældrene:

- Børnene og de unges køn og fødselsår
- Mors alder og familiestatus
- Om forældrene har psykiatrisk diagnose
- Om forældrene ikke har uddannelse ud over grundskolen (inkl. manglende uddannelsesoplysninger)
- Om forældrene er beskæftiget
- Om forældrene er på kontanthjælp
- Om forældrene er dømt for kriminalitet

- Om forældrene ikke er i data (dvs. enten er døde, er udvandret eller aldrig har været i Danmark).

8.3 De kvalitative data

De kvalitative data består af interviews med ansatte på børne- og ungehjem og interviews med børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet.

I interviewundersøgelsen har vi defineret børn og unge med minoritetsetnisk baggrund som børn og unge, der tilhører et mindretal, der opfattes som en etnisk gruppe. I praksis har vi bedt de ansatte på børne- og ungehjemmene om hjælp til at identificere sådanne børn og unge, og det er derfor de ansattes vurdering af, om det enkelte barn/den enkelte unge har en minoritetsetnisk baggrund, vi kan læne os op ad.

Formålet med interviewene er at undersøge, hvordan anbringelsessituationen afspejler de rettigheder og særlige omstændigheder, der gælder for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, herunder:

- Hvordan oplever og trives børnene/de unge i anbringelsessituationen?
- Hvordan arbejder de ansatte på børne- og ungehjemmet med denne særlige gruppe?

I besvarelsen af begge spørgsmål fokuserer vi på betydningen af kultur, sprog og religion og på samarbejdet og relationen mellem børnene/de unge, børne- og ungehjemmet og forældrene.

Med rettigheder forstår vi de rettigheder, der særligt gælder for børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, som er anbragt uden for hjemmet, dvs. sikringen af kontinuitet i forhold til kulturel, religiøs, etnisk og sproglig praksis samt alment gældende rettigheder for børn og unge, som er anbragt uden for hjemmet, særligt vedr. deres inddragelse i egen sag.

For at besvare de ovenstående spørgsmål har vi defineret en række undersøgelsesområder, som vi har afdækket i interviewene. De fleste områder dækkes i interviews med både børnene/de unge (UI) og de ansatte (AI), men fra forskellige vinkler, jf. Tabel 8.5.

Tabel 8.5 Definerede undersøgelsesområder og interviewdækning

	Børne-/unge-interviews (UI)	Ansatte-interviews (AI)
Børnene/de unges baggrund	X	
De ansattes baggrund		X
Religion, kultur og sprog	X	X
Hverdagsliv, trivsel og inddragelse på børne- og ungehjemmet	X	X
Samarbejde og relation mellem familien og børne- og ungehjemmet		X

8.3.1 Interview

Interviewene med de ansatte og børnene/de unge er gennemført i 2023. Vi har interviewet ni børn og unge og otte ansatte på fire forskellige børne- og ungehjem. De fire børne- og ungehjem er ret forskellige. Dels er de placeret geografisk forskelligt (på Fyn, på Sjælland og i Jylland samt i en storby, i en forstad og langt ude på landet) og dels rummer børne- og ungehjemmene meget forskellige målgrupper. Et sted er specialiseret i at sikre børnene/de unge mod kontakt med forældre eller andre, fordi børnene/de unge har oplevet overgreb. Et andet sted har særligt fokus på at beskytte børnene/de unge fra dem selv på grund af selvskadende adfærd. Og på et tredje sted har de fleste børn og unge begået kriminalitet. Børne- og ungehjemmene er anonyme i undersøgelsen.

Interviewene med de ansatte er gennemført som fokusgruppeinterviews, medmindre praktiske forhindringer har stået i vejen. Så har vi interviewet de ansatte enkeltvis. Blandt de interviewede ansatte er der både mænd og kvinder og ansatte med både etnisk dansk og minoritetsetnisk baggrund. De ansattes identitet er sløret i interviewciterne, og vi benytter pseudonymer.

De interviewede børn og unge er i alderen 12-19 år, tre drenge og seks piger. De fleste er født uden for Danmark, men har været her i flere år. De eller deres forældre kommer fra 'Mellemøsten eller Nordafrika', 'Asien' og 'Øvrige Afrika'. Nogle af børnene/de unge er ateister eller ikke-troende, mens andre er erklærede muslimer eller kristne. Anbringelsesårsagen spænder over manglende forældre (bosat i et andet land), psykisk sygdom, vold fra forældre, kriminalitet og misbrug. Børnene/de unge er interviewet enkeltvis, og i to tilfælde har der været en voksen kontaktperson til stede under interviewet. Alle børn og unge er interviewet på dansk bortset fra en enkelt, der er interviewet på engelsk (interviewciter er efterfølgende oversat til dansk). I de interviewciter, der indgår i rapporten, er der i flere tilfælde ændret på detaljer og den præcise

sprogbrug for at sløre den interviewedes identitet. Hvert interviewcitater tilknyttes desuden et unikt pseudonym, så flere citater ikke kan knyttes til den samme person.

8.3.2 Kvalitativ analyse

Alle interviews er optaget efter samtykke fra børnene/de unge og de ansatte og efterfølgende transskriberet. De transskriberede interviews udgør datagrundlaget for den kvalitative analyse. I første omgang er data kategoriseret i forhold til de emner, der har været centrale i interviewene. Disse emner er i høj grad defineret forud for interviewene af interviewguiden. Data fra interviews med de ansatte og børnene/de unge er samlet i fælles kategorier, så vi kan sammenligne perspektiver på tværs. Kategorierne er:

- Hverdag og trivsel på børne- og ungehjemmet
- Inddragelse
- Familie
- Forældresamarbejde
- Religion, kultur og sprog
- Ansattes kompetencer
- anbefalinger.

Efter kategoriseringen af indholdet i hvert interview analyseres indholdet i hver af kategorierne for sig. Her har vi ikke på forhånd defineret præcist, hvad vi leder efter, ud over belysning af de overordnede undersøgelsesspørgsmål. For hver af de ovenstående kategorier identificerer vi de centrale temaer i interviewmaterialet. Et centralt tema kan identificeres ved, at det fremkommer på tværs af flere interviews eller på tværs af både børn, unge og ansattes perspektiver, eller hvis det er særlig relevant for undersøgelsesspørgsmålet. Når de centrale temaer er identificeret, underopdeles data igen, og på baggrund af alle de interviewudsagn, der belyser et givet tema, samles nogle hovedpointer, relevante eksempler og eventuelle undtagelser fra de overordnede pointer for hvert enkelt tema. Disse analytiske resultater i form af hovedpointer, eksempler og undtagelser udgør grundlaget for den tekst, der præsenteres i rapporten.

Litteratur

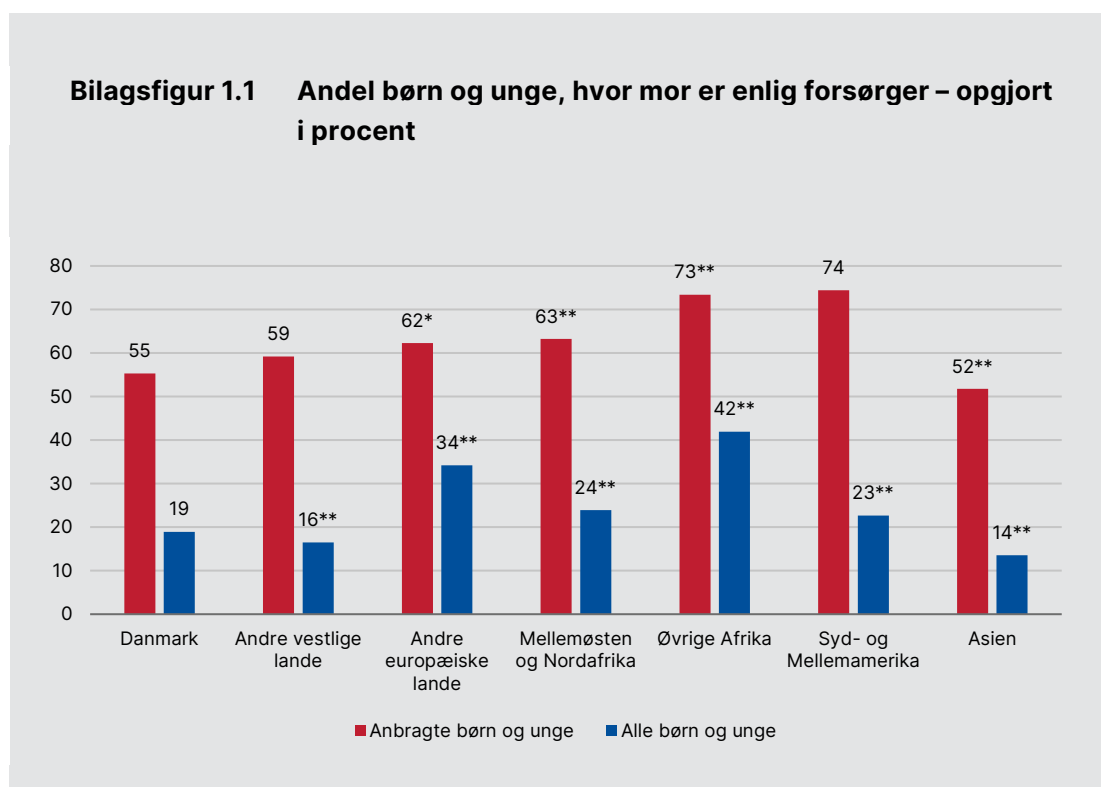
- Abadie, A. & Imbens, G.W. (2016). Matching on the estimated propensity score. *Econometrica*, 84(2), 781-807.
- Ankestyrelsen (2023). *Kommunal praksis i sager om udsatte børn og unge med ikke-vestlig baggrund*. København: Ankestyrelsen.
- Bengtsson, T.T. & Henze-Pedersen, S. (2022). *Børn og unges inddragelse i myndighedssagsbehandling på børne- og ungeområdet: En vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Danmarks Statistik (u.å.). *Ofre for anmeldte forbrydelser. Statistikdokumentation*. Tilgængelig på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/ofre-for-anmeldte-forbrydelser>
- Hammen, I. & Jensen, T.G. (2010). *Anbringelse af børn med etnisk minoritetsbaggrund: En forskningsoversigt*. Odense: Servicestyrelsen.
- Jezek, A.H., Ahlmark, A.G., Christensen, A.I. & Ekholm, O. (2023). *Sundhed blandt borgere med etnisk minoritetsbaggrund. Udtræk fra Den Nationale Sundhedsprofil 2021*. København: Sundhedsstyrelsen.
- Lausten, M. & Andreasen, A.G. (2022). *Anbragte unges trivsel 2020: Trivselsundersøgelse blandt anbragte 15- og 1-årige, 2014-2020*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Iversen, K. & Andreasen, A.G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M. & Jørgensen, T. (2017). *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Mortensen, N.P., Andreasen, A.G. & Tegtmeyer, T. (2020). *Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med funktionsnedsættelser*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ottosen, M. H., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen (2015). *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

- Ottosen, M.H., Lausten, M., Frederiksen, S. & Andersen, D. (2022). *Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel 2022*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Rambøll (2018). *Anbragte børn og unges trivsel 2018*. København: Rambøll Management Consulting.
- Skytte, M. (2002). *Etniske minoritetsbørn: Om socialarbejderes vurderinger og handlinger*. Lund: Lund Universitet.
- Skytte, M. (2007). *Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Social- og Ældreministeriet (2019). *VEJ nr. 9142 af 26/02/2019. Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier*. København: Social- og Ældreministeriet.
- Social- og Ældreministeriet (2021). *Velfærdspolitisk Analyse. Underretninger og sociale foranstaltninger fordelt på herkomst*. København: Social- og Ældreministeriet.
- Udenrigsministeriet (1992). *BKI nr 6 af 16/01/1992. Bekendtgørelse af FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder*. Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/1992/6>

Bilag 1 Bilag med karakteristika på forældreniveau

Figurerne i dette bilag beskriver de baggrundskarakteristika, der er gældende for alle børn og unge (de blå søjler) og børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (de røde søjler).

Gruppen af børn og unge er opdelt i de syv landegrupper, der er beskrevet i afsnit 8.1. De viste andele for de enkelte landegrupper med minoritetsetniske børn og unge er testet op mod andelen for etnisk danske børn og unge.

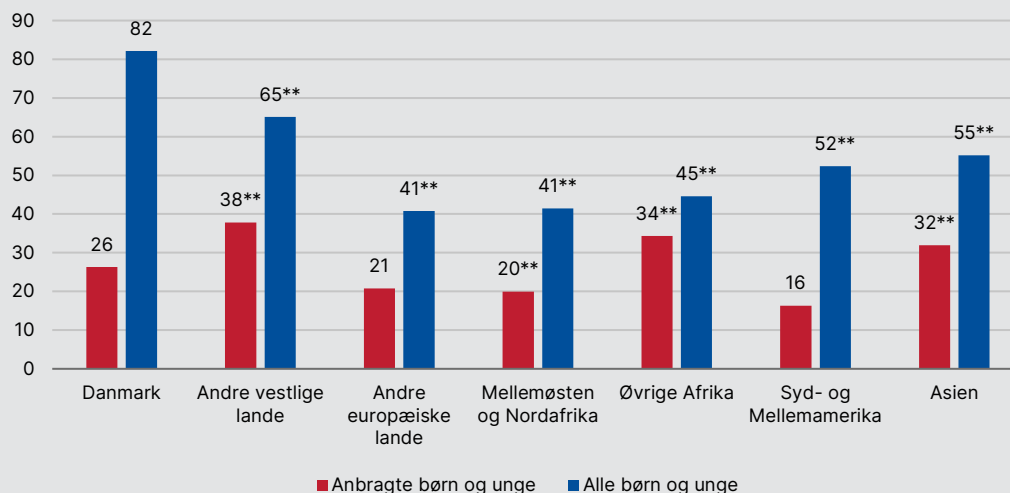

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Bilagsfigur 1.2 Andel børn og unge, hvor mor er beskæftiget – opgjort i procent

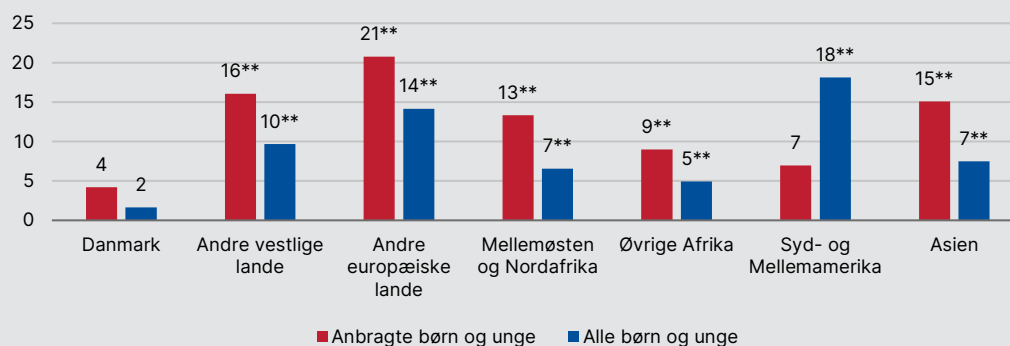

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Bilagsfigur 1.3 Andel børn og unge, hvor mor er uden for arbejdsmarkedet – opgjort i procent

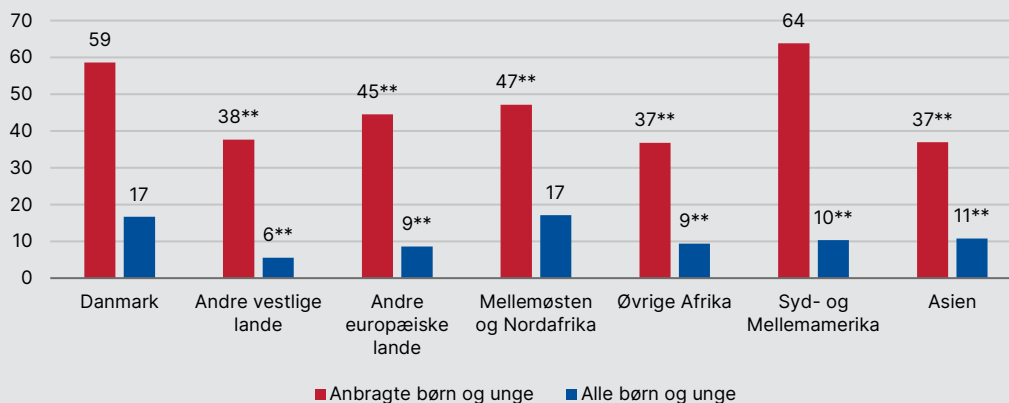

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Bilagsfigur 1.4 Andel børn og unge, hvor mor har mindst en psykiatrisk diagnose – opgjort i procent

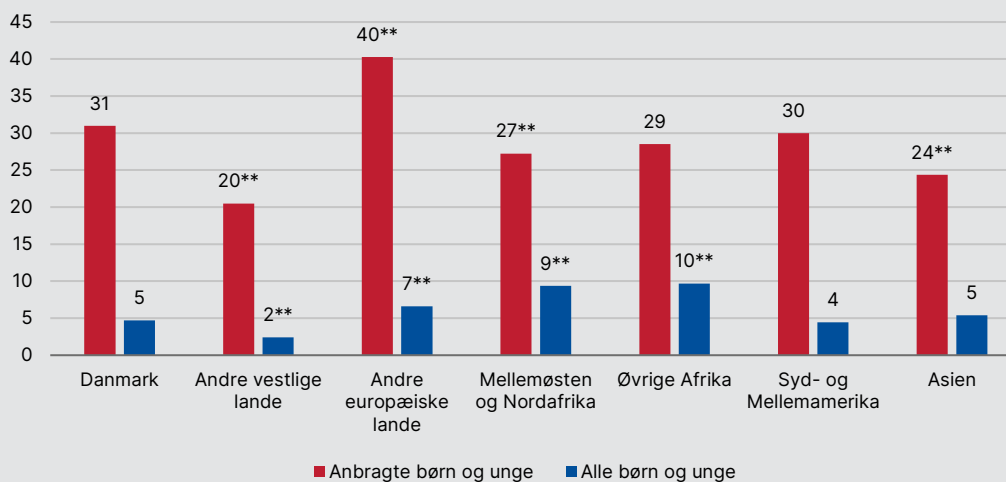

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Bilagsfigur 1.5 Andel børn og unge, hvor far har været i fængsel – opgjort i procent

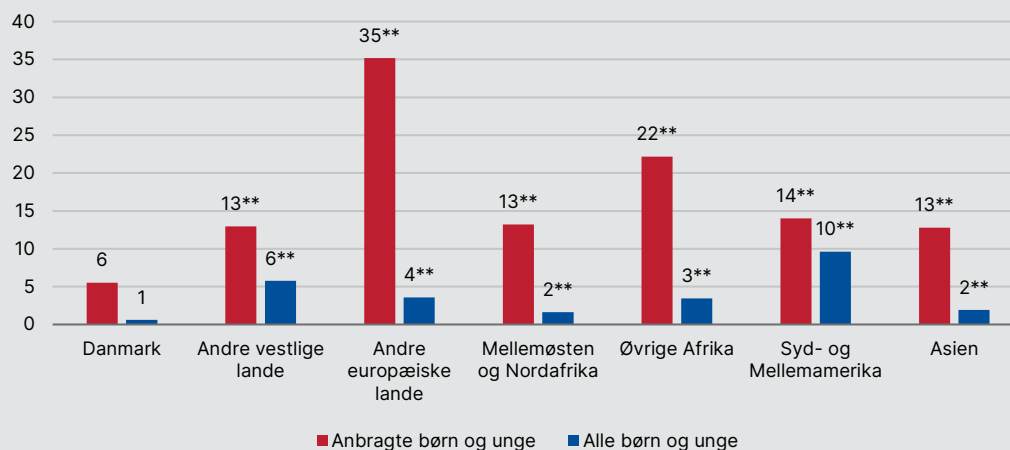

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

Bilagsfigur 1.6 Andel børn og unge, hvor mor ikke er i data (dvs. mor enten er død, er udvandret eller ikke er kommet til landet sammen med barnet/den unge) – opgjort i procent

Anm.: Datagrundlaget er alle børn og unge i 2022, se Tabel 8.1, og alle børn og unge anbragt uden for hjemmet i 2022, se Tabel 8.2. Der er testet for statistisk signifikante forskelle mellem etnisk danske børn og unge og børn og unge fra andre landegrupper.

Den høje andel af børn og unge fra 'Andre europæiske lande', som er anbragt uden for hjemmet, hvor mor ikke er i landet, skyldes højst sandsynligt et stort antal ukrainske børn, der pga. krigen i Ukraine opholder sig midlertidigt i Danmark uden deres forældre.

Note: * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Kilde: VIVEs egne beregninger på baggrund af registerdata på Danmarks Statistik.

VIVÉ